ROSH HASHANAH ISSUE

BIALYSTOKER STIMME

Published by the
BIALYSTOKER CENTER & HOME FOR THE AGED
228 EAST BROADWAY • GRamercy 5-7755 - 7756 • NEW YORK, N. Y. 10002

NEW YORK **SEPTEMBER, 1972** **No. 311**

אינהאלט:

1 ..... א וועגדונג צו אלע לאנדסלייט
2 ..... מיין ערשטער אריינפאר (פראנקרייך) ..... מ. סירקטא
4 ..... צום 5טען יאָרציט נאך דוד סאהן ע"ה ..... ר. שמולעוויטש
7 ..... אידישער ספּאָרט אין ביאליסטאק ..... שלמה גאָרבער (ישראל)
8 ..... צום אָנדענק פון דער העברעאישער גימנאזיע אין ביאליסטאק ..... ד"ר. ש. דאָטנער (וואשינגטאן)
10 ..... חשובע נעמט אין אונזער „היים" ..... איסאק ריבאלאווסקי
13 ..... „ספר ביאליסטאק" ..... אריוואקאט צבי קלעמענטינאווסקי (תל־אביב)
13 ..... „פּאָרשלונגען פון טויט" (פּאעמעס) ..... ראָזא נעיוואדאווסקא ע"ה
14 ..... זכרונות פון פּיסאר'ס חויף אין ביאליסטאק ..... וואלף באביטש (פּאריז)
15 ..... א וואונטש (ליד) ..... בערטא טאפּפּלסקי
15 ..... אן איבערבליק ..... חרב מאיר וויינשטיין
16—19 ..... אונזער אינסטיטוציע
20 ..... בריוו פון לאנדסלייט איבער דער וועלט
21 ..... שמחות ביי לאנדסלייט
22 ..... דער ספר זכרון ..... אברהם שייקעוויטש (ישראל)
23 ..... גליק (ליד) ..... מענדל גאָלדבאַן (מאשפּעטש)
23 ..... ביי אונזערע לאנדסלייט איבער אמעריקע
24 ..... ביי אונזערע לאנדסלייט אין ארגענטינע
24 ..... א וווייסע רויז (ליד) ..... יעקב כהן
25—27 ..... אונזערע פּאָלוסטען
28—43 ..... נויזיאָר באָנריסונגען

English Section

New Year Message — *Pres. Elly Tarlofsky* 1-2
From the Desk of our Executive Director — *Ethel Ingberg* 3
Timely Thought — *Rabbi Azriel G. Weissman* 4
Reflections — *Regine Podrizky* 5
Newly Elected Officers 6-7
Our Institution 8
Rose Goldberg Luncheon 9
Our Ladies Auxiliary and Bronx League 10
Our Home and Its Activities for the Residents 12
Residents' Manifold Activities 13
Quote 14
Happy Events 15
In Memoriam 16
New Year Greetings 19-29

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

BIALYSTOKER HOME & INFIRMARY FOR THE AGED

228 East Broadway, New York, N. Y. 10002

SHANAH TOVAH *A HAPPY & PEACEFUL NEW YEAR*

1931– CELEBRATING THE 41st ANNIVERSARY OF BIALYSTOKER HOME & INFIRMARY –1972

Dear Friends,

You are cordially invited to celebrate with us our 41st ANNIVERSARY at a

Theatre Benefit and Musical Review

which will be held at

Philharmonic Hall of Lincoln Center

Broadway at 64th Street, New York City

on SUNDAY, OCTOBER 15th 1972 at 2:00 P.M.

"YIDDISH TRADITION"

Produced and Directed by

Herman Yablokoff

with an all star cast:

Guest Artist — Well-known Humorist Joey Adams

Renowned Vocalist MIMI SLOANE; Well-known Singers LEON LIEBGOLD & LILY LILIANA; Bialystoker Cantor HARRY FEINBERG; from Israel — The "DOLPHIN TRIO"; Stars from Yiddish and English stage, T.V. and Radio; also guests from Israel.

Orchestra under the direction of RENEE SOLOMON

Lincoln Center is accessible by subway IRT 7th-Broadway, 66th Street station. ■ There are parking facilities in the Center.

ANNUAL CHANUKAH-FESTIVAL CONCERT AND MEETING

of the

Bialystoker Center & Home for the Aged

SUNDAY, DECEMBER 3, 1972 at 3:00 P.M.
at our Home, 228 East Broadway, N. Y.

- Festive Chanukah Illumination by our publicly-lit "menorohs";
- Cantor Harry Feinberg & Choir will say grace over the Chanukah candles, and render other fit selections;
- Concert will be followed by Chanukah Fete with Latkes and other delicacies.

Please, reserve the date, and come to spend with us an enjoyable evening!

BIALYSTOKER ANNUAL BAZAAR

OVER 2 WEEKENDS ON OUR PREMISES

■

Opening: SATURDAY EVE., DEC. 9, 1972
through TUESDAY EVE., DECEMBER 12
Reopening: SATURDAY EVE., DECEMBER 16
Closing: SUNDAY EVE., DECEMBER 17

■

BARGAINS GALORE

STOP ! SHOP ! SAVE !

■

BIALYSTOKER HOME FOR THE AGED and INFIRMARY
228 East Broadway, New York

■

Please help us with merchandise for the Bazaar !

BIALYSTOKER STIMME

Published by the

BIALYSTOKER CENTER & HOME FOR THE AGED

228 EAST BROADWAY • GRamercy 5-7755 - 7756 • NEW YORK, N. Y. 10002

NEW YORK **SEPTEMBER, 1972** **No. 311**

NEW YEAR MESSAGE

from **ELLY TARLOFSKY,** *President*

I appreciate greatly the honor of being chosen again to head our institution for another term. Of course, it gladdens this old heart to know that one is still wanted and considered useful to serve our beloved institution, the Bialystoker Home—Our Home!

It makes me proud to serve in any capacity, never mind the glory of the high office, as long as I am able and privileged to enjoy with all of you the pleasure of helping to accomplish the goals for the institution.

I for one, get no greater pleasure than to visit the home as often as I can. With each visit, I continually marvel with appreciation the efficient, progressive management and supervision by the "Lady of the Home," our own Ethel Ingberg.

When we had our many special meetings of the "Four Horsemen" which was composed of Izaak Rybal, Ethel Ingberg and your truly—Morris Masin of blessed memory, was always in agreement with us, and always looked at these situations with a humane and understanding heart—we know of no one else in our midst that can take his place. And now, he left for eternity—he left our beloved home which he loved very dearly and favored us more than any of his many charitable endeavors.

Despite the great loss, we shall continue with our commitment to attain our goals as though he was still with us. I know that we will face many difficult and complicated problems. However, I do not have the slightest doubt that we will continue to advance. As for my self, I will strive to give honor to the institution as long as time is allowed me.

At the very last meeting of the planning committee, it was unanimously agreed to proceed with the preliminary plans for the annexed building—which you know has been named in honor of the late Morris Masin.

A very capable and experienced architect has been authorized to check the zoning, the number of apartments and government financing for a 40 year mortgage plan at the lowest possible rate of interest. All of this preliminary work is necessary to embark on a project such as this.

The enthusiasm that went into the planning of the additional space to accommodate more of our elderly men and women was generated by the realization of the great need at this time.

When we reach our goal and the new pavilion is fully completed and occupied by happy residents, we should make every effort to assure it's continued success by a vigorous membership drive. We must encourage friends, relatives, children and grand-children to become acquainted with the aims of our organization and the important and necessary function to help the elderly residents of the Home.

* * *

Many months have passed since the delivery of my acceptance speech at the installation of officers meeting. Things are changing rapidly in this world from day to day, and surely from year to year—some are for the good, and some, as we know, are not so good.

We, as Jews, have learned to take the good with the bad. Our institution is no exception, we had our share of bad times too in recent years, but we did survive. Certain things that happened are not easy to forget, and it hurts when you think about it.

How can we ever forget the loss of our leader and builder of the institution, the #1 Bialystoker, David

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2023

Sohn of blessed memory. His passing left us broken-hearted at the time when we needed his guidance to go on with the reconstruction of the old building—we had to do it alone—it was not easy, but it was done with the help and cooperation of the officers and members.

One member in particular I must mention at this time, his passing into another world left us bewildered and left us in the midst of the planning stage and fund raising drive, the beloved humanitarian, Morris Masin of blessed memory. This wonderful human being that was so proud to be one of us, to belong to the Bialystoker Home, who gave so much of his time in the completion of the building, and now just before his passing, had officially given his solemn pledge of a large sum for the Morris Masin pavilion. Before the construction was started, he had promised to continue to support and to contribute to the Home.

I picture him now as he stood in the lobby looking at the artist's rendering of the new building, smiling and softly repeating, "beautiful, beautiful." The Almighty in His infinite wisdom has decided to take him away from us and deprive him of the pleasure of seeing the raising and completion of the Morris Masin pavilion that is supposed to be named in his honor. This is my eulogy for Morris Masin; I shall miss him.

I will repeat what I said before, we shall and we will go on with the project as though he is still with us—let no skeptic think that we will not. We shall continue with the planning and the procurement of long term mortgage financing and raise the building to its maximum height and the maximum amount of apartments and with the finest improvements. Nothing is too good for our future residents.

Of course, a great deal depends on how much time and energy and dollars that we will raise before this gigantic undertaking is started. We cannot and must not become complacent for this is a very important commodity to achieve success.

I would like to see again and again, many meetings similar to the one that recently took place in the Home when an appeal was made by Mr. Rybal. Momentarily, a line formed with hands outstretched with cash and checks; smiling men and women waiting their turn to make their contribution. I knew then that the dollars collected would buy an awful lot of bricks, mortar and steel. With spirit and enthusiasm such as this, we are assured of reaching our goal.

Shalom and a happy and propsperous New Year to all.

THANK YOU ARTHUR M. TARLOWE

Mr. Tarlowe is now taking a very active part in the affairs of our Home. He was recently elected as associate Controller, and he is earnestly fulfilling the duties of his office by frequently visiting our Home.

This deed of his, is of great delight to his father, our esteemed president Elly Tarlofsky.

Our wish is, that he serve as an example to the second and third generation of Bialystoker, to become a part of our Home and to take pride in the accomplishments of their parents and to emulate their achievements.

The Editors wish to express their sincere thanks to Arthur M. Tarlowe for assisting in the editing of this issue.

CUSTOM CONTINUED

In our Jewish tradition the Sabbath before Pesach is known as Shabbos Hagodol—the "Great Sabbath." In the Bindler Family it is doubly "great" observing the traditional Shabbos and observing the birthday of our esteemed vice-president, Rubin Bindler. Thus it is also great in our Home-family. It has been the custom of the members and friends of the Bindler family to make a contribution in honor of this festive day, to our Home. A very substantial sum was donated. In the name of the officers and the residents, we extend to Rubin Bindler best wishes for many happy returns of this day; may he, together with his dear wife Minnie and all the members of his family and friends, celebrate this joyous occasion for many years to come.

CHANGE OF ADDRESS?

We ask all our friends and members to please notify us of any change of address. You will be saving us time and money.

Name.....

Old Address.....

New Address.....

Your attention to this matter will be greatly appreciated.

Sincerely yours,

BIALYSTOKER HOME & INFIRMARY FOR THE AGED
228 East Broadway New York, N. Y. 10002

FROM THE DESK OF OUR EXECUTIVE DIRECTOR

MRS. ETHEL INGBERG

As the High Holidays aproach, we pause to reflect upon the past and dream of the future. It would not be proper or fitting to focus on our future plans without first stopping to recall the memory of two cherished and beloved men who helped shape our destiny. Our past is filled with many dedicated associates and workers specifically our dear David Sohn, founder and first Executive Director, and Morris Masin, our dear treasurer, recently passed away.

Mr. Sohn is remembered daily and referred to constantly in our activities. His insight made him a pioneer in the field of the aged. Mr. Masin was a quiet, unassuming person, the kind of individual we drew strength from, knowing that he was always there when help was needed. He gave us a quiet encouragement and offered confidence when we were distraught. We recall both men with deep affection and respect and turn to their memories for inspiration and guidance.

Tomorrows come and we must go on. When we wonder how we will overcome many of our problems and losses, we are comforted by tradition and the hope that "Gott Shikt Tzu." Never pausing for long, we constantly strive to improve and achieve.

As the year 5732 ends and we look forward to a new year of good health, success and achievement, we direct our attention and efforts to our new project—efficiency apartments. It is a novel program introducing a new concept in living for the retired as well as a new image. It will be a self-sufficient, self-sustaining apartment complex with such attractions as a rooftop garden and recreational areas.

Such independent apartment living for the retired offers both the conveniences of privacy in individual apartments and round the clock supervision and care when needed. Our new proposed pavilion is a new idea, introducing added comforts and assurances for a productive, happy and secure life for retired individuals. It provides an opportunity to change retirement from a static sedentary retreat from life's activities to one of active life participation.

Financially, it is easy to say "let's go for a mortgage and build." But it is incumbent upon us to set a goal of $500,000, as "seed money," before we can begin the new pavilion. Only with the aid of all our friends can we begin to introduce such a way of life for those over 65.

In behalf of those of us at the Home, may I wish all our good friends "A Very Happy and Healthy New Year."

GREETINGS FROM JACOB COHEN

Our Hon. President

This past summer my husband and I and Mr. and Mrs. Izaak Rybal spent our vacation in Miami Beach, Florida. At that time we had the occasion to visit with Mr. Jacob Cohen. In discussing his years of leadership in our Home, we reminisced of our pleasant association. Mr. Cohen recalled the trials and tribulations we experienced and also the satisfaction of accomplishments and achievements to date.

He expressed his wish to relay his kindest regards to his many friends at the Home and best wishes for a Happy and Healthy New Year to all.

Ethel Ingberg

"David Sohn Menorah"

The "David Sohn Menorah" in the lobby of our Home has evoked many favorable comments by visitors and friends.

Many individuals and organizations have responded to the appeal of our officers and have inscribed their names or of their friends on the plaque. And we are grateful to them.

There are still some spaces open and we turn to our many patrons and friends, individuals and societies, and ask them to perpetuate their names on this beautiful Menorah and thereby assist us to carry on our sacred work.

The rate for a single nameplate is $150.00 and for an organization $500.00.

For further information, please call our office—475-7755, and we will be glad to answer all questions.

DO IT NOW.

TIMELY THOUGHT

By RABBI AZRIEL G. WEISSMAN

We are standing on the threshold of the New Year 5733. The world is in a state of turmoil, tumult and turbulence. The fate of the individual and of nations and of mankind in general is hanging in balance. Before our eyes unfolds a bleak picture. Notwithstanding the optomistic pronouncements of the political leaders, we live under precarious conditions. Humankind is vulnerable to the whim of vicious demagogues.

We fully realize how true is the observation of the author of that famous prayer "U'Nsaneh Tokef," which is recited with so much devotion, Kavonoh, fervor and humility during the High Holy Days.

". . . as the shepherd mustereth his flock, and passeth them under his crook, so dost Thou cause to pass, number, appoint and visit every living soul, fixing the limitation of all creatures, and proscribing their destiny."

On this "Yom Hazikoron"—the Day of Remembrance—as it is designated in the Torah, we must remember and attempt to comprehend the times in which we live. These are stormy days, the world is shaking and trembling.

And, at a time like this, we Jews gather in the Synagogues and humbly utter supplications and ask the A-mighty "Remember us unto life," "Inscribe us in the book of life"; all our prayers are directed towards this goal "a good and happy life."

Do we stop for a moment to ponder and analyze and inquire "what is the goal of life? what is the purpose of life? what is a good and happy life? is our life of interest? is it of value? In a word "do we live?"

If we were to pause on Rosh Hashonoh—on the New Year—to examine these profound, earnest and philosophical problems, we would necessarily reach the conclusion that, only then life has a real value, only then has life a positive purpose, only when we produce, when we create, when we plant, when we build, when we help, when we do some good for others; when, through our accomplishments, we contribute to the improvement of the lot of others, when we leave the world in a better and more beautiful state than we found it; when we have given of ourselves, of our time, of our energies, of our heart and soul to promote the wellbeing of others. The Jew was always concerned with the weal and happiness of others. The fundamental idea of our religion, emerging from the time of our patriarch, Abraham, wa[illegible]rvice for the benefit of others. "Gemiluth Chasadim"—beneficence—our Sages taught, is one of the pillars upon which the world stands.

While we are contemplating these problems, all of us—members and friends of our Bialystoker Home—will agree that our Home, known as a "Home with Heart and Soul," performs all the above mentioned functions. It provides aid and succor to the elderly, indigent, helpless and needy.

Our Home has done this for over 40 years and, with the cooperation of all you—good-hearted men and women—it will continue to perform these humane deeds and, thereby, contribute to the welfare and betterment of our society.

May we make the coming year, a year of service, of helpfulness, of devotion to the common good, which alone can make it a year of joy and happiness.

Best wishes for a Healthy, Happy and Peaceful New Year.

CALENDAR OF COMING EVENTS AND UNDERTAKINGS OF OUR HOME

1. SUNDAY, OCTOBER 15, 1972
   The Annual Theatre Party, celebrating the 41st Anniversary of our Home at Philharmonic Hall of Lincoln Center.
2. SUNDAY, OCTOBER 22, 1972, 11 A.M.
   Board of Directors and General Membership Meeting.
3. SUNDAY, NOVEMBER 5, 1972
   Gala Banquet in the Auditorium of the new building, observing the 41st Anniversary of the dedication of our Home in 1931.
4. SUNDAY, DECEMBER 3, 1972
   The Annual Chanukah Party, Concert and Refreshments.
5. The grand opening of our Annual Bazaar in our Center. SATURDAY, EVENING, DECEMBER 9, 1972 to DECEMBER 11th. REOPENING SAT. EVE. DEC. 16th to SUN. DEC. 17th.
6. SUNDAY, FEBRUARY 11, 1973
   30th Memorial Rally for the Bialystoker Ghetto Martyrs.
7. SUNDAY, MARCH 18, 1973
   The Annual Purim Party, Concert and Refreshments.

REFLECTIONS

By REGINE PODRIZKI, *Social Worker*

Having been here in the Bialystoker Home for almost a year brings to mind recollections of impressions gathered while working in a "home" for the aged. Contrary to public opinion, working with the aged is not dull, irritating or irrelevant. How could it be? Mr. X was a cavalry soldier in the Czarist army during the Russo-Japanese War of 1905. Mrs. Y was left pregnant and later a young mother for three years in Russia while her young husband immigrated to America to prepare a home for her to come to. Like others in the "Home," they broke the ground for us here in America.

Yes, at first, the sea of faces and names seemed indiscernable. Gradually, each name became attached to a face and a personality . . . a short history.

What is life here like? It doesn't end, but continues at its own pace. The residents, though limited in energy and drive, face new challenges each day . . . fears, pain and hopes. And the new resident, as he makes his way into this new life, is helped by the close-knit relationship between the staff and residents—"the little society."

Often, during the first intake interview, Social Service is faced with a prospective resident and concerned family who have little knowledge as to what life in a "home" truly means for them both . . . the separation, regularity of life, sharing a room, admission that a certain stage in life has been reached . . .

A tour of the Home places things somewhat more in focus; but often the ordeal cannot be circumvented and one must live through the initial days in a strange place with new people, new expectations, and the memories that linger on.

The "little society" provides the Welcoming Committee to attend the new resident with a display of hospitality and assistance in getting to know their new home. In addition, an interview is set up with the dietician to discuss the doctor's recommended diet, if any, and simple personal likes and dislikes.

The first few days in the Home are busy with doctors' examinations and tests required by the State Department of Health, signing various papers for Social Service, becoming familiar with occupational therapy facilities, a new roommate, new food, etc.

The daily minyans, kosher food, services for holidays and Shabbosim help the residents maintain their spiritual life. Of great success is Rabbi Weissman's Friday morning discussion of Chumash and Rashi which are attended by most residents.

Gradually things settle down. After a while, the new resident has found a new life here, although different, nevertheless one worth living, and becomes part of the "Resident Welcoming Committee" to greet and orient the next newcomer.

An Urgent Appeal for the New Building

Since the publication of the last issue of the *"Stimme"* your Building Committee has been meeting with the architects to study the various proposals for the final lay-out and plans for the Residence-apartments. This involves many problems, such as zoning, the inclusion of kitchen facilities, recreational facilities, etc. and last, but not least, financing. The cost of this addition to our "Home" as we envision it, will be great. But just as you responded to our appeal when our present building had to be altered and modernized, we are sure you will do so now. This new facility will meet the need of the many elderly "landsleit" who are self-sufficient, self-reliant men and women desirous of maintaining their privacy and independence, but secure in the knowledge that in an emergency, medical services are available.

We urge you to respond now, by making your contribution as generous as your heart and mind dictate to:

THE BIALYSTOKER BUILDING FUND
228 East Broadway
New York, N. Y. 10002

Israel Tour

Here is the opportunity you have been waiting for.

Another "Bialystoker" group tour of Israel is planned for the period May 21 through June 4, 1973. Those lucky participants in the last tour, we are sure, will be anxious to join in this trip to the Holy Land again. Since the group is limited, we recommend that you make your reservations as soon as possible. Details will be forthcoming as soon as plans have been finalized.

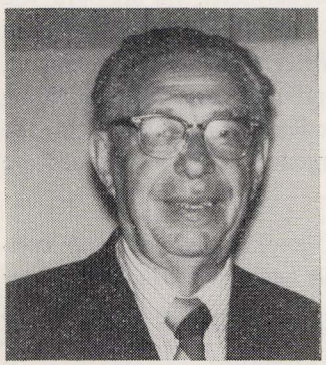
Newly Elected OFFICERS and TRUSTEES For the Year 1972-73

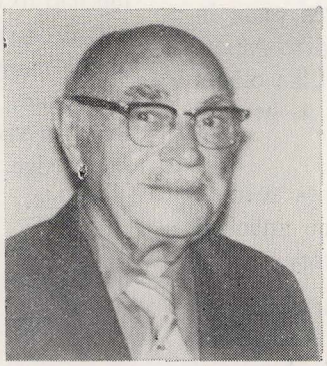
ELLY TARLOFSKY
President

DAVID J. GOLDBERG
Chairman, Board of Directors

RUBIN BINDLER
Vice-President

PHILIP NOVICK
Chairman, Board of Governors

HARRY FEINBERG
Vice-Chairman, Board of Directors

MARTIN GINSBURG
Vice-President

ROSE GOLDBERG
Vice-President

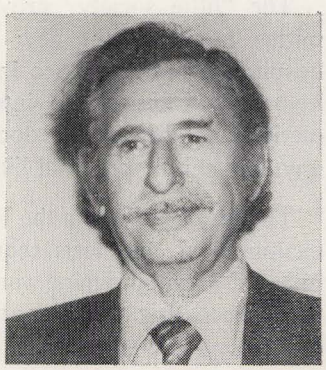
ALBERT FROLICH
Controller

ABE GINSBURG
Vice-President

BELLA STOKES
President, Ladies Auxiliary

ARTHUR M. TARLOWE
Associate Controller

די ניי־דערוויילטע
אַפיסערס און טראַסטיס
פאַר דעם יאָר
1972־73

IZAAK RYBAL-RYBALOWSKI
General Secretary

RABBI AZRIEL G. WEISSMAN

HAROLD TALIN
Vice-President

ETHEL INGBERG
Executive Director

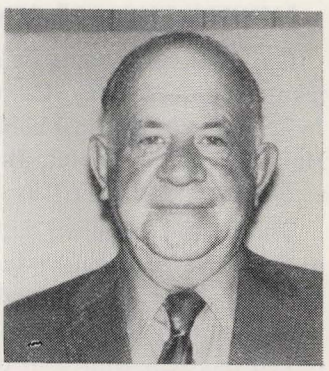
ABRAHAM GORDON
Vice-President

PAUL SCHOCHET
Trustee

JEAN GELLIS
Trustee

ARCHIE LYNN
Trustee

JOSEPH WARICK
Trustee

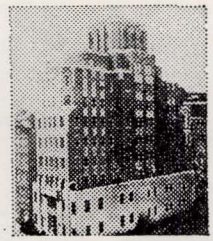
SIMON WEINBERG
Trustee

MEYER ZAKHEIM
Trustee

OUR INSTITUTION

HIGH HOLY DAYS SERVICES

High Holy Days services will be held in our most beautiful Synagogue on Friday evening, September 8th, Saturday, Sept. 9th, Sunday, Sept. 10th and on Yom Kippur Sunday Sept. 17th and Monday 18th. YIZKOR — MEMORIAL SERVICES — will be recited on Yom Kippur, Monday, Sept. 18th and on Shemini Atzeres, Sat. Sept. 30th.

All neighbors and friends are cordially invited to join us at these services as well as at our daily and Sabbath services.

ANNUAL THEATRE BENEFIT

Our Annual Theatre Benefit will take place on Sunday, October 15, 1972 at 2:00 P.M. in Philharmonic Hall of Lincoln Center, Broadway at 64th St. New York City.

Those who attended last year's performance contributed greatly to the huge success of this affair and we are certain that this will be repeated this year with your cooperation.

Mr. Herman Yablokoff, the well-known artist of the Yiddish Theatre, will direct the Musical Review "YIDDISH TRADITION." An all star participate: the great artist and humorist, Joey Adams; renowned singer, Mimi Sloane; the well-known actors and singers, Leon Liebgold and Lily Liliana; the Bialystoker Cantor, Harry Feinberg; the Israeli singers, the "Dolphin Trio"; also other stars from the Yiddish and English stage, TV and radio with guests from Israel. The orchestra will be under the direction of Renee Solomon.

Please contact our office for tickets and come with your family and friends to celebrate our 41st Anniversary.

The date: Sun. October 15, 1972 at 2:00 P.M. Looking forward to see you there.

ISRAEL BOND DRIVE

Our second annual Israel Bond Drive was held Sunday afternoon, June 11, 1972 to celebrate Israel's 24th anniversary as an independent state and to honor Mr. and Mrs. Sam Solasz. This year's drive was sponsored by the Bialystoker Home and the Club of Bialystoker Friends, of which Sam and Rose Solasz are active and dedicated supporters. The guest speaker was Mr. Michael Shashar, Consul of Israel in New York. Miss Shoshana Ron, an outstanding Israeli songstress performed to the enjoyment of the entire assemblage. We are proud to announce that over $60,000 worth of Bonds were purchased by the members present; a worthy tribute to a worthy cause.

CHANUKAH

Our traditional, annual Chanukah celebration and concert is scheduled for Sunday December 3, 1972. As usual, members and friends will light Menorahs commemorating this bold, exciting chapter in Jewish history. Further details will be announced in the forthcoming invitations.

DISTINGUISHED VISITOR

Last June we had the rare privilege of welcoming in our Home Chayke Grossman. Miss Grossman is a native of Bialystok; during the war she was a partizan-fighter, and she resides in Israel where she is very active on the political scene, being a member of the Knesset. She was received by Mr. Rybal, Mrs. Ingberg and Rabbi Weissman and was very much impressed by the work and care extended to the residents of our Home.

She came in the company of her cousins, Mr. & Mrs. Martin Burstein, well-known personality in Jewish and general circles.

Mr. Burstein was connected with the "Hias" and after the war he visited the D.P. camps in Europe and helped the survivors of the holocaust. He sought out many Bialystoker landsleit in the camps. Mr. Burstein's mother was a very active member of our Home and in her last years became a resident.

WANTED

Does anyone of our friends have a spinet piano for our auditorium to donate?

It will be greatly appreciated if you were to call our office and make the offer.

Thank you.

BIALYSTOKER CENTER AND HOME FOR THE AGED
228 East Broadway New York City
Tel. 475-7755

ROSE GOLDBERG

Presented with a Plaque at Luncheon

One of the social events of the year, was the Annual Luncheon sponsored by our very dedicated vice-president Rose Goldberg. On Sunday March 12th 1972 a host of friends of Mr. and Mrs. David J. Goldberg gathered in our Auditorium to participate in the festivities. Greetings were extended by Mr. David J. Goldberg, chairman of our Board of Directors, Mrs. Ethel Ingberg, our Executive Director, Mr. Izaak Rybal, our general secretary and Rabbi Azriel G. Weissman. Mr. Michael Rubin, a nephew of Mr. Izaak Rybal entertained by playing the piano to the great enjoyment of all.

Door prizes were distributed, a raffle was drawn and a substantial sum was raised for the benefit of our Home.

Mrs. Ethel Ingberg, our Executive Director, presented a beautiful plaque to Mrs. Goldberg for her manifold activities in behalf of our Home, emphasizing that she is following in the footsteps of her late parents, Philip and Mamie Rosenthal, former president and vice-president of our Home, respectively. Her son Gary and his lovely wife Sandy were present at this affair promising to become active and thus we have three generations working for our worthy cause.

Mrs. Rose Goldberg, the hostess, thanked everyone for attending this affair and for making it a huge financial and social success.

Worthwhile News

Donald and Sherril Gould, son-in-law and daughter of our Director, M. Arthur Tarlowe and Ethel Tarlowe visited Israel in March 1972 as leaders of a young executive group on behalf of the United Jewish Appeal. Don is one of the members of the National Youth Cabinet of UJA and devotes all of his spare time in fund raising and speaking before various groups for this worthy cause. On their last trip they enjoyed the distinction of having "Kiddush" with President Shazar and dinner at the Knesset with Shimon Peres. They are justifiably proud of their children.

CONGRTULATIONS

Our own Rabbi Azriel Weissman was elected a Vice-President of the Rabbinical Council of America, the largest Rabbinic group in the world. Congratulations and best wishes to a most deserving human being.

PRESENTATION OF PLAQUE TO ROSE GOLDBERG. *From left to right:* Gary Goldberg, his wife Sandy, Rose Goldberg, David J. Goldberg, Mrs. Ethel Ingberg and Izaak Rybal.

OUR LADIES AUXILIARY

By BELLA STOKES, *President*

CLOSING MEETING

In a festive mood, the closing meeting of the Ladies Auxiliary was held on June 19, 1972. Mrs. Bella Stokes, President, greeted Mr. and Mrs. Isadore Zalowitz who had just returned from a visit to Israel.

The main feature was a farewell tribute to Rose and David J. Goldberg who are about to settle in Florida. The guests of honor were praised by Mr. Izaak Rybal, General Secretary and Mrs. Ethel Ingberg, Executive Director of our Home, for their many years of devoted leadership and dedicated work for the residents of our institution; Mrs. Goldberg is a Vice-President and Director and Mr. Goldberg is Chairman of the Board of Directors. Mrs. Stokes presented them with a beautiful gift on behalf of the Ladies Auxiliary. Mr. and Mrs. Goldberg responded to the warm greetings with a promise that they will continue their work in Florida. . . . Hopefully, to organize a "Bialystoker Landsleit" for the benefit of the Home.

We wish them Godspeed and good health and enjoyment in their new surroundings.

THANK YOU

The President and all the Officers of the Home wish to take this opportunity to express their profound appreciation and gratitude to the members of the Ladies Auxiliary and their President, Mrs. Bella Stokes for their dedicated work on behalf of the residents and for their contribution this past year which came to the sum of over $11,000.00. May the Almighty bless them with long and healthy years so that they may carry on their work.

BAZAAR

The Annal Bazaar sponsored by the Ladies Auxiliary of our Bialystoker Home is scheduled to open on Saturday evening, December 9th and continue on Sunday, Dec. 10; Mon. Dec. 11; and then reopen on Sat. night Dec. 16th and Sun. Dec. 17th. As you well know this is a very good source of income. All funds raised by our Ladies Auxiliary are donated to our Home.

We need merchandise desperately. Please bring it or call us and we will be glad to pick up. Do not delay The chairman of the Bazaar is the very able, Archie Lynn.

PURIM PARTY

Our Annual Traditional Purim Party and Concert will take place on Purim, Sunday March 18, 1973. Details will be announced in the invitations.

WELCOME BACK FROM ISRAEL

Mr. & Mrs. Isadore Zalowitz
Mr. & Mrs. Shep Sharon
Mrs. Celia Plocki
Rabbi Azriel G. Weissman

LADIES AUXILIARY

As we approach the New Year I wish to express my sincere thanks and appreciation to all the members of our Ladies Auxiliary for their splendid cooperation. It was your dedication and tireless work that made this year a banner year for us and for the Home. May the Almighty bless us all with good health and may we continue to perform this labor of love in behalf of the elderly residents of our Home.

Best wishes for a Happy, Healthy and Peaceful New Year.

Bella Stokes
President

THANKS TO ROSE KASS

One of our most devoted and loyal members, is our honorary vice-president, Mrs. Rose Kass. Mrs. Kass makes her home now with her daughter in Portland, Maine, and though physically so far removed from us, she is always concerned with the well-being of our residents. On every occasion, be it a dinner or a holiday, she sends a generous donation. We want to take this opportunity to extend to Mrs. Kass the most profound gratitude and appreciation for her magnanimity and constant interest.

May the Almighty bless her and her daughter and the members of the family with a Happy, Healthy and Peaceful New Year.

BRONX LEAGUE

APPRECIATION AND TRIBUTE

The Officers and Residents of our Home want to take this opportunity to express the sincerest thanks and appreciation to the members of our Bronx League for their support they extend to the Home. Special gratitude is due to the untiring work of Lillian Shabotsky, pres., and Rae Siderman, sec'y.

REFUAH SHLEMA

The Officers, Members of the Home and of Ladies' Auxiliary extend their best wishes for a complete and speedy recovery to our dedicated and tireless Director and Secretary of the Ladies Auxiliary, Rae Siderman. We are glad that she is out of the hospital and pray that the Almighty will return her to full health so that she may continue her manifold activities on behalf of the Home.

ANNUAL BANQUET

All members and friends are requested to record the date . . . November 5, 1972. On this day we will hold our annual banquet to commemorate the 41st anniversary of the establishment of our Home. Our banquets have always been anticipated with great enthusiasm because Bialystoker landsleit and friends have the opportunity to meet for an evening of gaiety and festivity. We are certain that everyone will be anxious to participate in this joyous event.

ROOM DEDICATED BY ANNA AND SAM ADLER

Our very dedicated and loyal Director and vice-president of our Ladies Auxiliary, Anna Adler has dedicated a room on the Infirmary floor. At a special meeting, in recognition of her constant interest and generosity, Mrs. Rose Goldberg, presented a photograph to Mrs. Adler. This photo will hang in the room on the 7th floor.

THANK YOU

Thanks to all the Officers and Members of the "Farband" for their cooperation and response to our "Mo'os Chitim" appeal. We would like to single out the anonymous owner of the D'oro Jewelers for his personal contribution and for obtaining contributions from others.

COMMUNITY RELATIONS

The Seventh Precint Youth Council held a Seminar on the subject of "Sensitivity Training" in our auditorium from 9:00 A.M. to 5:00 P.M,. August 7th to 10th and 14th to 17th.

MEMBERSHIP DRIVE

All who are acquainted with the manifold activities of our Bialystoker Center will readily admit that we are not a local organization. We serve the general community and in a sense we are an international institution with a world-wide reputation. In view of this we feel that we merit the support of all. Consequently we appeal to all to join as Members, to take part in our activities and have a share in this great humanitarian work.

ANOTHER FIRST

The great interest shown in this year's presidential election has prompted us to promote a new idea. With the consent and under the supervision of the Board of Election of New York, we have arranged the opportunity for our residents to register. And, thus, on Monday, August 14th 1972, the lobby of our Home was transformed into registration quarters. Through this activity many of our residents will be able to exercise their citizen's hights and cast their votes in November.

Father's Day

On July 14th, the outstanding members of the Music Program at Seward Park Annex, under the direction of Mr. Martin Gottesfeld, Director of Music, gave a very enjoyable program for the residents in honor of Father's Day. A variety of musical instruments were used and the musicians were enthusiastically received. We appreciate the cooperation of the staff and students of our local High School.

"Volunteers"

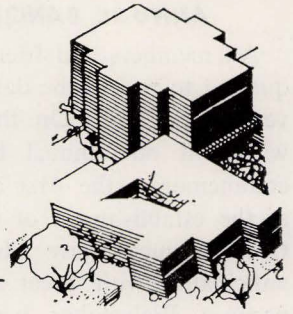
Loyal members of the Volunteer group from the neighborhood continue to carry out programs which include feeding Hospital patients, discussion groups, Bingo, and health related activities. They include, Mrs. Lola Cutler, Mrs. Jennie Dubin, Mrs. Frieda Neidleman, Mrs. Freida Rakovsky, Mrs. Lillian Tamarkin and Mrs. Weber. We are especially pleased with the Student Volunteers Program initiated by Mrs. Heschel of the Esther Schoenfeld High School through which High School students helped to feed hospital patients and entertain with music and song one day per week.

PRESENTATION OF PICTURE TO MRS. ANNA ADLER. *From left to right:* David J. Goldberg, Rose Goldberg, Anna Adler and Sam Adler.

OUR HOME AND ITS ACTIVITIES FOR THE RESIDENTS

Movie of the Week

Last Spring the Film program one evening per week was a great success, staffed by Mrs. Helen Sharron and Mrs. Frances Wunch, Volunteers, and Arlene Felner, Claire Moed and Jessica Ostrow, teen-age volunteers from the 14th Street Emanu-el YMHA. Adult Volunteers who might wish to serve in this type of program this fall are invited to call Mrs. Weiler of the O. T. Department in order to make substitutions when necessary.

Mother's Day

Mother's Day Concert was given by Volunteers from Seward Park High School, Miss Esther Ostroff, pianist, and Mr. Seigel, Vocalist. Classical and traditional selection were given and very much enjoyed by the residents.

"Boutique"

The "Bialystoker Boutique" an innovation of Our Administrator and Building Supervisor, opened again in May (actually the Auditorium stocked with coat racks filled with summer dresses and a full length mirror) giving residents an opportunity to "shop" in comfort with assistance of members of the O.T. Staff as "clerks."

"Residents' Council"

The Residents Council meets every other month and have arranged with Social Service department and two volunteers to register Residents with the cooperation of the Board of elections to be eligible to vote in the Presidential Election in November.

"Garden Club"

The Gardening Program has succeeded in developing fine tomato plants this year in spite of excessive rain and the Residents have enjoyed the fruits of the Garden and the work of the members of the Garden Group, at the Residents' Luncheon, held once a month.

Cook-Out

A "Cook-out" planned for the week of July 4th had to be cancelled three times because of bad weather! Plans have not been dropped, decorations have been saved and it is hoped that before the summer is over we will realize our hopes and enjoy the party that has been so successful in the past. A Picnic to East River Park was also cancelled because of weather and it too will be scheduled again when the predictions are favorable.

"Alka Club"

In August the Alka Club a philanthropic organization who devotes its energies to good works in many areas, gave the Birthday Party it has sponsored for our residents for the last three years. Refreshments and entertainment are supplied by the club under the direction of the entertainment chairman, Mrs. Shulkin. Many club members are on hand to visit with residents and serve refreshments. Gifts for each resident who has celebrated a Birthday in the past six months are distributed by the Home. Decorations for the Garden are supplied by members of the O.T. Resident Group. It is a happy occasion appreciated by all members of the Home.

Concerts

A concert planned for the Garden was given in the Auditorium because of bad weather. Bob Cowart and Elliot Simon, volunteers, gave a most unusual program of Medieval Music, demonstrating the use of their instruments and allowing the residents to hold and examine them.

Also two young musicians from the Manhattan School of Music, presented a program of Piano Music for members of the Music Appreciation Group on July 27. The musicians, David Hollander and Lydia Seifert are engaged to be married, a factor along with their warm personalities and excellent program, which endeared them to our residents.

O. T. Visitors

Throughout the year the Home has been visited by Occupational Therapy Students as part of their training and for purposes of observation. They are always impressed with the quality of the spirit of the Bialystoker Home demonstrated to them personally by residents, who welcome young people especially and enjoy their presence in the Home.

"Ballet"

Five Residents attended the Senior Citizens Ballet performance at City Center. Residents purchased their own tickets, and two taxis were provided by the Home. Three former members of the ILGWU (International Ladies Garment Workers Union) attended a Concert at Carnegie Hall.

RESIDENTS' MANIFOLD ACTIVITIES

Residents enjoying the sun and fresh air in our park.

Our residents registering to vote in November.

Residents hard at work in our Occupational Therapy Dept.

Members of The Alka Charity Club visiting our Home.

Physio-Therapy for an Arthritic resident.

Mr. and Mrs. Isidore Weinstein, residents in our Home, enjoying the sun.

QUOTE

June 11, 1972

Dear Mrs. Ingberg:

We want to express our gratitude for the personal interest with which you approached my mother's transfer to a new roommate.

I am certain that it will make my mother's life much happier.

I'm very impressed with the way the Bialystoker Home is run—its cleanliness and personal consideration of the welfare of each resident.

I would be happy to help in any way that I can.

Sincerely,

Rivoli Kalish

July 20, 1972

My Dear Mrs. Ingberg:

. . . Our sincere gratefulness to your wonderful institution and for our appreciation for small and large services rendered to my husband [Sam Bonchek] when he spent a brief few weeks in your Home and since then, the relief your Infirmary staff were able to give him.

It is a comforting feeling to know that the next best place to be and to be accepted with such warmth is the Bialystoker Home as compared to your own "home."

Sincerely,

Gnendle Bonchek

Ed. Mr. Sam Bonchek was president of the "Farband" for many years and a prominent communal leader, and well-known Zionist.

May 8, 1972

Dear Rabbi Weissman:

We want to thank you for the three examining tables you have so generously given us. One went to our camp and we kept the other 2 in the center—one as a bench and the other to replace our old examining table which dated back to the turn of the century.

Again, thank you for your thoughtfulness and generosity.

Sincerely,

Anne Gray Kaback, Director
of Child Care Center
Educational Alliance

March 28th, 1972

Izaak Rybalowski
175 East Broadway
New York, N. Y. 10002

Dear Mr. Rybalowski:

Recently my attention was drawn to an article in the "Forward," concerning you and the Farband. This article has prompted me to write you the following note of appreciation.

My recollections go back to the period of the second world war when you helped hundreds of people including myself in the kitchens that you ran in Russia. This favor that you did for us will forever endure in my memory for the lives that were literally saved through your efforts.

Among the many that you saved included the chief Rabbi of the Polish Armed Forces, Dr. Leon Rosen, who has asked me recently in Israel, to convey his heartfelt thanks and gratitude for helping him in time of great need.

Another prominent personality who was aided was the late chief Rabbi of Latvia and later member of the Knesset, Rabbi Mordechai Nurock.

Not having known your whereabouts all these years, I finally noticed your address in the recent "Forward" article noted above.

I do hope the time will come when the full extent of your deed will be recognized and rewarded. May the Almighty Bless you for your efforts.

Yours truly,

Rabbi George Winrich

THIRTIETH ANNIVERSARY OF THE LIQUIDATION OF THE BIALYSTOKER GHETTO

During the week of February 5-12, 1943 the German murderers began their systematic liquidation of the Bialystoker Ghetto, which ten months later led to its entire destruction; 60,000 of our landsleit perished. This year marks the thirtieth anniversary of this tragic event. We have decided to observe this historical date with a memorial assembly to be held on February 11, 1973. On that occasion we are inviting the historian of the holocaust, partisan fighter and first Chairman of the Yiddish Provincial Committee in Bialystok, Dr. Shimon Datner to address the assemblage. You are encouraged to attend. . . . Lest we forget!

HAPPY EVENTS

MAZOL TOV

The officers, Members and Residents extend a hearty Mazol Tov to our Vice-Chairman of the Board of

Joyce and Mark

Directors, Cantor Harry Feinberg and Mrs. Feinberg upon the engagement of their daughter Joyce to Mr. Mark Rothman. Mark is a senior student in dental college and Joyce is a music teacher. A December wedding is planned.

We extend our best wishes of Mazol Tov to our Director Mr. and Mrs. Harry Katz on the birth of their granddaughter, Leslie Elaine, daughter of Joel and Carol Katz. Loads of nachas.

Mr. (Alter) Adler Kuchefsky, a worthy member of our Home is celebrating his 90th Birthday on Sept. 10, 1972. In honor of this occasion he made a generous contribution of $90.00 to the Home. Mr. Kuchefsky is the son of the late "Yonkel the Schlosser" from Yeshiva Gass in Bialystok. Happy Birthday. . . . "Biz 120!" Mazel Tov.

CONGRATULATIONS

In honor of their parents, Mr. & Mrs. Jacob Sabel's 44th wedding anniversary, their children, Mrs. Eleanor Abrams and Mr. Herman Sabel have made a contribution to

Jacob and Anna Sabel

our Home. Our thanks to the children and best wishes to Jacob and Anna Sabel for many more happy anniversaries.

MAZOL TOV

Mazel Tov to Mrs. Chaske Ostro, esteemed member and now resident of the Home, upon the graduation of her youngest grandson, Dr. Harold Burt Weisman as D.M.D. from

Dr. Harold B. Weissman

the University of Pennsylvania in May 1972. Our congratulations and best wishes to Dr. Weisman.

MAZOL TOV

We extend a hearty Mazol Tov to Linda (Meltzer) and Harvey A. Strickon upon their marriage. Linda

Linda and Harvey Strickon

is the granddaughter of our devoted member and donor, Celia Cohen, and the late William Cohen who was a vice-president of our Home.

The bride is a graduate from Syracuse University, studied in Florence, Italy and received a M.A. from New York University. She is teaching music in the New York City School System.

The groom is a graduate of New York University School of Law and presently Law-clerk to U.S. District Judge, George Rosling, Brooklyn.

Loads of joy to the newlyweds, their respective parents and to the grandmother.

A WORD OF GRATITUDE

The Editors of the "Stimme" wish to express their gratitude to all those who called and gave unsolicited enthusiastic praise for the Color-Cover of our Passover edition of our "Bialystoker Stimme." It is really appreciated.

In Memoriam

MORRIS MASIN

The Officers, Members and Ladies Auxiliary of the Home regret with great sorrow the passing of our esteemed and devoted Treasurer, Morris Masin of blessed memory. His devotion and loyalty will never be forgotten.

From the moment Mr. Masin joined our Institution, it became part and parcel of his daily life. He visited regularly every week our Home and showed interest in every phase of its operation, small and big. He always inquired of the welfare of the residents. Whenever an appeal was made, he was the first to respond with a generous contribution. His counsel was always sought out and his connections with other institutions were of great help in suggesting new plans and proposals. All of us, the members, officers, residents and the staff will miss his smiling face and constant advice.

Morris Masin

We extend our condolences to his daughter, Frances, son-in-law, Al Wigutoff and the other members of the family. May his memory be a blessing and inspiration to all of us.

DAVID SOHN

February 10th 1973 marks the 5th anniversary of the passing of our great mentor, founder of our Home, David Sohn, of blessed memory. Those of us who had the privilege of having known Mr. Sohn, will attest that, as far as the Bialystoker are concerned, he was in the true sense a pioneer. Here in the United States he unified the landsleit under the banner of The Bialystoker Center. Then he had foresight and vision to build our Home for the Aged where, throughout the years, thousands of elderly indigent Jewish men and women lived out their latter years in comfort and dignity. His dedicated work of relief for our native Bialystok after the first world war is known to all; his love and devotion to Israel was translated into action by raising large sums before establishments of the State and after. His work was recognized and the Auditorium in "Tichon Daled" in Tel Aviv bears his name. Our Bialystoker Center and Home for the Aged wil forever remain as a monument to the manifold humanitarian activities of this great personality, David Sohn. May his memory be a blessing and an inspiration to all. Special memorial prayers will be recited for him at the 30th Memorial Anniversary for the Bialystoker Martyrs on Feb. 11th, 1973.

David Sohn

BEN GOLUB

Passed away April 19, 1972 leaving his wife, Fanny, children, Malka, Murray and Noam, and grandchildren. We extend our profound sympathy to the entire family.

Ben Golub

IDA SCHUMACHER

Died June 1, 1972. She was a dedicated worker for the Bialystoker Benevolent Society in Milwaukee, Wisconsin, and the wife of the late Max Schmacher, president of that society. She is survived by two daughters, a son and ten grandchildren. We extend our profound sympathy to the entire family.

FIFTH ANNIVERSARY OF

ALFRED M. GOULDON'S DEMISE

December 2, 1967 — December 2, 1972

Marking with aching hearts the irreparable loss of
a loving husband, father, grandfather,
great grandfather and brother

ALFRED M. GOULDON

Upon the 5th Anniversary of his death

we pay tribute to his name, memory and spirit
In our minds and hearts he will l i v e forever!

IDA LEE GOULDON
and Family

PARKWAY FUNERAL HOME, Inc.

Successors to

Sigmund Schwartz, Inc.

GRAMERCY PARK CHAPEL
Funeral Directors
(212) 477-6334

Harry Smith, *Lic. Mgr.*

152 SECOND AVENUE, Between 9th & 10th Streets
New York, N. Y. 10003

IN BLESSED MEMORY

OF OUR

Dearly-Beloved Wife,

Cherished Mother,

Affectionate

Grandmother

and

Great Grandmother,

DORA COHEN

MAY HER CHASTE SOUL

REST

IN HEAVENLY PEACE!

•

JACOB COHEN

and

Family

•

Miami Beach - New York

IN LOVING MEMORY OF

YETTA AND ABRAHAM COHEN

ע"ה

Children:
Dr. William and Lottie Goldman

Grandchildren
Judith and Melvin Schwartz
Roberta and David Bradley

Great Grandchildren
Eric, Elisa and Evan Schwartz

IN MEMORY OF

OUR LOVING MOTHER

AND GRANDMOTHER

FRIEDA ROTHBERG

MR. AND MRS. ISIDORE KIMMEL

& CHILDEN

IN LOVING MEMORY OF

MORRIS EISENSTADT ע"ה
MARY EISENSTADT ע"ה
BERTRAM EISENSTADT ע"ה
JEANETTE EISENSTADT ע"ה
GERALDINE EISENSTADT ע"ה
GEORGE EISENSTADT ע"ה

IN MEMORY OF
My Beloved Husband

SAMUEL SOKOLOWITZ

ROSE SOKOLOWITZ
Miami Beach, Fla.

IN BLESSED MEMORY
of Dear Husband and Beloved Father

SOLOMON WEISS

by KATE, NAT and MORTON WEISS
Forever in our hearts!

MEMORIAL TRIBUTE

TO MY DEAR LATE HUSBAND

BENJAMIN BRODY

Loving Wife JEAN BRODY

and Family

IN MEMORY OF

Our Beloved Husband and Father

SAMUEL WIENER ע"ה

IN BLESSED MEMORY OF

ISAAC and MINNIE EPSTEIN

Always in our minds and memory!

ABE and VIOLA SAPERSTEIN

ZION MEMORIAL CHAPEL

Our Official Undertakers

41 CANAL STREET NEW YORK CITY

Tel. CAnal 6-1617 IRVING SMITH

IN LOVING MEMORY

of our dear Sister

HENRIETTA WEXLER

Daughter of the late

MRS. SARAH HARRIS

A Dedicated Member of our Home.

Mrs. Dina Fishkin

& Molly Harris

New Year Greetings from . . .

HAROLD ABBEY

MIRIAM ADNEPOS

Extends Best Wishes for a

Happy, Healthy and Peaceful New Year

New Year Greetings from . . .

MR. & MRS. LOUIS ARLINSKY

68-12 Yellowstone Boulevard Forest Hills, N. Y.

New Year Greetings from . . .

ADMIRAL CRAFT EQUIPMENT CORP.

100 FIFTH AVENUE NEW YORK, N. Y. 10011

MR. & MRS. RUBIN BLUM

Wish their Relatives, Friends,

and Bialystoker kinfolk everywhere

A Happy and Healthy New Year

Greetings from . . .

EDWARD BOKAR

Wholesale Fruits and Produce

229 WEST STREET NEW YORK, N. Y.

MR. AND MRS. RUBIN BINDLER
and Family

Vice-Presidents, Bialystoker Center,
Home for the Aged and Infirmary

wish their friends, all Goniondz-Trestiner and Bialystoker kinfolk and the Jewish People everywhere a Happy and Prosperous New Year

---

Greetings from . . .

BROOKLYN BRONZE TABLET CORP.

18 CRESCENT STREET BROOKLYN, N. Y.

BLEVITZKY BROS.

Monuments

Branch and Factory:
28 THAMES STREET BROOKLYN, N. Y.

New Year Greetings from . . .

MR. & MRS. ALEX BLOOM
and Family

2175 EAST 15th STREET BROOKLYN, N. Y.

New Year Greetings from . . .

DELANCEY DRUG CO., Inc.

125 Delancey Street New York City

EAST N.Y. INWOOD FISH

206 Front Street New York, N. Y.

Extend to all their Friends and Customers Best Wishes for A Happy and Healthy New Year

Max and Ella Brinker

Wish their Mother

CLARA WAGNER

All their relatives, friends, sisters of the Bialystoker Ladies Auxiliary and all Bialystoker kinfolk A Happy and Healthy New Year

---

Greetings from the . . .

DIAMOND FAMILY

Monticello, New York

210-212 FORSYTH ST. near Houston St. NEW YORK CITY
GRamercy 7-4908 Established 1914

MR. and MRS. MORRIS and ALICE ESTON

Vice-President

Bialystoker Center, Home for the Aged an dInfirmary

extend to all their friends and to Bialystoker kinfolk everywhere warmest greetings and heartiest wishes for a Happy and Prosperous New Year.

MAX DUBITSKY

Extends Best Wishes for a Happy, Healthy and Peaceful New Year

---

AARON AND ESTHER EINHORN

Extend Best Wishes for a Happy and Peaceful New Year

Greetings from . . .

BEVERLY BRANDT, Inc.

163-39 85th STREET HOWARD BEACH, N. Y.

We highly recommend our Bialystoker Photographer
Creator of our Pictorial Home Guide

JONAH B. ESAKOFF (Isakowitz)

Director, Bialystoker Center Home of the Aged and Infirmary, Member "Club Bialystoker Friends" for PHOTOGRAPHS OF DISTINCTION.

■ ■

The name ESAKOFF is Your Guarantee for Artistry, Perfection and Beauty of lasting memories of the finest moments in life.

■ ■

Secure a fascinating image of Yourself, Your Family, Weddings, Bar-Mitzvahs, Banquets, Anniversaries, Parties, etc. at reasonable prices.

■ ■

Contact:

JONAH B. ESAKOFF

Photographs of Distinction

153-49—78th AVENUE
Flushing, New York 11367
JA 3-7457 or JA 6-0485

He will come to your place, and suit your taste and convenience.

MI 7-9467

WILLIAM FEINBERG

1250 SUTTER AVENUE
Brooklyn, N. Y. 11208

Extend Best Wishes for a Happy New Year

G & R KOSHER FOODS

Strictly Kosher

בשר כשר

Meat - Poultry - Provisions and Frozen Foods

240 9th AVENUE NEW YORK, N. Y.

YU 9-5445

Greetings from . . .

SYLVIA AND IRVING FOX

EAST ORANGE, N. J.

wish all their friends and the Jewish people everywhere a Happy New Year

We offer a Memorial Tribute to our Dear Parents
ABRAHAM AND BESSIE FUCHSMAN
ALEX AND FANNIE BUYER

HYMAN and SHIRLEY FEINSTEIN
and Family

Children and Grandchildren of the late

MRS. PAULINE SIEGEL

extend best wishes to their relatives, friends and Bialystoker kinfolk everywhere for

A VERY HAPPY and PROSPEROUS NEW YEAR!

COrtlandt 7-1332

BERNARD MORGENSTERN

Hebraica & Judaica Manuscripts — Periodica

Rare Books, Modern Hebrew Literature
Religious Articles and Novelties

150 EAST BROADWAY NEW YORK, N. Y. 10002

New Year Greetings from . . .

GOTHAM EXTERMINATING COMPANY

241 EAST BROADWAY
New York, N. Y. 10002

COUNSELLOR DAVID J. GOLDBERG

Chairman, Board of Directors

ROSE GOLDBERG

Vice-President

and Children
GARY and SANDY

extend best wishes to their family, relatives, friends, officers and directors of the Bialystoker Center, Home for the Aged and Infirmary, and to the Bial. Ladies Auxiliary for a Happy New Year

Compliments of . . .

W. & E. BAUM BRONZE TABLET CORP.

The Finest in Bronze Tablets

524 WEST 43rd STREET
New York, N. Y. 10036

ELIHU M. BAUM BRyant 9-5341

Best New Year Wishes from

MRS. HELEN GARFIEL

and Family

DAVID KAPP

45 SUTTON PLACE SOUTH NEW YORK CITY 10022

extends his warmest greetings and best wishes to all his Friends and Associates for a Happy and Prosperous New Year with Brotherhood and Peace On Earth

---

MR. & MRS. BENJAMIN IZAKOWITZ

and Family

122 N. Edinburgh Avenue Los Angeles, Calif. 90048

Wishes all their relatives and friends
A Happy and Healthy New Year

COUNSELLOR ABRAHAM KAPLAN

1450 BROADWAY NEW YORK

New Year Greetings from

ABE AND EDITH KRAVET

★

Greetings from . . .

GRADINGER & KASS

5111 — 18th AVENUE

Brooklyn, N. Y.

New Year Greetings

Best Wishes . . .

POZNANSKI'S BAKERY

Bread - Rolls - Cakes
We specialize in Birthday Cakes, Wedding Cakes also Bar Mitzvah Cakes

155 DIVISION AVENUE BROOKLYN, N. Y.

New Year Greetings from . . .

DR. & MRS. LOUIS LINN

55 EAST 86th STREET NEW YORK, N. Y. 10028

CAMP LAKOTA

on MASTEN LAKE

BOYS & GIRLS — 5 TO 16 YEARS

"In Beautiful Mamakating Park"

WURTSBORO NEW YORK

- Only 73 Miles from N. Y. C.
- Elevation 1855 Ft.
- 42nd Camp Year
- Drama, Dancing, Music
- Crafts, Nature, Riding
- Friday Night Services
- All Land - Water Sports
- 5 Mile Spring Fed Lake
- Excellent Kosher Cuisine
- Doctor, Reg. Nurses
- Mature, Experienced Staff
- Tuition

Call or Write

MRS. LILLIAN SHABOTSKY

1555 GRAND COUNCOURSE BRONX, 10452, N. Y.

Phone: TRemont 2-2164 or LUdlow 3-6240

New Year Greetings
Family, Friends and Bialystoker kinfolk
from

MRS. SHANA LIEBERMAN

3401 Balmoral Drive
Sacramento, California

MR. & MRS. EDWARD MEYER

Extend Best Wishes to Family and Friends for a Happy, Healthy and Peaceful New Year

NEW YEAR

GREETINGS

from

Mr. and Mrs.

JERRY MINK

MR. & MRS.

ABE NEWBORN

and Family

wish their Mother

FLORENCE NEUGEBORN

Relatives, Friends and All Israel

A HAPPY NEW YEAR

MR. & MRS. ROBERT NELSON
and Family

Wish their Parents

PRES. & MRS. ELLY TARLOFSKY

and all friends

A HAPPY, HEALTHY & PEACEFUL NEW YEAR

NEW YORK CLEANERS INDUSTRIES
DIVISION, RAPID INDUSTRIAL CLEANERS
NEW YORK CLEANERS CO.

380-2 Flushing Avenue Brooklyn, N. Y. 11205

extend to all their Jewish Friends, Customers and to People of Good Will seasonal greetings and best wishes for a Happy and Prosperous New Year.

Best Wishes . . .

for a Happy and Healthy New Year to All Israel

J. ORTMAN

7 East 48th Street New York, N. Y.

MR. & MRS. THEODORE PEARL

Extend to their Friends, Rrelatives, Bialystoker kinfolk and all Israel

A Happy and Healthy New Year

THE RASHBAUM AND HAIMS FAMILIES

wish their relatives, friends and all Israel

A HAPPY NEW YEAR

לשנה טובה !

MR. SAM RUBIN

and Family, Brooklyn, New York

Vice-President of the Bialystoker Center, Home for the Aged

extend heartiest greetings and best wishes for A HAPPY AND PROSPEROUS NEW YEAR to all their kin, neighbors, friends, Bialystoker kinfolk and to all Israel

---

Best New Year Wishes from the . . .

ROSKIES BROS.

HUNTINGDON WOOLEN MILLS, Ltd.

A Happy and Healthy New Year

771 Huntingdon Huntingdon, Que., Canada

DR. H. RUBIN

Los Angeles, Calif.

Wishes all his Friends and Bialystoker kinfolk

A Happy and Healthy New Year

Best Wishes for a Happy New Year . . .

FALLS POULTRY

448 E. 173rd STREET BRONX, N. Y.

May There Be Peace on Earth

on

THE NEW YEAR!

as per wish of

MARY AND HARRY P. SOLOMON

New Year Greetings from

JACK SPECTOR, Inc.

37 EAST 18TH ST. NEW YORK, N. Y. 10003

MR. & MRS. JOSEPH SLOANE

their children and grandchildren

TONI M. BROWN of BEVERLY HILLS, CALIF.

MINDY, TRACY and STEVEN SLOANE of CLEVELAND, OHIO

extend their sincere best wishes to all relatives and friends for a Healthy and Happy New Year

JOSEPH SLOANE, Inc.

Printers

151 WEST 25th STREET NEW YORK, N. Y. 10001

CH 3-3756

New Year Greetings from . . .

MR. AND MRS. JOSEPH

and GWENDOLYN SANDLER

along with Best Wishes to all their friends for longevity, good health and good luck

•

May the Year 5732 be a timespan of freedom, peace, brotherhood and happiness to all!

HARRY AND RAE SIDERMAN

and Family

extend good wishes to the Bialystoker Ladies Auxiliary Bronx League, and the Board of Directors of the Bialystoker Home for the Aged

A VERY HAPPY AND HEALTHY NEW YEAR

And may this year bring peace on earth, to Israel, and good will towards men — Amen!

New Year Greetings from . . .

RUBENSTEIN SUPPLY CO.

2818 San Pablo Avenue Oakland, Calif.

GRamercy 5-5330 Lic. No. L445

SECUNDA LIQUOR STORE, Inc.

Imported and Domestic

WINES AND LIQUORS

8th Avenue Subway at Our Door

167 East Broadway New York 2, N. Y.

SAM AND BELLA STOKES

and Family

President Bialystoker Ladies Auxiliary

wish their family, friends, Bialystoker kinfolk and Jews everywhere a Happy New Year

---

Best Wishes for a Happy New Year

J. ZABUSKY

House Furnishings, Crockery. Dinner Sets and Aluminum Ware

59 HESTER ST., cor. Ludlow St. NEW YORK

SP. 7-0732

MRS. SHIRLEY SCHNEIDER

Extends Best Wishes to Family and Friends for a Happy, Healthy and Peaceful New Year

MR. & MRS. M. ARTHUR TARLOWE
and Family

Wish their Parents

PRES. & MRS. ELLY TARLOFSKY

and all friends

A HAPPY, HEALTHY & PEACEFUL NEW YEAR

Greetings from . . .

VALLEY FORGE FLAG CO.

1 ROCKEFELLER PLAZA
New York, N. Y. 10010

New Year Greetings from . . .

MR. & MRS. WILLIAM WYGODA

650 Ocean Avenue Brooklyn, N. Y.

in honor of Aunt GOLDIE MINTZ, resident of the Bialystoker Home

MR. & MRS. MISCHA WARSCHAWSKI

Brooklyn, New York

wish all their relatives and friends

A HAPPY NEW YEAR

MR. AND MRS. MORRIS YELLIN

Brooklyn, New York

Bialystoker Kinsman, Ex-President
"FLATBUSH JEWISH CENTER"

bids his colleagues in office at the "Flatbush Jewish Center," the officers and directors of the Bialystoker Center, Home for the Aged and Infirmary, the entire rank and file, Bialystoker kinfolk and Jewry everywhere, a Happy and Prosperous New Year.

Greetings for a Happy New Year . . .

FROHLICH & NEWELL FOODS, Inc.

Wholesale Butter - Eggs - Cheese - Frozen Food - Groceries

11 JAY STREET
New York, N. Y. 10013

MRS. GEORGE ABRASH

Paterson, N. J.

Wish all their friends a
A Happy and Prosperous New Year

MRS. CLARA ASCH
and Family

Wish all their relatives and friends
A Happy New Year

BIALYSTOKER
CUTTERS CLUB

extends to their Membership, to the Bialystoker Home of the Aged and to Israel at large their warmest wishes for a Happy and Prosperous New Year

Best Wishes for a Happy New Year

from

MRS. A. BERNARD

MRS. WILLIAM COHEN
and FAMILY

extend best wishes for a Happy New Year

New Year Greetings from . . .

SOL FEIL

JESSE DOLINSKY
and Family

Extend Greetings to All for the Holidays

New Year Greetings from . . .

PHILIP GOLDSTEIN

DAVID FIELD

Extends Best Wishes for a Happy, Healthy and Peaceful New Year

---

DR. and MRS.
BENJAMIN GISSEN
and Family

Extend their Greetings for a Happy and Prosperous New Year

Our Bialystoker Photographer

MR. & MRS.
JONAH B. ISAKOWITZ
and Family

Flushing, New York

extend to their relatives, friends, Bialystoker kinfolk, members of the "Club Bialystoker Friends" and of the "Bialystoker Center, Home for the Aged and Infirmary, to all their customers, to fellow-Jews in Israel and everywhere, best wishes for a Happy New Year

Mr. and Mrs.
JACK and ETHEL INGBERG
and FAMILY

Extend their best wishes to everyone for a Happy and Prosperous New Year

---

Greetings from . . .

J & J BEVERAGES, Ltd.

103 3rd STREET
Brooklyn, N. Y.

PAULINE HOCHMAN

Extends Best Wishes for a Happy, Healthy and Peaceful New Year

---

New Year Greetings from . . .

Director, Bialystoker Center, Home for the Aged and Infirmary

MR. & MRS. HARRY KATZ
and Family

277 Northern Blvd. Great Neck, L. I.

MR. & MRS.
WILLIAM KASENETZ
and Family

extend to all their relatives, friends and acquaintances cordial New Year wishes!

Greetings and Best Wishes from . . .
our Vice President

MRS. ROSE KASS
and FAMILY

Best Wishes for a Happy New Year to All Relatives and Friends

MRS. SAMUEL KASSEL
and Family

Mr. and Mrs.
ROBERT KAMBER
and FAMILY
Asbury Park, N. J.

Express their best wishes for a Happy New Year for all

MRS. SYLVIA KAHN
and Sons
Brooklyn, N. Y.

Offer Best Wishes to All Friends for A Happy New Year

New Year Greetings from . . .

MR. SAMUEL KANREK

MR. & MRS.
STANLEY KAGAN
West Caldwell, N. J.

Wish All Their Friends
A Happy New Year

MR. AND MRS. LEON KRIM
and FAMILY

wish their friends a Happy New Year

MR. & MRS.
JACOB A. LICHTENFIELD

extend to their relatives and friends and all Bialystoker Landsleit best wishes for a Happy and Prosperous New Year

---

New Year Greetings from . . .

Mr. & Mrs.
ISRAEL KALISH

Greetings from . . .

S. F. MELNICK
387 MAIN STREET
East Orange, N. J.

MRS. CLARA MARCUS

extends best wishes for a Happy New Year

OSCAR MACKLER
CELIA KAYE — SADIE KLEIN
Children of the late
LENA MACKLER

extend greetings to their Bialystoker kinfolk and to all Israel for a Happy New Year

---

Greetings from . . .

METROPOLITAN
HARDWARE CO.

11 ESSEX STREET
New York, N. Y.

MR. & MRS.
SAMUEL J. MARINE
PHILADELPHIA, PA.

May the Days of the New Year Unfold for our Relatives and Friends Health, Happiness and Prosperity

---

JUDGE PHILIP & MRS.
CLAIRE NOVICK
Acting President
Hon. Chairman, Board of Directors

Wishes his Friends and Relatives A Happy and Prosperous New Year

217 Broadway New York City

Mr. & Mrs.
JACK NOTKOFF
and FAMILY
Bronx, N. Y.

wish their family and friends
A Happy New Year

New Year Greetings from . . .

PORT PRINTED PRODUCTS, Inc.

429 PARK AVENUE
New York City
686-7993

MRS. SADIE PERLIN
and FAMILY
Norfolk, Va.

Extend their greetings for a Happy New Year

EDWARD & RUTH WINSTON
and FAMILY

extend to their families, Bialystoker kinfolk and all their friends best wishes for a Happy New Year

---

Best Wishes for a Happy New Year from

DR. GDALIA RUBIN
5000 15th AVENUE
Brooklyn, N. Y.

SARAH ROSENBLUTH

Extends Best Wishes to Family and Friends for a Happy, Healthy and Peaceful New Year

---

New Year Greetings from . . .

SHIRLEY ROSNER

New Year Greetings from . . .

SYLVIA ROSENBLUM

Mr. & Mrs.
H. J. STEIR

extend warmest New Year wishes to their family and to all Israel

MR. & MRS. DAVID SIEGEL
AND FAMILY
Milwaukee, Wisc.

extend to their friends, Bialystoker Kinfolk in town and the world over best wishes for a very Happy New Year

---

New Year Greetings from . . .

RUBIN and SYLVIA WEISBROD
and FAMILY
Children of our Directors
Abe & Yetta Schreiber

extend to all their relatives, friends and acquaintances, best wishes for a Healthy Happy and Prosperous New Year

---

SAM SCHWARTZ

Extends his hearty greetings for the New Year

SYLVIA SCHOENFELD
and FAMILY

extend their heartiest and sincerest best wishes to all

New Year Greetings

and best wishes and blessings from

NETTIE & ALFRED STERN
and Family

children of our late Treasurer
LOUIS & MARY DAVIS
Board Members of the Bialystoker Center, Home for the Aged and Infirmary

to their dear kin, the DAVISES, SAPERSTEINS and the STERNS,

to all their friends and neighbors, Bialystoker landsleit and Jews everywhere for a Happy and Prosperous New Year

New Year Greetings from . . .

WALLACE WEINSTEIN

Best Wishes to Friends and Relatives for a good New Year from

FAY SUKENIK and SONS

In Fond Memory of our Dearly-Beloved Husband and Father

ABRAHAM SCHNEIDER

Passed to Eternity, November 14, 1961
Forever in our hearts!

MINNIE AND ROSLYN SCHNEIDER

New Year Greetings from . . .

DAVID WEINSTEIN

STEVEN WEINSTEIN

Extends Best Wishes for a Happy, Healthy and Peaceful New Year

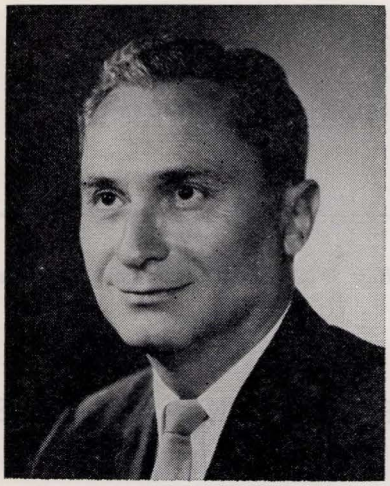

MR. & MRS. JACK WOLF
NEW YORK

wish all their friends and associates a Blessed New Year

DR. & MRS. JULIUS ZIPPIN
SLINGERSLAND, N. Y.

A Very Healthy and Happy New Year

MARTIN GINSBURG

L'SHONOH TOVOH!

New Year Greetings

from the

VICE-PRESIDENTS

of the

BIALYSTOKER CENTER and INFIRMARY
and HOME FOR THE AGED

ABE GINSBURG

Martin and Abe Ginsburg

and their families

May the New Year sound the clarion of brotherhood and peace throughout the world.

West New York, New Jersey

Fannie Tarlofsky

Mr. and Mrs.
Elly Tarlofsky
and Family

Elly Tarlofsky

PRESIDENT

of the

BIALYSTOKER CENTER AND INFIRMARY AND HOME FOR THE AGED

extend to their family, friends
and kinfolk everywhere
heartiest wishes

for

A HAPPY AND PROSPEROUS NEW YEAR

האַרציקע וואונטשען צו אונזער פאַמיליע אין אַרגענטינע און צו
אונזערע לאַנדסלייט, און כלל ישראל איבער דער גאַנצער וועלט
פאַר אַ שנת חיים ושלום.

May the New Year bring happiness to All,
salvation to our people and peace on earth.

THE TARLOFSKY FAMILIES

ETHEL and M. ARTHUR TARLOWE

SYBIL TARLOWE, BRUCE and DANA GAIL

FRANCES and ROBERT NELSON

join their parents and grandparents in this timely seasonal greeting and message.

מר. הירש שפּונד און פאַמיליע
דזשוירזי סיטי

ווינשען אַלע פריינד אַ גליקלעכן נייעם יאָר.

מר. אָסקאַר שלייפער
און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינד און אַלע אידען אַ שנת חיים ושלום.

מר. און מרס. וועלוועל שטשופאַק
און פאַמיליע, ברוקלין

שיקען זייערע ברכות צו דער פאַמיליע און אַלע פריינד און צום כלל ישראל צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. מ. שניר
און פאַמיליע, בראָנקס

שיקען זייערע בעסטע וואונשען צו אַלע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מרס. ליליען שאַבאַצקי
פרעז. „בראָנקס ליג"
און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינד, פאַטראָניזערס און אַלע אידען אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. סאל שוואַרץ
ניו־יאָרק

ווינטשען זייער פאַמיליע, פריינט און אַלע אידען אַ גוט, געבענטשט יאָר.

אַ כתיבה וחתימה טובה
ווינטשן

רבקה ראָזענטאַל
(טיקטין)
און סטעף

צו זייערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און צו כל ישראל אין דער גאָרער וועלט.

■

אַ ביאַליסטאָקער לאַנדספרוי, שטאָלצע טאָכטער פון דער אַריסטאָקראַטישער פאַמיליע טיקטין, געטרייע נאָכפאָלגערין פון די רייזע־טראַדיציעס פון איר גאָטזעליגען מאַן מאָקס ראָזענטאָל ע"ה און אָנפירערין פון דער „מאָקס ראָזענטאָל רייזע ביורא", אַנאָנסירט מרס. ראָזענטאָל, אַז איר רייזע־ביורא איז איצט אויף דעם נייעם אַדרעס:

„פאָרווערטס"־בילדינג
(רום 606)
175 איסט בראָדווי, נ. י.

די פירמע איז אַ פאַכמענישע ביאַליסטאָקער רייזע־אָגענטור, אָן אָפּענע טיר און „לעבעדיגע בריק" צו אַמעריקע, צו ישראל און צו דער גאַנצער וועלט. מיר פירען אידען אומעטום. דורך אונזער רייזע־ביורא קענט איר „עולה־רגל" זיין צו דעם כותל המערבי און צו אַלע הייליגע פלעצער אין אַלט און ניי ישראל.

מרס. ראָזענטאָל באַהערשט עטליכע שפראַכען, און טוריסטען קענען זיך מיט איר לייכט צוזאַמענרייַדען אין וועלכער שפראַך עס איז זיי לייכטער.

אַ רייזע דורך אונזער ביורא איז אָן אָנגענעמע איבערלעבענישׂ, וואָס איר וועט געדענקען אייער גאַנצען לעבען.

איר קענט פאָרען דורך אונז מיט שיף אַדער ערפלאָן. מיר גיבען אייך פערזענליכע אויפמערקזאַמקייט, העפליכקייט, באַקוועמליכקייט און פינקטליכקייט.

■

מיר דערליידיגען אייערע פאַרמאַליטעטען, פאָס־פאָרטען, טיקעטס א. אַ. ו. מיר אָראַנזשירען אייער טראַנספּאָרטאַציע, פראַכט, פאַרפּאָקונג.

מיר באַזאָרגען פאַר אייך רעפרידזשעריטאָרס, עלעקטרישע עפּליענסעס א. אַ. ו. קיין ישראל.

■

ספּעציעלע הנחות
פאַר
ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט

■

שרייבט אָדער טעלעפאָנירט:

MAX ROSENTHAL'S
TRAVEL BUREAU
"Forward" Building, Room 606
175 EAST BROADWAY
New York, N. Y.
OR 4-3382 - 3, or 4-3319

פּרעמירט מיט דעם צבי קעסעל ליטעראַטור־פּרייז — 1970

הערמאַן יאַבלאָקאָוויס אויטאָביאָגראַפיש בוך

אַרום דער וועלט מיט אידיש טעאַטער

ערשטער באַנד — 689 זייטען, שטאַרק געלויבט פון קריטיקער און לייענער.
פּריז $10

צווייטער באַנד — 726 זייטען, מיט פאַרכאַפענדיגע שילדערונגען.
פּריז $10

(מיט פאָסטן, שיקען און סעילס טעקס)

ערשטער און צווייטער באַנד — $18

צו באַקומען אין: HEBREW ACTORS' UNION
31 East 7th Street New York, N. Y. 10003
For information call: OR 4-1923

ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט

נאָר וואָס דערשינען אַ רעקאָרד

„לאַבט מיט העדשל גענדעל"

דער רעקאָרד איז אָנגעפּיקעוועט מיט חכמות, מעשיות פון אידישען פאָלקס־אוצר. אויך הומאָר און סאַטירע פון אַמעריקאַנעם אידישען לעבען.

אַ רעקאָרד וואָס דאַרף זיך געפינען אין יעדער אידישער היים. ס'וועט זיכער אַריינברענגען די צוהערער אַ סך פּרייד און געלעכטער.

פּריז $5.00

צו באַקומען שרייבט אָדער רופט:

HERSCHL GENDEL
2940 West 5th Street • 449-9209 • Brooklyn, N. Y. 11224

מר. און מרס. לייבקע ציבולסקי
און פאַמיליע, ברוקלין
ווינשען אַלע פריינד, לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ שנת חיים ושלום, אַ כתיבה וחתימה טובה.

— ק —

דר. און מרס. נחמן קאַצענעלענבאָגען־קאַצען און טאָכטער איווּאַ
קליוולאַנד, אָהאַיאָ
ווינשען זייער משפחה אין ישראל און אַלע זיערע פריינד דאָ און אין אויס־לאַנד אַ גוטען, געבענטשטען יאָר, אַ שנת חיים ושלום.

מר. לואיס קאַטאָוויץ
ווינשט אַ גוטען, גליקליכען נייעם יאָר צו אַלע פריינט און אַלע אידען.

מרס. ענאַ קוזניצקי און פאַמיליע
לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפ.
שיקען זייערע האַרציגע גליקוואונשען און באַגריסונגען צו אַלע לאַנדסלייט, פריינד און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מרס. ראָוז קאַטץ
און פאַמיליע, פּעטערסאָן
ווינשען אַלע פריינד און דעם כלל ישראל אַ כתיבה וחתימה טובה.

שמואל און סימע קאַפּלאַן
און פאַמיליע, בראָנקס, נ. י.
שיקען זייערע ברכות צום נייעם יאָר צו אַלע פריינד און אַלע אידען איבער דער גאַנצער וועלט.

מר. און מרס. משה קאָזאַק
און פאַמיליע, ברוקלין
ווינשען צום נייעם יאָר אַלע פריינד און לאַנדסלייט אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. הערשעל קאָזאַק
און פאַמיליע, ניו־יאָרק
באַגריסען צום נייעם יאָר אַלע לאַנדס־לייט און פריינד און ווינשען זיי אַלדאָס גוטס.

מר. און מרס. מייער קאָס
בראָנקס, נ. י.
ווינשען אַלע זייערע פריינד און די שוועסטער פון דער ליידיס אָוקזילערי פון ביאַליסטאָקער צענטער און אַלע לאַנדסלייט אַ גוטען יאָר.

מר. אבנר אַדלער קאטשעפסקי
ברוקלין
ווינשט אַ שנת חיים ושלום צו זיינע קרובים, פריינד און אַלע אידען צויזניייעם יאָר.

מר. דייויד קייזען
און פאַמיליע
ווינשען אַ גוטען, געבענשטען יאָר זייער פאַמיליע און אַלע פריינד.

מר. און מרס. חיים בערל קריגער
און פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.
באַגריסען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. סאָל קרים
און פאַמיליע, גרעיט נעק, נ. י.
ווינשען אַלע פריינד און לאַנדסלייט אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. טשאַרלז קאָס
און פאַמיליע
ווינשען אַלע פריינד און לאַנדסלייט אַ געזונטען און גליקליכען יאָר.

די משפחה קאָזיאָל
סאַן כאָזע, קאָסטא ריקא
ווינשען אַלע אידען אַ כתיבה וחתימה טובה צום נייעם יאָר.

— ר —

מר. און מרס. מיישעל ראָטענבערג
אין פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.
ווינטשען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדס־לייט אַ געבענטשטען נייעם יאָר.

מרס. עמא ראָטענבערג
אָוקלאנד, קאַל.
שיקט אירע בעסטע וואונטשען צו אַלע פריינד צום נייעם יאָר.

מר. נייטען ראָזין
און פאַמיליע, ברוקלין
ווינשען אַלדאָס גוטס צום נייעם יאָר זייערע אַלע פריינט, לאַנדסלייט און כל ישראל מיט אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. אהרן ראָזשאַנסקי
און פאַמיליע
ווינשען אַ גוטען גליקליכען נייעם יאָר זייער משפחה, די לאַנדסלייט און דעם כלל ישראל.

מרס. ראָזע רובין
און פאַמיליע
שיקען זייער וואונש פאַר אַ גוטען און גליקליכען נייעם יאָר צו אַלע לאַנדס־לייט און צו אַלע אידען.

עטעל און לואיס רוטענבערג
סקאַרסדעיל, נ. י.
ווינשען אַלע פריינד און דעם גאַנצען כלל ישראל אַ כתיבה וחתימה טובה.

מרס. האנאה ריטשמאַן
ברוקלין, נ. י.
ווינשט צום נייעם יאָר אירע נאָענטע און ווייטע פריינד און אַלע לאַנדסלייט אַ שנת חיים ושלום.

מר. און מרס. בערנאַרד ריטש
און פאַמיליע
ווינטשען אַ שנת חיים ושלום, ברכה און הצלחה צו אַלע פריינט און צום כלל ישראל.

— ש —

מר. און מרס. אַלעקס און מינע שוואַרץ
וויהאָקען, נ. דזש.
שיקען זייערע באַגריסונגען צום נייעם יאָר צו אַלע זייערע פריינד, לאַנדסלייט און צו כלל ישראל.

מר. און מרס. דזשאַרדזש שעוואַך
און פאַמיליע, בראָנקס
ווינשען אַלע פריינט און לאַנדסלייט אַלדאָס גוטס צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. מאַקס סוטקער
שיקאַגאָ

ווינשט אַ גוטען, גליקליכען נייעם יאָר צום גאַנצען כלל ישראל.

מר. און מרס. דזשאָזעף סאַבעל
און פאַמיליע, בראָנקס

ווינשען צום נייעם יאָר אַלע פריינט און אַלע אידען אַ כתיבה וחתימה טובה.

מרס. אסתר סאַכאַר
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינשען אַלע פריינט און אַלע אידען אַ גוטען געזונטען נייעם יאָר.

מר. און מרס. בארני סאקס
און פאַמיליע, קליפטאָן, נ. דזש.

ווינשען אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען אַלדאָס גוטס צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. דזשייקאָב סייבעל
און פאַמיליע, קאָנקאָרד, קאַליפ.

ווינשען אַ גוטען, געזונטען און פריילי־כען נייעם יאָר צו אַלע פריינד, ביאַליס־טאָקער לאַנדסלייט און צו אַלע אידען איבער דער וועלט.

— ע. —

מר. דזשייקאָב עדעלשטיין
ברוקלין, נ. י.

ווינטשט זיינען פריינט און ביאַליסטאָ־קער לאַנדסלייט אַ שנת חיים ושלום.

מר. און מרס. דייוויד עלבוים
בראָנקס

מיר שיקען אונזערע ברכות צו אַלע פריינד, באַקאַנטע און צום כלל ישראל צום נייעם יאָר.

פראָפ. און מרס. שמואל עברי
און זון
באַלטימאָר

ווינשען אַלע לאַנדסלייט אַון אַלע אי־דען אַ שנת חיים ושלום.

— פ. —

מר. דייוויד פינקוס
פּעטערסאָן

ווינשט זיינע פריינד, לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. ס. פּערלין
מיאַמי ביטש

ווינשען אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ נייעם יאָר פון כל טוב.

מרס. שרה פּאָגאָרעלסקי
און קינדער
סאַנטאַ מאַניקאָ, קאַליפ.

ווינשען אַלע זייערע קרובים, פריינד און לאַנדסלייט און דעם גאַנצן אי־דישן פאָלק אַ שנת חיים ושלום.

מר. און מרס. סעם פּאָזניאַק
און פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.

באַגריסען די ביאַליסטאָקער און גראָד־נער לאַנדסלייט צום נייעם יאָר.

— פ. —

די שוועסטער יעטע פינקעלשטיין
און ליבע ראָזענבלום
הייליגען דעם אָנדענק פון זייער ברודער דייוויד ראָזענבלום ע"ה און ווינטשען אַלע אידען אַ גוט יאָר.

מר. און מרס. הערי פעלדמאַן
און פאַמיליע, פאַסייק, נ. דזש.

שיקען זייערע האַרציגע גליקוואונטשען צו אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און כל ישראל.

מר. און מרס. בארני פינק
און פאַמיליע, פאַסייק, נ. דזש.

שיקען דעם האַרציגסטע גליקוואונש צו אַלע פריינד און כלל ישראל צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. דייוויד פאקס
און פאַמיליע, מיאַמי ביטש, פלאַ.

ווינטשען אַ געזונט יאָר צו זייער פאַ־מיליע, פריינט און לאַנדסלייט.

מר. און מרס. מאָריס פרידענבערג
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינטשען זייער מוטער, גראָלדע פרידענ־בערג, עהרן־פּרעזידענטין פון דער ביאַ־ליסטאָקער ליידיס אָוקזילערי, דער גאַנ־צער פאַמיליע, אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען אומעטום אַ געבענטשטען נייעם יאָר.

מר. און מרס. לעאָן פריד
און פאַמיליע, ברוקלין

פּסח דעם מצבה־קריצער ס זון, ווינשט זיין קוזינע אידע סאָקאָלאָווסקי אין אויסטראַליע און אַלע פריינט און לאַנדס־לייט אומעטום אַ נייעם יאָר פון געזונט און אַלדאָס גוטס און שלום אויף דער וועלט.

מר. און מרס. מאַרטין פינק
פּאָרעסט הילס, נ. י.

ווינשען אַלע פריינד אַ גוטען, גליקלי־כען נייעם יאָר.

מר. און מרס. איזראַעל פעדער
שיקען זייערע האַרציגע ווינטשעוואַניעס צו אַלע לאַנדסלייט צום נייעם יאָר.

סעם און דזשוליאַ פאַרבער
און פאַמיליע

ווינשען אַלע לאַנדסלייט און כל ישראל אַ גוטען, געבענטשטען נייעם יאָר.

מר. און מרס. דזשייקאָב פיימאַן
ווינשען אַ גוטען און זיסען יאָר אַלע פריינד און אַלע לאַנדסלייט.

מר. און מרס. דייוויד פיין
און פאַמיליע, ברוקלין

שיקען זייערע באַגריסונגען צום נייעם יאָר צו אַלע קרובים, פריינד און אַלע לאַנדסלייט.

מר. און מרס, סאַל פיינסאַד
און די קינדער, בראָנקס

באַגריסען אַלע פריינד און אַלע אידען מיט די בעסטע וואונשען צום נייעם יאָר.

— צ —

מרס. ראָזע צוקערמאַן
און פאַמיליע
שיקאַגאָ
(פרעז. פון ביאַל. ליידיס אָוקזילערי)

ווינשט איר פאַמיליע און פריינד אַון אַלע אידען אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. אייזיק און דאָרע בייקאָפסקי־מייערסאָן
ברוקלין

ווינשען צום נייעם יאָר אַלע פריינד און כל ישראל געזונט און גליק.

מרס. אייבראָם מענדעלסאָן
און פאַמיליע

שיקט אירע ניי־יאָר גרוסען און גוטע וואונשען צו אַלע אידען.

מר. און מרס. ווילי̈אַם מענדעלסאָן

ווינשען זייערע פריינד און לאַנדסלייט אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. לעאָן מעכאַניק
פלאָשינג, נ. י.

ווינשן אַלע אידען אויף דער גאַנצער וועלט אַ שנת חיים ושלום, געזונט, גליק און פרייד.

מרס. בעקי מינעס
קינדער, איניקלאַך און אור־אייניקלאַך

באַגריסען אַלע לאַנדסלייט צום נייעם יאָר און ווינשען אַלעמען אַ כתיבה וחתימה טובה.

מרס. פּאָלין מילער
לאָס אַנדזשעלעס

ווינשט צום נייעם יאָר אַלע אירע פריינד און אַלע לאַנדסלייט אומעטום געזונט און פרייד.

מר. און מרס. בען מאַזור
און פאַמיליע

ווינטשען אַלע סעמיאַטיטשער און ביאַליסטאָקער אידען, חברים פון איד. נאַצ. אַרב. פאַרבאַנד און כל לישראל אומעטום אַ יאָר פון פרידען אין מדינת ישראל און אויף דער גאָרער וועלט.

— נ. —

חייה פייגעל נאכלין
און פאַמיליע, ניו־יאָרק

ווינטשען זייערע קרובים און פריינט אַ שנת חיים ושלום.

מר. און מרס. בענדזשאַמין ניומאַן
פּעטערסאָן, נ. דזש.

ווינשט אַ גוטען און געזונטען יאָר אלע פריינד און לאַנדסלייט.

מר. און מרס. איזידאָר נאָכלין
און פאַמיליע, בראָנקס

ווינשען אַלע פריינט און כלל ישראל אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. פּ. ניודאָוו

ווינטשען זייערע שוועסטער, בריידער און פריינט און אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אַ געזונט און גליקליך ניי־יאָר.

— ס. —

דר. יעקב און שושנה סאָקאָל
און רבקה
דר. אירא און אביבה סאָקאָל־מאָנאָסאָן

ווינשען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און כלל ישראל אַ גליקליך יאָר.

מר. און מרס. הענרי סאָלין
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינשען אַלע קרובים, פריינד און אַלע אידען אַ געבענטשטען און גליקליכען נייעם יאָר מיט געזונט און פרייד.

געניא און מאָריס סאָלאָמאָן
און פאַמיליע

באַגריסען אַלע פריינד און כלל־ישראל מיט דעם וואונש פון אַ געזונטען, גליקליכען נייעם יאָר.

שנה טובה
צו מיין ברודער און פרוי
יונה און חיה איסאַקאָוו
זייער זון זאב און פרוי ארלין.

אברהם און רעיה סאָלאָמאָן
לאָס־אַנדזשעלעס

מרס. ראָזע סאַנדערס
און פאַמיליע, פּעטערסאָן, נ. דזש.

ווינשען אַלע פריינד און אַלע אידען אַ סך געזונט און גליק צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. מאַקס סאקס
און פאַמיליע, פאַסעיק, נ. דזש.

ווינשען אַלע פריינד און לאַנדסלייט אַ גוטען, געבענשטען יאָר.

מרס. הילדע סלאָיער

ווינטשט איר שוועגערין, מערי, די פאַמיליעס סלאָיער־פאַרמאַן און זינאַקס אין אַמעריקע, די קוזינס זאַלצמאַן אין ישראל און אַלע שוועסטער פון דער ביאַל. ליידיס אָוקזילערי, לאַנדסלייט און פריינט אַ גוט יאָר.

מרס. עלי סינגער
און פאַמיליע, פּעטערסאָן, נ. דזש.

ווינשען אַלע פריינד און אַלע אידען פיל פרייד און גליק צום נייעם יאָר.

מרס. מאַקס סטיין
און פאַמיליע, ניו־יאָרק

ווינשען זייער משפּחה און אַלע אידן אַ גוטען געבענשטען נייעם יאָר.

מר. און מרס. סאָל סאיד
און פאַמיליע

ווינשען זייערע קרובים, לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ גוטען, געזונטען און פריילעכען נייעם יאָר.

מרס. לאה סאַלנעט
און פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.

ווינשען אַ גוטען, גליקליכען נייעם יאָר צו אַלע זייערע קרובים, פריינד און לאַנדסלייט.

מר. און מרס. יאַנקל סווערדלאָוו
און פאַמיליע, בראָנקס

ווינטשען זייער קאָזין געלבערג און פאַמיליע אין ישראל, אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט און כלל ישראל אַ גליקליך ניי יאָר און שלום אין ישראל.

מר. און מרס. שעפּסל סטאַבינסקי
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינטשטען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אַ יאָר פון גליק און פריידען.

מר. און מרס. הערי סידער
און פאַמיליע, פילאַדעלפיע

ווינשען אַלע פריינד, דעם כלל ישראל אַ גוטען, געבענשטען נייעם יאָר.

— י. —

מרס. אסתר יערוזאַלימסקי
און פאַמיליע, לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפ.

ווינטשן זייער ברודער און שוועגערין, דעוו. און מרס. חיים ראצקי, זייערע אַלע פריינט פון נאָענט און וויט, אַלע לאַנדסלייט פון אומעטום און אַלע אידען איבער דער וועלט אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. ווילי‌אַם יאַנאָווסקי
און משפחה

ווינשען זייערע אַלע פריינד און קרובים און אַלע לאַנדסלייט אַ כתיבה וחתימה טובה.

— כ. —

מר. און מרס. פיליפ כאַבאָצקי
בראָנקס

ווינטשען אַ גוטען, געבענטשטען יאָר אַלע זייערע קרובים און כל ישראל.

מר. און מרס. א. ז. כאַבאָצקי

זייערע קינדער, אייניקלאך און אוריניקלאַך, ווינטשען אַלעמען געזונט, פרנסה און שלום אויף דער גאַנצער וועלט.

— ל. —

מר. און מרס. שמואל לאָנדאָן
סאַנטאַ מאָניקאַ, קאַל.

ווינשען צום נייעם יאָר אונזערע קרובים און פריינד און דעם גאַנצען כלל ישראל אַ געזונטען, גליקליכען נייעם יאָר.

מר. און מרס. ראַלף לינסקי
טאַמפּאַ, פלאָרידאַ

ווינשען זייערע אַלע פריינד און לאַנדסלייט פיל גליק און צופרידענהייט צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. העראַן לעסניק
מאָריסטאַן, טענעסי

ווינטשען זייערע קינדער, קרובים און אַלע אידען אַ גליקליכען נייעם יאָר.

מר. און מרס. סעם לובעטסקי
זייער טאָכטער, איידעם און איניקלעך
אין דעטראָיט און קוזין גוטשקאָווסקי
אין ישראל

שיקען זייערע בעסטע וואונשען צום נייעם יאָר צו אַלע פריינד און צו אַלע לאַנדסלייט.

מר. און מרס. סאל און העטי ליווי
(זון פון טאָדרעס נעסוועזשסקי
(פון ביאַליסטאָק)
פאָרעסט הילס, נ. י.

ווינטשען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און כלל ישראל אויף דער וועלט אַ יאָר פון שלום.

מרס. וויי‌אָלאַ לין
און פאַמיליע

ווינשען פיל געזונט און גליק צו זייערע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. גדליה לין
און פאַמיליע, ברוקלין, נ. י.

באַגריסט זיין פאַמיליע אין ישראל און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. אייברעהעם לעווין
און פאַמיליע, ראטשעסטער, נ. י.

ווינשען זייערע פריינד און אַלע אידען אַ גליקליכען פריילעכען יאָר.

מר. און מרס. פיליפ לינענבערג
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינשען אַ גוטען, געזונטען נייעם יאָר צו אַלע זייערע פריינד און לאַנדסלייט.

מר. עלי לידסקי
און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינד און לאַנדסלייט אַ כתיבה וחתימה טובה.

מרס. דזש. ליימאן
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינשען זייערע פריינד און אַלע אידען אַ געזונטען, גליקליכען נייעם יאָר.

סידני ס. לעווין
ווענסבורי, נ. י.

ווינשט אַלע אידען אַ געזונט און גליקליך נייעס יאָר.

— מ. —

אסתר און ישראל מעכאַניק
בראָנקס

ווינטשען אַ געבענטשטען נייעם יאָר צו זייער פאַמיליע, לאַנדסלייט און כלל ישראל.

די גבאים און מתפללים

פון דער שוהל פון ביאַליסטאָקער מושב זקנים ווינטשען אַלעמען אַ גוטען און געבענטשטען יאָר.

מיר באַגריסען צום נייעם יאָר אונזערע שוועסטער און ברידער, קרובים, פריינד און חברים אין מאָנטרעאָל, קאַנאַדע, ניו־יאָרק און אין ישראל.

סאַניעל און מלכה מירמאַן
מאָנטרעאָל, קאַנאַדע

מרס. דינאַ מעדוועדעוו

ווינטשט אַ געזונטען יאָר צו דער פאַמיליע, פריינט און לאַנדסלייט.

מר. און מרס. אשר מעקלער
און פאַמיליע, לאָס אַנדזשעלעס

באַגריסען און ווינשען אַלדאָס גוטס צו אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. היימאַן מען
און פאַמיליע

פראָט. סענק. ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים

ווינשען זייערע קרובים און פריינד און אַלע לאַנדסלייט אַ כתיבה וחתימה טובה.

— ה. —

מרס. רעבעקאַ הענקאָוויץ
און פאַמיליע

ווינשען זייערע קרובים און פריינד אַ סך גליק צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. אוירווינג הערשקאָוויץ
ברוקלין

באַגריסען כלל ישראל און זייערע פריינט אין אַרגענטינע צום נייעם יאָר.

מרס. סערע העלער
און פאַמיליע, מילוואָקי

ווינשען אַלע אידען אַ גוטען צופרידענעם נייעם יאָר.

— ו. —

חזן יעקב וויסאטשעק
און פאַמיליע

שיקען זייערע באַגריסונגען און גוטע וואונשען צו אַלע זייערע פריינד אין ווינשען דעם כלל ישראל אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. דזשאָזעף וואריק
און פאַמיליע

ווינטשען אַלע פריינד און דעם כלל ישראל אַ געזונטען און גליקליכען נייעם יאָר. לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

מר. ניאַמע וואַלדמאַן
ברוקלין

ווינשט צום נייעם יאָר אַלע פריינד און לאַנדסלייט געזונט, גליק און פיל פרייד.

מר. סיימאָן ווייגבערג
און משפחה

ווינשען אַ כתיבה וחתימה טובה צו אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. נחמיה וועריבלוד
און פאַמיליע

באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע זייערע קרובים, פריינד און אַלע אידען.

מר. און מרס. פיליפ וויטאָף

ווינשען אַלע פריינד און דעם כלל ישראל אַ נייעם יאָר פון אַלדאָס גוטס.

עוזר ווייסגאַרבער (וויס) כינקע סודאביטשער
בראָנקס, נ. י.

ווינשען פיל גליק צום נייעם יאָר צו אַלע פריינד און אַלע אידען.

מר. און מרס. סעם און נעטי ווינשטיין בראָנקס

ווינשען אַ גוטען און געבענשטען נייעם יאָר זייערע פריינד און דעם כלל ישראל.

מרס. נעטי וואגמאן
און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינט און לאַנדסלייט אַ גוטען, געבענטשטען יאָר.

מר. און מרס. אַרטור וואַכטעל
עלפאַסאָ, טעקסאס

שיקען זייערע בעסטע וואונשען צו אַלע פריינד און לאַנדסלייט צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. מאָריס וויין
און פאַמיליע, מאָנטרעאל, קאַנאַדע,

ווינשען צום נייעם יאָר אַלע פריינד און כל ישראל אלדאָס גוטס.

— ז. —

מר. דייויד זאַקים
און פאַמיליע פּעטערסאָן נ. דזש.

ווינשען זייערע קינדער, פריינד או, אַלע לאַנדסלייט פיל גליק און פרייד צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. חיים זעלעווינסקי
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינטשען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און כלל ישראל אַ גוט יאָר.

מר. און מרס. מיטשעל זיילאָן
פּעטערסאָן, נ. דזש.

ווינשען אַ גוטען און געזונטען נייעם יאָר צו אַלע זייערע פריינד און צום כלל ישראל.

מאיר און מערי זאַקהיים
ניו־יאָרק

באַגריסט אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און ווינשט זיי אַ געזונטען נייעם יאָר.

מר. און מרס. דזשוליוס זאַבלודאָווסקי
און פאַמיליע

ווינשען פיל גליק און פרייד צו זייערע אַלע פריינט צום נייעם יאָר.

— ט. —

לשנה טובה פון

בערטאַ און לואיס טאָפאָלסקי

אַ געזונט און גליקליך יאָר צו דער פאַמיליע דאָ, אין בוענאָס אייראָס, קאַליפאָרניע, צו כלל ישראל און שלום אויף דער וועלט.

מר. און מרס. בען טראָש
און משפּחה, מילוואָקי, וויסק.

קאָר. סענק. „ביאַליסטאָקער בענעוו. סאָסייעטי"

ווינשען אַלע פריינד און אַלע אידען אַ גוטען, נייעם יאָר.

דוד טשעסלער
און פאַמיליע, בראָנקס

ווינשען אַלע לאַנדסלייט און פריינד אַ געזונטען, גליקליכען נייעם יאָר.

ען און סאל טשעסלער
און פאַמיליע, בראָנקס

ווינשען אַ שנת חיים ושלום צו אַלע פריינד און אַלע אידען.

מר. און מרס. מאַקס טאָבייעס
און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינד און אַלע אידען אַ געזונטען, גליקליכען נייעם יאָר.

מר. לעאָנארד טער
און פאַמיליע

ווינשען צום נייעם יאָר זייערע פריינד און לאַנדסלייט אַ כתיבה וחתימה טובה.

מרס. פעני טאַלינסקי
און קינדער

ווינשען אַלע זייערע פריינד און לאַנדסלייט אַ גוטען יאָר.

מר. און מרס. יעקב בערען
און פאַמיליע, ברוקלין

באַגריסט די ביאַליסטאָקער און גראָד־נער אידען אומעטום צום נייעם יאָר.

— ג. —

מר. און מרס נייטען גאָלדבערג
בראָנקס

שיקען זייערע ברכות און גליקוואונ־שען צו אַלע פריינד און צו אַלע לאַנדס־לייט צום נייעם יאָר.

מאָריס גינזבורג
און פאַמיליע, ברוקלין

באַגריסען צום נייעם יאָר אַלע פריינד און לאַנדסלייט און ווינשען זיי כל טוב.

מר. און מרס. סעמועל געלטשינסקי
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינטשט ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און כלל ישראל אַ גוט יאָר.

מר. און מרס. שלום גארפינקעל

ווינשען אַ גוטען געבענטשטען יאָר צו אַלע זייערע פריינד און לאַנדסלייט ווי אויך צום גאַנצען כלל ישראל.

מר. מאָריס גאָלדפיין
און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינט און דעם כלל ישראל אַ שנת חיים ושלום.

מר. און מרס. דזשעק גוטמאַן
און פאַמיליע, בעיסייד, נ. י.

באַגריסען ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און אַלע אידען אומעטום צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. מאַקס גאַלוב
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינטשט גראָדנער און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אַ געבענטשט יאָר.

מר. מאַקס גאָלדמאַן
און משפחה, ברוקלין

ווינשען אַלע זייערע פריינט, קרובים און לאַנדסלייט אַ גוט און געבענטשט יאָר.

מר. און מרס. דזשעק גאָלדען
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינשען צום נייעם יאָר זייערע אַלע פריינד אַ סך געזונט און גליק.

מר. ד. גאָלדבערג

ווינטשט זייער פריינט און כלל ישראל אַ גוט יאָר.

מר. און מרס. סימאָר גאָלדשטיין
פלאָשינג, נ. י.

ווינטשען זייער פאַמיליע, זייערע קרו־בים, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און כלל ישראל אַ גוט יאָר.

מר. און מרס. דעניעל (זיידעל) גאָלדבערג
קאָלטשעסטער, קאַנ.

ווינטשען זייער פאַמיליע, לאַנדסלייט און כלל ישראל אַ גוט יאָר.

— ד. —

מר. מאַקס דאָרף

ווינטשט זיין פאַמיליע און אַלע אידען אַ גוט יאָר.

מר. מ. דזשאַנאָפסקי
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינשען אַלע קרובים, פריינד און אַלע לאַנדסלייט פיל געזונט און גליק צום נייעם יאָר.

מר. דזשעק דירעקטאָר
און פאַמיליע, נארוויטש, קאַנ.

ווינשען אַ גליקליכען נייעם יאָר אַלע פריינט, די בעקער אַרבעטער, און אַלע אידען בכלל.

מר. דוד דימענטשטיין
און פאַמיליע
(שאול רייסקים אייניקעל)

ווינשען אַלע קרובים און לאַנדסלייט אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. לואיס דיאַמאַנד

ווינשט אַ גוטען געבענטשטען נייי־יאָר צו אַלע פריינד און לאַנדסלייט צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. א. דארעוויטש
און פאַמיליע, שיקאַגאָ

שיקען צום נייעם יאָר די בעסטע וואונ־שען צו זייער פאַמיליע, פריינד און צו די משפחות אין מדינת ישראל און אין אויסטראַליע.

מרס. סיליע דזשאַפע
און פאַמיליע

שיקען זייערע ברכות צו אַלע פריינד און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מרס. רייטשעל דזשאַפע
און פאַמיליע

באַגריסען האַרציג זייערע אַלע פריינד און לאַנדסלייט צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. דזש. ה. דענים
און פאַמיליע, בראָנקס, נ. י.

ווינשען די זקנים פון דער ביאַליסטאָ־קער האָום אַ שנת חיים ושלום.

מרס. רייטשעל דזשעקמאַן
און פאַמיליע

ווינשען אַ גוטען, פרייליכען יאָר אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען.

נעשקע און יוסף דאָברימאַן
און פאַמיליע, עוואנסטאָן, איל.

ווינשען זייער משפחה און אַלע פריינד און דעם כלל ישראל אַ שנת חיים ושלום וברכה והצלחה.

ר. דאווידסאָן
אַנטווערפען, בעלגיע

ווינטשט די ביאַליסטאָקער אידען און כל ישראל אַ געבענטשען יאָר.

באַגריסונגען פון פריינד און לאַנדסלייט צום נייעם יאָהר

(לויט'ן אלף בית)

אַ גוט יאָר צו אַלע אידען,
אַ יאָר פון שלום אויף
דער וועלט און אין
מדינת ישראל.

— א. —

מר. ווילי‌אַם אייבראַמסאָן
און פאַמיליע

שיקען זייערע בעסטע וואונשען צו אַלע קרובים, פריינד און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. סעם אַדלער
און משפחה

ווינטשען אַלע באַאַמטע פון דער „האָם" און די זקנים און זקנות אַ געזונט און גליקליך יאָר און שלום על ישראל.

סעם אָגוש
און פאַמיליע

ווינשען צום נייעם יאָר אַלע זייערע פריינד און לאַנדסלייט אַ גמר חתימה טובה.

מר. און מרס. סידני אייזנער
און פאַמיליע

ווינטשען אַלע פריינד, לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. אהרן אַרקער
און פאַמיליע, ברוקלין

שיקען זייערע האַרציגע ברכות צו אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מר. ראובן אַפּעל
און פאַמיליע, קי וועסט, פלאַ.

ווינשען זייערע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ גליקליכען נייעם יאָר.

מר. און מרס. דעניעל אַלעקסאַנדער
און פאַמיליע, שיקאַגאָ

שיקען זייערע גליקוואונשען און גרוסען פאַר אַ נייעם, גוטען געבענטשטען יאָר צו אַלע זייערע פריינד און לאַנדסלייט.

— ב. —

הרב משה חיים אלתר וחנה בייקאָפסקי
לינדען, נ. דזש.

ווינשען אַלע אידען אומעטום אַ שנת חיים ושלום, אַ כתיבה וחתימה טובה.

מרס. צילע ביאל
און פאַמיליע, ברוקלין

ווינטשען אַ גוטען גליקליכען, נייעם יאָר זייער משפחה, די לאַנדסלייט און דעם כלל ישראל.

די פאַמיליע ברעסלאָו
מאַנטיסעלאָ, נ. י.

ווינשען אַלע זייערע קרובים, פריינט און לאַנדסלייט און אַלע אידען אומעטום אַ כתיבה וחתימה טובה צום נייעם יאָר.

סעם און סערע בעל
און פאַמיליע

ווינשען אַלדאָס גוטס צו אַלע פריינט און אַלע אידען צום נייעם יאָר.

מרס. פרידע בראַמסאָן־סוירווינג
ניו־יאָרק

ווינשט אַלע פֿריינד, לאַנדסלייט און אַלע אידען אומעטום אַ געבענטשט און מזל־דיג יאָר.

מר. און מרס. ברוך בערגער
ברוקלין, נ. י.

ווינשען אַלע אידען צום נייעם יאָר אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. איזידאָר בערמאַן
און פאַמיליע,
בעטהעסדאַ, מערילאַנד

ווינשען אַלע פריינד און אַלע אידען אַ גליקליכען נייעם יאָר

מר. טשאַרלז בערגער
און פאַמיליע

ווינשען זייערע פריינד, לאַנדסלייט און דעם כלל ישראל אַ כתיבה וחתימה טובה.

מרס. גאַלדע (מען) ברעסאק
מיאַמי ביטש, פלאַ.

ווינשט אַלע פריינד און כל ישראל אַ געזונטען און גליקליכען נייעם יאָר.

אַ כתיבה וחתימה טובה

ווינשען מיר אונזער משפחה אין פאַריז און ישראל, קרובים, פריינד און באַקאַנטע.

מר. אן מרס. מאַקס באַביטש
בראָנקס

מר. און מרס. מאָריס בענדער
און זייער זון

באַגריסען צום נייעם יאָר אַלע פריינט און אַלע לאַנדסלייט און ווינשען זיי אַ כתיבה וחתימה טובה.

לשנה טובה באגריסונג

ALBERT FROLICH

אַלבערט פרייליך

און פאַמיליע

קאָנטראָלער

ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

אַ געזונט יאָר צו מיין גאַנצער משפּחה, פריינט,
ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט וכל ישראל בכל
תפוצות העולם ווינטשן

מר. און מרס. מאָרים שוואַרץ

ברוקלין, נ. י.

די „היים" ווינטשט מר. שוואַרץ אַ רפואה שלמה.

גאַניאַנדם־טרעסטינער יאָנג פריענדם

ווינטשען אַלע מיטגלידער און זייערע פאַמיליעס ווי אויך אַלע אידען, אַ גוטען, געבענטשטען נייעם יאָר פון געזונט און פרייד.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו

תל אָביב גלאַט כשר רעסטאָראַנט

171 איסט בראָדוועי, נ. י.

טעל. 677-4420

רבי מאַל גרינבערגער בנימין קליין

ביאַליסטאָקער אונטערשטיצונגם פּאַראיין „סומך נופלים"

מיר ווינשען אַלע ברידער מיט זייערע
פאַמיליעס און אַלע לאַנדסלייט בכלל
אַ שנת חיים ושלום

קלוב „ביאַליסטאָקער פריינט"

באַגריסט אַלע מיטגלידער מיט זייערע משפּחות
אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען און ווינשט זיי
אַ כתיבה וחתימה טובה

ביאַליסטאָקער בריקלייערס אַסס'ן און די סיסטערהוד

ניו־יאָרק

צום נייעם יאָהר וואָס קומט, ווינשען מיר אַלע מעמבערס
און דעם גאַנצען כלל ביאַליסטאָקער
אַ כתיבה וחתימה טובה

אינד. אַסטראַלענקער יאָנג מענס בענעוואַלענט אַסאָסיאיישאַן

ניו־יאָרק

מיר באַגריסען אַלע אונזערע מיטגלידער און פריינד
און אַלע אידען צום נייעם יאָר און ווינשען זיי געזונט
און גליק.

ביאַליסטאָקער אונט. פּאַראיין

ברוקלין

מיר שיקען אונזערע ברכות צו אַלע אונזערע מעמבערס
און צו אַלע אידען צום נייעם יאָהר.

מר. און מרם.

אשר און אסתר דאָפעלט

און פאַמיליע

שיקען זייערע ברכות צו אַלע פריינט, לאַנדסלייט
און כל ישראל צום נייעם יאָר.

די גאַראַטי בריידער און זייערע משפחות

97 באוערי, ניו־יאָרק

ווינשען אַלע פריינט, לאַנדסלייט און אַלע אידען
אַ געזונטען, גליקלעכען נייעם יאָר.

מר. און מרם. גרשון נעריגג

און פאַמיליע

ווינשען די משפחה און פריינד, אַלע לאַנדסלייט און דעם
כלל ישראל אומעטום, אַ שנת חיים ושלום,

אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרם. אַרטשי לין

און משפחה

טראַסטי פון ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפיטאַל

שיקען זייערע בעסטע וואונטשען פאַר אַ נייעם,
גליקליכען יאָר צום גאַנצען כלל ישראל.

מר. און מרם. הערי פּאָל

און פאַמיליע

בראָנקס

באַגריסען צום נייעם יאָר אַלע זייערע קרובים, פריינד און
דעם כלל ישראל און ווינשען אַלעמען אַ יאָר פון כל טוב.

מר. מייער דושאַקאַבי

און פאַמיליע

ווינשען צום נייעם יאָר זייערע פריינד, לאַנדסלייט
און אַלע אידען אַ שנת ברכה והצלחה.

ביאַליסטאָקער ליידים אָוקזיליערי

228 איסט בראָדווי, ניו־יאָרק

ווינשט אַלע שוועסטער און זייערע פאַמיליעס,
אַלע לאַנדסלייט און אַלע אידען אַ גוטען,
געזונטען און גליקליכען נייעם יאָר.

ביאַל. ראַיאָנער בראנטש 88, א. ו.

ניו־יאָרק

מיר באַגריסען אונזערע מיטגלידער און פריינד
און אַלע לאַנדסלייט צום נייעם יאָהר.

בראָנקס ליג
פון ביאַליסטאָקער האָום

אונזער האַרציגע באַגריסונג צו אַלע אונזערע
שוועסטער און לאַנדסלייט צום נייעם יאָהר.

אינד. ביאַליסטאָקער בראָדערלי
לאָוו אַסאָסיאיישאַן

ניו־יאָרק

מיר שיקען אונזער באַגריסונג צו אונזערע
מיטגלידער און צו אַלע אידען
צום נייעם יאָהר.

מר. און מרס. הערי באַם
און זייער זון
פילאַדעלפיע, פּאַ.

ווינשען צום נייעם יאָר אַלע זייערע פרייַנד פון נאָהענט
און ווייט, און דעם כלל ישראל, אַ שנת חיים ושלום,
אַ כתיבה וחתימה טובה.

מרס. אידיט מאַראַנץ
און פאַמיליע

ווינשען צום נייעם יאָר זייערע אַלע פרייַנד און לאַנדסלייט
אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. הערשל נעמדעל
און פאַמיליע

2940 WEST 5th STREET, BROOKLYN, N. Y. 11224

ווינטשען אַלע פרייַנד, קאָלעגן-קינסטלער און ביאַליסטאָ-
קער לאַנדסלייט געזונט, גליק און אַלדאָם גוטס
צום נייעם יאָר.
אונזערע ווייס-פּרעזידענטן

מר. און מרס. סאָל ווינער
און פאַמיליע

ווינשען אַ גוטען, געבענשטען נייעם יאָר מיט פיל פרייד
צו זייערע אַלע פרייַנד און אַלע לאַנדסלייט.

דעוו. און מרס. הערי פיינבערג
און פאַמיליע

קיו-גאַרדענס, נ. י.

ווינטשען די באַאמטע און מתּפּללים פון דעם פּלעטבוש
דזשואיש סענטער, אַלע פרייַנד און לאַנדסלייט, אַ געזונטען
און גליקליכען נייעם יאָר, אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. דייוויד שומאַן
שיקאַגאָ, אילל.

ווינטשען אַ גליקליכען געזונטען נייעם יאָר צו אַלע
פרייַנט, לאַנדסלייט און כלל ישראל

אונזער ווייס-פּרעזידענט

מר. ווילאַם ווינער
און פאַמיליע

פּעטערסאָן, נ. דזש.

ווינטשט אַלע פרייַנד און אַלע אידען אַ גוטען
געזונטען נייעם יאָהר.

מר. און מרס. סאָל נאָלד
און משפּחה

טראָסטיס פון ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים

פּעירלאָון, נ. דזש.

באַגריסען אַלע קרובים, פרייַנד און אַלע אידען
צום נייעם יאָר און ווינשען זיי
אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. ווילאַם סמיטה
און פאַמיליע פון שיקאַגאָ
(איצט אין מיאַמי, פלאָרידע)

ווינטשען אַלע פרייַנד און דעם גאַנצען כלל ישראל
אַ שנת חיים ושלום, געזונט און גליק.

האַרציגסטע וואונטשען צום נייעם יאָר צו ביאַליסטאָקער
לאַנדסלייט איבעראַל און צו כלל ישראל איבער דער גאַנ-
צער וועלט, „געצייכענט" מיט וואָרט פון האַרץ צו האַרץ,

פון

בען און נערא ראַבינאָוויץ
פּאַריז, פראַנקרייך

מר. און מרס. דייוויד שומאַן
שיקאַגאָ, אילל.

ווינטשען אַ גליקליכען געזונטען נייעם יאָר צו אַלע
פרייַנט, לאַנדסלייט און כלל ישראל

אונזער ווייס-פּרעזידענט

מר. ווילאַם ווינער
און פאַמיליע

פּעטערסאָן, נ. דזש.

ווינטשט אַלע פרייַנד און אַלע אידען אַ גוטען
געזונטען נייעם יאָהר.

מר. און מרס. סאָל נאָלד
און משפּחה

טראָסטיס פון ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים

פּעירלאָון, נ. דזש.

באַגריסען אַלע קרובים, פרייַנד און אַלע אידען
צום נייעם יאָר און ווינשען זיי
אַ כתיבה וחתימה טובה.

מר. און מרס. ווילאַם סמיטה
און פאַמיליע פון שיקאַגאָ
(איצט אין מיאַמי, פלאָרידע)

ווינטשען אַלע פרייַנד און דעם גאַנצען כלל ישראל
אַ שנת חיים ושלום, געזונט און גליק.

מר. אסתר סטיין
און פאַמיליע
פלאָשינג, נ. י.

ווינשען אַלע פריינד און אַלע אידען איבער דער וועלט
אַ גוטען, גליקליכען נייעם יאָר
אַ כתיבה וחתימה טובה

מר. דיוויד ה. מייערסאָן
און פאַמיליע
לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפאָרניע

ווינשען אַלע זייערע פריינד, לאַנדסלייט און אַלע אידען
געזונט און הצלחה צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. ס. מאַלאַך
און פאַמיליע
פאַלם ספּרינג, קאַליפ.

שיקען זייערע גליק־וואונשען צום נייעם יאָר
צו אַלע זייערע פריינד און לאַנדסלייט
איבער דער גאַנצער וועלט.

אונזערע זויים־פּרעזידענטען

מר. און מרס. סעם שאַפּירא
און פאַמיליע

און שיקן זייערע ברכות צו אַלע אידען צום נייעם יאָר
פאַר געזונט, פרייד און גליק.

מר. און מרס. ידידיה האַמבורג
און פאַמיליע

ווינשען אַלע פריינט, לאַנדסלייט און כל ישראל
אַ כתיבה וחתימה טובה צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. איסאַק און מאַלי ריבאַל
(ריבאַלאָווסקי)
גענעראַל־סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער

ווינטשען זייער פאַמיליע, אַלע פריינט און לאַנדסלייט
א געזונט און געבענטשט יאָהר

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

מר. און מרס. מאָרים טשאַבאָט
(כאַבאָצקי)

ווינשען זייערע משפּחות און אַלע לאַנדסלייט אַ גוטען,
גליקליכען נייעם יאָר.

מרס. איזי לעף
און פאַמיליע
ברוקלין, נ. י.

ווינשען זייער משפּחה, אַלע לאַנדסלייט און כלל ישראל,
געזונט, גליק און פרייד צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. בערנאַרד טויב
ברוקלין, נ. י.

ווינטשען זייערע קרובים, לאַנדסלייט, פריינט און אַלע
אידען אַ יאָר פון פרידען און גליק.

מר. און מרס. יואל און עטעל קאַרמעל
און פאַמיליע
ליבערטי, ניו־יאָרק

ווינטשען זייער פאָטער **דוד** און שוועסטער און שוואָגער,
פאַניע און **שלום גאַרפינקעל** מיט דער פאַמיליע, אַ געזונט
און גליקליך יאָר. צו אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און
פריינט איבער דער וועלט אַ יאָר פון שלום.

מר. און מרס. לואים סילווער
און פאַמיליע

עקזעקוטיוו־דירעקטאָר אַרבעטער־רינג־הויז, נ. י.

ווינטשען אַלע פרייַנט און אַלע אידען אומעטום
א גוטען און גליקליכען נייעם יאָר.

מר. און מרס. סעם נידאַרף
און פאַמיליע

בעוועלי הילס, קאַליפ.

ווינשען זייערע קרובים און לאַנדסלייט אומעטום
א שנת חיים ושלום.

מר. און מרס. מאַרים סאַפערשטיין
און פאַמיליע

ברוקלין, נ. י.

אַלע פרייַנד, באַקאַנטע און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט,
ווו אַלע אידען בכלל, ווינשען מיר א געזונט יאָר
מיט פרנסה בכבוד.

מר. און מרס. ישראל מינעס
און פאַמיליע

פּרעזידענט פון ביאַליסטאָקער סאַשעל קלוב פון שיקאַגאָ

שיקט זייַנע בעסטע וואונטשן צום נייעם יאָר צו די
מיטגלידער פון „ביאַליסטאָקער סאַשעל קלוב" און צו
דער ליידים אָוקזילערי, אַלע פרייַנט, לאַנדסלייט און
כל ישראל.

ריבה און שמעון עמיאל־חן־טוב
און פאַמיליע

באַגריסען זייערע קרובים און ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט
איבער דער גאַנצער וועלט מיט
א שנה טובה ומוצלחת.

SIMON JENTON

Lago Bangueolo 72/201 Mexico, D.F. 17

מר. און מרס. סאַל סלייווען
און משפּחה

שיקען זייערע ברכות צו אַלע פרייַנד און צום כלל ישראל
צום נייעם יאָר.

מר. און מרס. דיוויד היין
און פאַמיליע

וועסט ניו־יאָרק, נ. דזש.

ווינשען אַלע אידען איבער דער גאַנצער וועלט
אַ גוטען, גליקליכען נייעם יאָהר.

האַרציגע לשנה טובה וואונטשען פון

אברהם זבאַר און פאַמיליע
מעלבורן, אויסטראַליע

צו זייערע קרובים, ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און טוער
אין אויסטראַליע און איבער דער גאַנצער וועלט
און צו כלל ישראל
פאַר א יאָר פון געזונט און גליק.

מר. דיוויד לובין

ווינטשט א גוטן געבענטשטען נייעם יאָר אַלע זיינע
פרייַנט פון „קרית ביאַליסטאָק", „ביאל. קאַטערס
קלוב", אַלע לאַנדסלייט און צו אַלע אידען.

מר. און מרס. סעם טשודין
טשערמאַן פון „קלוב ביאַליסטאָקער פרייַנט"

און פאַמיליע

פלאַשינג, נ. י.

ווינטשן די מיטגלידער פון „קלוב ביאַליסטאָקער פרייַנט",
פון ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל,
אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און זייער פרייַנט
אהרן ארקער — א געזונטען און גוטען יאָר.

ביאַליסטאָקער ליידים אָוקזילערי
שיקאַגאָ

פיל גליק, געזונט און פרייד וויגשען מיר צו
אונזערע שוועסטער, פריינד און לאַנדסלייט
צום נייעם יאָהר

לשנה טובה וואונטשען צו דער ביאַליסטאָקער שארית
הפליטה, קאָצעטלער איבער דער וועלט און אומעטום

פון

פּסח און מרים בורשטיין

תל־אביב, ישראל

ביאַליסטאָקער סאָשעל קלאָב
שיקאַגאָ

מיר שיקען אונזערע אַרציגע באַגריסונגען
צו אַלע מיטגלידער און אַלע לאַנדסלייט
צום נייעם יאָהר

האַרציגע נייִ־יאָר וואונטשען צו אונזער פאַמיליע אין
ישראל, משפּחה אין קענעדע, אורוגוואַי, לאַנדסלייט
און פריינט אומעטום.

אברהם שיקעוויטש
און קינדער
תל־אביב, ישראל

לשנה טובה וואונטשען פון אונזערע אַרגענטינער לאַנדסלייט און טוער

יוסף (באָזע) און יודושניאַ קוליש
בוענאָס אירעס

מיט זייערע קינדער און אייניקלעך שיקן איבער
זייערע וואַרעמסטע גרוסן און לשנה טובה וואונ־
טשען צו זייער משפּחה, פריינט, לאַנדסלייט דאָ
אין לאַנד, מדינת ישראל, אין אַמעריקע און בכל
מקום שהם, צו ביאַליסטאָקער אידען איבעראַל
און צו אחינו בני ישראל אין די תפוצות, פּאַר א

שנת חיים ושלום

הערשל און סטעלאַ פיינין
און פאַמיליע
בוענאָס אירעס

וויגשען זייערע קרובים, פריינט, חברים, לאַנדס־
לייט אין אַרגענטינע, אין אַמעריקע, אין מדינת
ישראל און אומעטום, ביאַליסטאָקער אידען וואו
נאָר זיי געפינען זיך, כלל ישראל אויף דעם גאַנ־
צען ערד־קוגעל

אַ שנת גאולה וישועה

דער ביאַליסטאָקער צענטער
נושב זקנים און שפיטאָל

228 איסט בראָדוועי, נ. י.

ווינטשט זיינע באַאמטע, דירעקטאָרען, מיטגלידער, טוער, שטיצער
און פריינט, שוועסטערס פון דער ביאַליסטאָקער ליידיס אָוקזיליערי,
פון דער „בראָנקס ליג", דעם „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט", אַלע
אָנגעשלאָסענע אָרגאַניזאַציעס, ווי אויך ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט
און כלל ישראל איבער דער גאָרער וועלט

אַ שנת חיים ושלום

אַ יאָר פון מאַטעריעלען וואוילזיין און גייסטיגע אויפריכטונג, הצלחה
און פראָגרעס, שלום אין מדינת ישראל און פרידען איבערן גאַנצען
ערד-קוגעל.

מר. עלי איצקאָוויטש

ניו-הייוון, קאָנ.

ווינטשט זיין גאַנצע פאַמיליע אין מעקסיקאָ,
אַלע קרובים, פריינט און לאַנדסלייט אַ סך
גליק און געזונט צום נייעם יאָר.

◈

A Happy New Year
to All Our Friends and Customers

מר. און מרס. פאָול שאַבעט

און פאַמיליע

◈

ווינשען זייערע צאָהלרייכע פריינד, לאַנדסלייט
און אַלע אידען אויף דער גאָרער וועלט געזונט,
גליק און פרייד צום נייעם יאָהר.

מר. דושאָזף בערמאַן

און פאַמיליע

מאַנטרעאָל, קאַנאַדע

שיקען זייערע ברכות און גוטע וואונשען צום נייעם יאָהר
צו אַלע זייערע פריינד און דעם כלל ישראל.

מר. און מרס. סעם גארניצקי

און טאָכטער

לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפאָרניע

ווינשן זייער פאַמיליע אין ישראל און אַלע פריינד,
לאַנדסלייט און אַלע אידען אומעטום
א פרייליכען נייעם יאָר.

אונזערע חשוב׳ע פריינד

מר. דזשייקאָב קאָהען

און פאַמיליע

עהרען־פרעזידענט פון ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים

שיקען זייערע בעסטע וואונשען צו אַלע לאַנדסלייט און צו

כלל ישראל פאַר געזונט, פרייד און אמת׳ן גליק

צום נייעם יאָהר.

פאַמיליע דיוווים

קינדער און קינדס־קינדער פון אונזער גאָטזעליגען

טרעזשורער

לואים דיוווים ע״ה

און מערי דיוווים ע״ה

ווינשען צום נייעם יאָר אַלע לאַנדלייט

און דעם גאַנצען כלל ישראל

אַ שנת חיים ושלום וברכה והצלחה

מרם. מערי סטיין און פאַמיליע

ווינטשען אַלע קרובים, לאַנדסלייט און כלל ישראל

אומעטום

אַ גוט, געזונט יאָר און שלום על ישראל.

אונזער חשובער לאַנדסמאַן

מר. ל. שאַברי

ווינשט אַלע פריינט און אַלע אידען געזונט

און פרייד צום נייעם יאָהר.

מרם. עטעל דאַלידסקי

ווינטשט אַלע פריינט און דעם כלל ישראל

אַ געזונטען און גליקליכען נייעם יאָר

און אַ כתיבה וחתימה טובה.

אלחנן באר ז״ל געבראַכט צו קבורה אין ישראל

אונזערע לאַנג־יאָריגע איבערגעגעבענע מיטגילדער און שטיצער, פּנחס און העניע באַר, וועלכע האָבען אויף אַ טראַגישען

אלחנן באר ע״ה

אופן, דעם 1טען יאַנואַר 1959 פֿאַרלוירען זייער אייניציגען זון, אלחנן ז״ל, האָבען איבערגעפירט זייערע בייַנער קיין ארץ־ישראל און ער רוט אויף דעם הר המנוחות אין ירושלים.

זיי אַליין האָבען עולה געווען קיין ישראל להשתקע — זיך דאָרט באַזעצען — און מיר ווינטשען זיי אריכת ימים ושנים, זיי זאָלען אַנגיין מיט זייער וואויילטעטיגער אַרבעט לטובת אונזער אינסטיטוציע און לטובת כלל ישראל.

זיי פון זייער צד ווינטשען אַלע אַ כתיבה וחתימה טובה.

שמעון לויפער ע״ה

פון מאָנטעווידעאָ, אורוגוויי, איז געקומען די טרויעריגע נייעס, אַז דאָרט איז געשטאָרבען אונזער חושב׳ער ביַאליסטאָקער לאַנדסמאַן, שמעון לויפער, ע״ה. ער האָט געשטאָמט פון אַ פיינער משפּחה אין ביַאליסטאָקער געגענט, און ער האָט באַלאַנגט צו דער עקזעקוטיווע פון די ביַאליסטאָקער אין אורוגוויי. פונקט דאָן, ווען ער האָט זיך געקליבען צו קומען און באַזעצען זיך אין ישראל, איז נאָך אַ קורצער קראַנקהייט געקומען דער סוף פון דעם ליבען שמעון לויפער.

דער פאַרשטאַרבענער האָט אַלע זיינע יאָרען געלעבט אין ביַאליסטאָק, ביז די 30־ער יאָרען, ווען ער האָט עמיגרירט קיין אורוגוויי. ער לאָזט איבער אין טרויער זיין פרוי, מאַשאַ, דעם זון זלמן, און נאָך אַ זון, דניאל, מיט זיין פרוי און אייניקעל.

באַוואוסטער קאָמפּאָזיטאָר הענעך קאָן, ע״ה, געשטאָרבען אין דער ביַאליסטאָקער היים

הענעך קאָן, דער באַוואוסטער אידישער קאָמפּאָזיטאָר און מוזיקער, ווועלכער האָט אין די נאָך מלחמה יאָרען געלעבט אין ניו־יאָרק, איז געשטאָרבען אין דער ביַאליסטאָקער היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשען, וואוהין ער איז אָנגעקומען קורץ פאַר זיין טויט. אין די לעצטע יאָרען האָט הענעך קאָן געלעבט אין איינזאַמקייט, כמעט ווי אָפּגעריסען פון דער אַרומיגער וועלט. ווי עס איז באַוואוסט, האָט קאָן געשאַפען אומצאָליגע מוזיק־קאָמפּאָזיציעס פאַרן אידישען טעאַטער אין פאַר־מלחמה־דיגען פוילען, ווי אויך מוזיק צו פאַרשידענע פּאָפולערע לידער און אויך פאַר דעם אידישען טעאַטער און פאַרן אידישען קולטור־לעבען דאָ, אין אַמעריקע. אָבער דער גורל האָט אַזוי געוואָלט, אַז די לעצטע צייט פון זיין לעבען זאָל פאַרגיין אין אייזאַמקייט.

ווען דער באַליבטער און אַמאָליגער באַרימטער אידישער קאָמפּאָזיטאָר האָט זיך שוין דערפילט שלעכט אין זיין אייגען אַמען לעבען אויף דער עלטער, איז ער געבראַכט געוואָרען אין דער ביַאליסטאָקער היים, וואו מיר האָבען אים גלייך אַריינגענומען און אים אַרומגערינגעלט מיט דער געהעריגער וואַרעמקייט און זאָרג. הענעך קאָן איז געבראַכט געוואָרען אין דער אינסטיטוציע דורך הערמאַן יאַבלאָקאָוו, פֿרעזידענט פון דעם אידישען אַרטיסטען־פאַראיין; דער באַוואוסטער אַקטיאָר שפּעטער זאַק.

הענעך קאָן איז באַערדיגט געוואָרען אויף דער ביַאליסטאָקער סעמעטערי, וואו עס איז פאַר אים צוגעטיילט געוואָרען אַ ספּעציעלע קרקע. די לוויה איז דורכגעפירט געוואָרען פון דעם אידישען אַקטיאָרן־פאַראיין.

טשאַרלס בוירגער ע״ה

גייענדיג צום דרוק האָבען מיר באַקומען די טרויעריגע נייעס, אַז אונזער לאַנג־יאָריגער מיטגליד און איבערגעגעבענער דירעקטאָר, טשאַרלס בוירגער ע״ה איז געשטאָרבען מיטוואָך דעם 23טען אויגוסט און געבראַכט געוואָרען צו קבורה פרייטאָג דעם 25טען אויגוסט. ערע זיין אָנדענק.

ליבע ראָטענשטיין ע״ה

געשטאָרבען דעם 31טען מאַי, 1972, זי האָט איבערגעלאָזט דעם מאַן, אַ זון, צוויי טעכטער מיט די פאַמיליעס, און אַ שוועסטער, מאַשע זעלעווינסקי. זי איז געווען

ליבע ראָטענשטיין ע״ה

אַ פֿלימעניצע פון באַשע און בען קריגער. פריינט פון דעם „ביַאליסטאָקער קלוב״ האָבען פאַראייביגט איר נאָמען אויף דעם יזכור־טאָפעל אין אונזער שוהל. מיר דריקען אויס אונזער מיטגעפיל צו דער גאַנצער פאַמיליע.

אונזער שוהל ריכט אָפּ 29טען יאַרצייט פון חורבן ביַאליסטאָק אויף אַ באַשיידענעם אופן

אין דער וואָך פון ט״ו ביז כ״א מנחם אב תש״ג (אויגוסט 16 ביז 23, 1943) האָבען די דייטשע רוצחים עפענטליך ליקווידירט די ביַאליסטאָקער געטאָ, וואו עס זיינען אומגעבראַכט געוואָרען 60.000 קדושים און אידיש ביַאליסטאָק איז אַוועק אין פלאָם און פייער.

אָט די וואָך פון קאָלעקטיוועך אבלות איז אָפּגעהיטען געוואָרען אין אונזער שוהל אויף אַ באַשיידענעם אָבער ווירדיגען אופן דורך אָנצינדען יאָרצייט־ליכט, הזכרה און ספּעציעלע תפילות און זאָגען קדיש, אין גייסט און טראַדיציע פון אונזער פאַרשניטענער אידישער היימשטאָט.

תיקון טעות

אין פּסח׳דיגען נומער „ביַאליסטאָקער שטימע״, אין אַרטיקעל וועגען דער פאַרשטאַרבענער דיכטערין ראָזאַ נעווּאַדאָווסקאַ, ע״ה, דאַרף זיין:

זי האָט איבערגעלאָזען צוויי שוועסטערס, סימע קאָפּלאַן, אין בראָנקס, רות זייצעוו, אין בראָנקס, לייזער ניודאָוו, אין ישראל, און פּסח ניודאָוו, אין ניו־יאָרק.

שרה באַביטש ע״ה

פון פּאַריז האָבען מיר באַקומען די טרויעריגע נייעס, אַז דאָרט איז געשטאָרבען אונזער באַליבטע לאַנדס־פרוי שרה באַביטש, די טרייַע לעבענס־באַגלייטערין פון אונזער פּראָמינענטען אַקטיוונ ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן און פירער, וואָלף באַביטש. די פאַרשטאָרבענע שרה באַביטש, וועלכע איז געווען אַ באַוואוסטע פּיאָנאָ־קינסטלערין, איז אויך געווען אַ גוט־באַקאַנטע אַקטיוויסטקע אין אידישן געזעלשאַפטליכען לעבען אין פּאַריז.

שרה באַביטש איז געווען די טאָכטער פון דעם באַקאַנטען, טאַלאַנטפולען חזן און קאָמפּאָזיטאָר י. הירשין, וואָס איז געווען פיל יאָרען חזן אין וואַרשע. עמיגרירענדיג מיט דער משפּחה קיין פּאַריז, האָט י. הירשין פאַרנומען די שטעלע פון חזן אין אייגער פון די גרעסטע שוהלען אין פּאַריז. זיינע קאָמפּאָזיציעס, ליטורגיע און פּאָלקסלידער זיינען גוט באַקאַנט צו ליב־האָבער פון שיינער מוזיק. די טאָכטער, שרה, האָט פון פּאָטער ג׳ירשנ׳ט די ליבע צו מוזיק און אידישער נגינה בכלל. אָפט פלעגט שרה באַגלייטען אויפן קלאַוויר אידישע זינגער, וואָס האָבען גאַסטראָלירט אין פּאַריז. שרה האָט ביי געלעגענהייטען באַגלייט ביי דער פּיאָנאָ דעם טאַלאַנט־פולען סידאָר בעלאַרסקי, וואָס איז געווען אַן אָפטער גאַסט אין הויז פון די באַביטשעס.

שרה באַביטש פלעגט מיט פרייד זיך באַטייליגען אין פּאַרשיידענע געזעלשאַפטליכע אונטערנעמונגען, געבען קאָנצערטען פון וועלטליכע און אידישע קלאַסישע מוזיק. די קליינע גרופּע „ביאַליסטאָקער״ אין פּאַריז האָט פיל געמאַסען פון שרה באַביטש׳עס טעטיגקייט. זי פלעגט העלפען איינאָרדענען די יערליכע אונטערנעמונגען זיך באַטייליגט מיט פּיאָנאָ־קאָנצערט און באַגלייט זינגערס.

דאָס הויז פון די באַביטשעס איז אַלע יאָרען געווען דער „צענטער״ פון די ביאַליסטאָקער פון פּאַריז, וואו מ׳האָט געפּלאַנעוועט די טעטיגקייט און צוגעגרייט אונטערנעמונגען. די הויז פון די באַביטשעס איז אויך שטענדיג געווען אַן אָפענע הייַם פאַר לאָקאַלע און דורכפאָרענדע אידישע קינסטלער. שרה פלעגט דערמוטיגען און העלפען יונגע קינסטלער און זאָרגען פאַר אייגנאַמע טאַלאַנטען. צו מיטאָג אָדער צו אָוונטבּרויט זיינען אָפט אייגעלאַדען געוואָרען זינגער, אַרטיסטען אָדער געזעל־שאַפטליכע טוער. די אַטמאָספּערע איז געווען אַ געהויבענע. מ׳האָט דיסקוטירט קונסט, אידישע פּראָבלעמען, עס איז שטענדיג געווען אַ קאָלירפולע געזעל־שאַפט.

שרה באַביטש ע״ה

שרה באַביטש איז געווען אַלע יאָרען אויך זייער אַקטיוו לטובת ישראל. זי איז געווען פרעזידענטין פון די פּיאָנערן־פרויען אין פּאַריז. אין די אָפּטע רייזעס קיין ישראל, צוזאַמען מיטן מאַן וואָלף, זיינען זיי געשטאַנען אין נאָענטען קאָנטאַקט מיט די וויכטיגסטע געזעלשאַפטליכע טוער, ווי אויך קינסטלער־קרייזען.

ביי אַ ספּעציעלער גרויסער הזכרה צום אָנדענק פון דער פאַרשטאָרבענער שרה באַביטש ע״ה, זיינען אין דעם איבערגע־פאַקטען זאָל געווען, אויסער די משפּחה־מענטשען אין טיפען טרויער, אויך די פּיאָנערן־פרויען מיטגלידער, אַ צאָל קינסטלער, וואָס האָבען מיטגעאַרבעט אָדער געווען באַפרייַנדעט מיט שרה׳ן; פילע פּערזענליכע פריינט; פאַרטרעטער פון פאַרשיידענע ארגאַניזאַציעס אין פּאַריז; פאַרטרעטער פון דער ישראל־אַמבאַסאַדע אין פראַנקרייך; די פרוי פון געזאַנט־קאָנסול אשר בן־דוד; עלען דזשיאַן, פּרעזידענטין פון „וויצאָ״; פאַרשטייער פון פאַרטיי „עבודה״; דירעקטאָר פון פאַריזער אידישער צייטונג „אונדזער וואָרט״ יעקב ציפּעל, וויי אויך אַ צאָל ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, צווישען זיי דער באַרימטער מאָלער בען, פּאָדליעשוק, סוטקער, דער באַקאַנטער אַקטיאָר זלמן קאָלעשניקאָוו און אַנדערע.

די פאַרזיצערין, רחל לעבענטאַל, האָט געבעטען אַלעמען באַערען דעם אָנדענק פון שרה באַביטש דורך אויפשטיין. אויף דער זעלבער פּיאַנאָ, וואָס שרה האָט געשפּילט ביי פילע געלעגענהייטען, האָט איצט געשפּילט אַ פריינדין פון דער פאַרשטאָרבענער, פרוי לעסענייווסקאַיאַ. זי האָט געשפּילט שאָפענ׳ס מוזיק, וואָס האָט געשאָפען ביי די פאַרזאַמלטע אַ טיפען געפיל פון מיטגעפיל צו דער אין טרויער פאַרבליבענער משפּחה. עס זיינען פאַר־גלייַנט געווארען פיל טעלעגראַמעס פון פריינט, פאַרערער פון שרה באַביטש; פון מוזיקאַלישע טאַלאַנטען, וואָס האָבען געשעצט שרה׳ס איבערגעבענהייט; פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין אַמעריקע און פון ישראל און אַנדערע לענדער.

כבוד דעם אָנדענק פון דער פאַרשטאָר־בענער ליבהאַרציגער שרה באַביטש, ע״ה, מיר שיקען איבער אונזער טיפסטע טרייסט צום מאַן און אונזער טרייַען לאַנדסמאַן, וואָלף באַביטש, און צו דער גאַנצער משפּחה.

חוה (איוואַ) טאנד ע״ה

געשטאָרבען דעם 26טען דזשון 1972 אין אונזער היים. געווען אייַנע פון די גרינדער און באַאַמטע פון אונזער ליידיס

איוואַ טענד ע״ה

אוקזילערי, אָנטייל גענומען אין אַלע אַק־טיוויטעטען פון אונזער „היים״, און פאַר די לעצטע דריי יאָר געווען אַן איינוואוי־נערין אין דער „היים״. זי האָט איבערגע־לאָזט פיר זין מיט זייערע פאַמיליעס. מיר דריקען אויס צו דער גאַנצער משפּחה אונזער טרייסט און מיטגעפיל.

מאַקס טשיימען ע״ה

געשטאָרבען דעם 2טען דזשון 1972. גע־ווען אַ לאַנג־יעריגער און איבערגעגעבע־נער מיטגליד פון באָארד אָו דירעקטאָ־רען. מיר שיקען אונזער מיטגעפיל צו דער משפּחה.

אונזערע פאַרלוסטנ

צום אייביגען אַנדענקען

ביאַליסטאָקער טרויערן אויפן טויט פון מאָריס מעיסין, ע״ה

מיטן טויט פון מאָריס מעיסין, דער באַליבטער און דורך אַלעמען געאַכטעטער טרעזשורער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל פאַר על־טערע מענטשען, האָבען די ביאַליסטאָקער פאַרלוירען איינעם פון די בעסטע פריינט, טרייַע פירער און בריַיטהאַרציגע אונטער־שטיצער. כאָטש דער טויט פון מאָריס מעיסין ע״ה איז אַ גרויסער פאַרלוסט פאַר זיינע משפּחה־מענטשען, פאַר דעם אידישען כלל אין ניו־יאָרק, איז דאָס פאַר אונז, אין ביאַליסטאָקער צענטער, אַ גאָר באַזונדערער שוועריקייט.

מאָריס מעיסין, וועלכער האָט אַליין געשטאַמט פון ווילנע, איז געווען מיט זיין גאַנצען האַרצען און נשמה איבערגעגעבען צו דער אַרבעט פון די ביאַליסטאָקער. ער איז געווען שטאָלץ און גליקליך, וואָס אויך ער איז געווען איינער פון די הויפּט־פירער פון דער דאָזיגער גוט־באַקאַנטער און פאָפולערער אידישער פאָלקסטימלי־כער אינסטיטוציע. וואָס האָט זיך דערוואַרבען אַזאַ אַנגעזעענעם נאָמען אין הי־גען אידישען ישוב.

אַ האַרציגער ליבער אידישער פאָלקס־מענטש, פלעגט מאָריס מעיסין ע״ה זיך זייער פאַראינטערעסירען מיט אַלעם וואָס איז פאַרגעקומען אין און אַרום דעם בית־ליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּי־טאָל פאַר עלטערע מענטשען. ער פלעגט קומען כמעט יעדע וואָך אין דער אינסטי־טוציע, כדי צו זיין נאָענט באַקאַנט מיט אַלע אַקטיוויטעטען, מיט די דערגרייכונ־גען און אויך פּראָבלעמען. מען קאָן זאָ־גען, אַז מאָריס מעיסין ע״ה האָט בייטאָג און ביינאַכט מיטגעלעבט מיט אַלעם, וואָס קומט פאָר אין דער אינסטיטוציע. אַלס טרעזשורער האָט ער ניט בלויז ווי גע־העריג אָפּגעהיט דאָס געלט, וואָס איז אַריינגעקומען און אויסגעגעבען געוואָרען פאַר די נויטיגע צוועקען אויפצוהאַלטען די אינסטיטוציע, נאָר ער פערזענליך איז

מאָריס מעיסין ע״ה

אויך שטענדיג געווען איינער פון די בעס־טע ביישטייערער פאַר דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשען.

וועגן מיר האָבען מיט עטליכע יאָר צו־ריק איבערגעבויט די איצטיגע געביידע און איינגעאָרדענט אַלע נויטיגע מאָדער־נע אייניריכטונגען פאַר דעם מושב זקנים און שפּיטאָל, איז מאָריס מעיסין ע״ה געווען איינער פון די ערשטע און בריַיט־האַרציגע ביישטייערער, וועלכער האָט אונז געהאָלפען און אַ דאַנק וואָס מיר זיינען געווען אימשטאַנד צו דערגרייכען אונזער ציל. עס איז אַ באַקאַנטע זאַך, אַז מאָריס מעיסין ע״ה פלעגט מיט אַ בריַיטער האָנט שטיצען פאַרשידענע אידישע אינסטיטו־ציעס, ישיבות, נויטבאַדערפטיגע אַנ־שטאַלטען, פאַר מדינת ישראל און אַנדע־רע. מען קאָן אָבער זאָגען מיט זיכערקייט, אַז אויף דער ליסטע פון די אַלע וועמען ער האָט געשטיצט, איז אונזער ביאַלי־סטאָקער אינסטיטוציע געווען איינע פון צווישען די ערשטע.

מאָריס מעיסין ע״ה פלעגט שטענדיג זאָגען, אַז ער באַוואונדערט די ענערגיע פון די ביאַליסטאָקער, וועלכע האַלטען אויף און פירען אָן מיט אַזוי פיל ליב־שאַפט און טריישאַפט די אינסטיטוציע. דערפאַר, פלעגט ער אונטערשטרייכען, איז ער אַזוי צוגעבונדען צו די אַקטיוויטע־טען פון אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, כאָטש ער שטאַמט גראָד פון ווילנע. יע־דעס מאָל, ווען ער פלעגט אַזוי אָפּט קו־מען אין דער אינסטיטוציע און ער האָט געזען מיט וויפיל ליבע און טריישאַפט עס ווערען דאָ פאַרזאָרגט די עלטערע איינוואוינער, האָט זיין טייער אידיש האַרץ אָנגעקוואָלען פון פרייד. ער פלעגט אויך קומען צו די פאַרשידענע אונטערנעמונ־גען, וואָס עס פלעגט אין פאַרלויף פון יאָר געפירט ווערען אין דער אינסטיטו־ציע. און יעדעס מאָל האָט ער אויס־געדריקט צופריידענהייט פון אונזערע פאַר־שידענע אַקטיוויטעטען. מיר, די ביאַלי־סטאָקער, טרויערן באַזונדערס אויף דעם שווערען פאַרלוסט פונם טויט פון מאָריס מעיסין ע״ה. מיר וועלען אים שטענדיג געדענקען. כבוד זיין אָנדענק!

איטקע צירל באַראַקין, ע״ה

טייערע, ליבע מאַמע מיינע,
שוין 29 יאָר אַריבער
זינט די נאַצי־מערדער
האָבען דיין איידעלע נשמה,
דיין שטיל, עלענט, ערליך לעבען,
אום־ברחמנות־דיג אויסגעלאָשען
אין דער ביאַליסטאָקער געטאָ.
מיט טיפען וויייטאָג אין האַרצען,
מיט צעפּייניגטער נשמה,
מיט בענקשאַפט און ליבע אָן סוף,
דערמאָן איך דיר היינט
און יעדען טאָג פון יאָר,
שיינע, קלוגע מאַמע מיינע.

כבוד דיין הייליגען אָנדענק.

דיין טאָכטער: חיה־פייגל
באַראַקין־מעלאַמדאָוויטש
און פאַמיליע.

שיקאַגאָ, 1972

ביי אונזערע לאַנדסלייט אין אַרגענטינע

פון **בן-ציון צוקער** (אַרגענטינע)

לאַנדסלייט באַערן אָנדענק פון דעם קינסטלער נאָטע קאָזלאָווסקי

אין היגען „בית ביאַליסטאָק" איז באַ־ערט געוואָרען אויף אַ ווירדיגען אופן דער באַוואוסטער ביאַליסטאָקער קינסטלער, נאָטע קאָזלאָווסקי, וועלכער איז געשטאָר־בען מיט אַ קורצער צייט צוריק אין שי־קאָגאָ. דעם פאָרזיץ פון דער איינדרוקס־פולער אזכרה האָט געפירט זלמן דוד יעוו־רעיסקי, וועלכער האָט אויך געגעבען אַ קורצען איבערבליק וועגן דעם לעבען און גרויסער קינסט־לערישער שאַפונג פון פאַרשטאָרבענעם, האָט געגעבען אברהם דייק. עס איז איבער־געשיקט געוואָרען אַ קאָנדאָלענץ־טעלע־גראַמע צו דער משפחה.

פייערליכע אונטערנעמונג ביי די ביאַליסטאָקער

דער פאָרבאַנד פון די ביאַליסטאָקער און פון אומגעגענט, אין בוענאָס איירעס, האָט דורכגעפירט אַ פייערליכען צוזאַמענ־קונפט מיטן צוועק צו שאַפען פאָנדען פאַרן „בית ביאַליסטאָק", ווי אויך אָפצומערקען די יאָרצייטען פון דר. טעאָדאָר הערצל און חיים נחמן ביאַליק. דער צוזאַמענ־קונפט איז דערעפענט געוואָרען דורכן פאָרזיצער זלמן דוד יעוורעיסקי. מיט באַ־ריכטען און רעדעס זיינען אַרויסגעטראַ־טען גדליה פיינסאָד, פישקע וואָלקָוויסקי, משה טענענבוים, וואָלף טשינסקי און בן־ציון ברוקער. די רעדעס זיינען אויסגע־הערט געוואָרען מיט גרויס אינטערעס. דער קינסטלערישער פראָגראַם איז אויס־געפירט געוואָרן פון דאָדיע זאב לודאָוו־סקי. אַלע אָנוועזענדע זיינען זיך פונאַנ־דערגעגאַנגען זייער צופרידענע.

אַ געזעגענונגס־אָוונט אין „בית ביאַליסטאָק"

אַ גרויסער עולם ביאַליסטאָקער לאַנדס־לייט איז געקומען צו דעם געזעגענונגס־אָוונט, אין „בית ביאַליסטאָק", וואָס איז דערעפענט געוואָרען פון פריינט יעוורע־סקי. ער האָט געבעטען צו באַערן דעם אָנדענק פון פאַרשטאָרבענעם לאַנדסמאַן ליימע יעלין ע"ה. דעם פאָרזיץ האָט גע־פירט דער רעדאַקטאָר פון די „ביאַלי־סטאָקער וועגען", שמואל צעסלער. ביי דעם צוזאַמענקונפט זיינען געזעגענט גע־וואָרען צו זייער אָפּפאָר אויף אַ באַזוך קיין ישראל: רחל טשעכאַצקי, משה אָב־שאַטקין און איזי און ראַשעל קאָגאַן, צו זייער פאַרלאָזען ארגענטינע. מען האָט אויך באַגריסט דעם לאַנדסמאַן פון ישראל, דניאל לויפער. עס האָבען ביי דער פייע־רונג געדעדט שלמה גאָניאַנדסקי און מאיר בערלזאָן. יצחק צעסלער האָט באַריכטעט וועגען די אַקטיוויטעטען פון ביאַליסטאָ־קער פאַרבאַנד. אין נאָמען פון די אָפּפאָ־רענדיגע, האָט געדאַנקט איזי קאָגאַן. אין קינסטלערישען פּראָגראַם זיינען אַרויס־געטראָטען שלמה גראָסמאַן, שמואל צעס־לער און וואָלף טשינסקי.

אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג אין דעם ביאַליסטאָקער פאַרבאַנד

ביי דער אָנווועזנהייט פון אַ גרעסערער צאָל לאַנדסלייט איז אין „בית ביאַלי־סטאָק", אויף זשאַן זשאָרעס 622, פאָרגע־קומען די אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג פון פאָר־באַנד פון די ביאַליסטאָקער און אומגע־גענט, אין בוענאָס איירעס. די פאַרזאַמ־לונג איז דערעפענט געוואָרען פון דעם פרעזידענט זלמן דוד יעוורעיסקי. אַלס פאָרזיצער און סעקרעטאָר פון דער פאָר־זאַמלונג זיינען אויסגעוויילט געוואָרען וואָלף טשינסקי און יצחק צעסלער. די באַריכטען פון די אַקטיוויטעטען און קאַ־סע האָט אָפגעגעבען דער סעקרעטאָר, גדליה פיינסאָד און קאַסירער זיידל וואַ־ראָן. נאָכן באַערן דעם אָנדענק פון די פאַרשטאָרבענע לאַנדסלייט אין ארגענטי־נע און אויסלאַנד, איז דורכגעפירט געוואָ־רען אַ דיסקוסיע, אין וועלכער עס האָבען זיך באַטייליגט אַ גרעסערע צאָל אָנווע־זענדע. צום סוף איז אויסגעווייזלט געוואָ־רען אַ נייע פירערשאַפט פון עטליכע צענ־דליג לאַנדסלייט. יצחק מאַזור איז באַ־שטימט געוואָרען אַלס ערזען־פאָרזיצער. עס איז פאָרגעקומען אַ פיינער „לחיים" מיט אַ צובייס, וואָס איז צוגעוויזייט גע־וואָרען פון דער פרויען־קאָמיס־ע.

גרויסע ישראל־פייערונג אין „בית ביאַליסטאָק"

אונזערע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין בוענאָס איירעס האָבען דורכגעפירט אין היגען „בית ביאַליסטאָק" אַן איינדרוקס־פולע פייערונג לכבוד 24 יאָר מדינת יש־ראל. דער זאַל איז געווען איבערפולט מיט אַ יום־טוב׳דיגען עולם. דער אָרקעסטער האָט געשפּילט און דער עולם האָט מיט־געזונגען די „התקוה". עס זיינען איבער־געשיקט געוואָרען די וואָרעמסטע וואונ־טשען צו די בויער און אָפּהיטער פון דער אידישער מדינה. פאָר אַ דויערהאַפ־טען שלום מיט די אַרומיגע שכנים. מיט דער גרויסער פייערונג האָבען אָנגעפירט גדליה פיינסאָד און דוד יעוורעיסקי, וועל־כע האָבען צוגעטיילט 24 לאַנדסלייט אַנ־צוציגדען די ליכט לכבוד דעם געבורטס־טאָג פון מדינת ישראל. וועגען דער באַ־דייטונג פון דעם אויפקום און עקזיסטענץ פון מדינת ישראל, האָט געהאַלטען אַן איינדרוקספולע רעדע דער דיכטער שמואל צעסלער. אין דעם אַרטיסטישען פּראָגראַם איז מיט פאַסיגע רעציטאַציעס אַרויסגע־טראָטען דער באַוואוסטער קינסטלער, דוד זאַבלודאָווסקי. ביי דער פייערונג זיינען איך אָנווועזענד געווען די געסט פון יש־ראל: יצחק און סילוויא שאַפּירא. סילוויא שאַפּירא האָט פאָרגעלייענט אירע שאַפונ־גען געווידמעט ישראל. ביי דער פּיאַנאָ האָט באַגלייט צבי הערש ציגאַן.

אַ ווייסע רויז

פון **יעקב כהן**

אין ברוקלינער רויזען־גאָרטען
האָט אַ ווייסע רויז צו מיר געזאָגט:
ווייסער איך בין פון שניי,
קלאָרער פון קרישטאָל.
נעם מיר, דיכטער,
באַזינג און באַמאָל.

פון וויכסטן פוך מיין פּערד,
רייצענדיגסטער קראָנען־געפלעכט.
פון בשמים זאָנפטער בשמים־ריח,
איז אַלץ אין מיר שיין און עכט.

ריינער פון ווייסטן וואָל מיין וויים,
טיפער, צארטער אין קאָליר, —
האָט מיר ווער פאַרטראַכט אין פליים,
באַשאַפן אין איידעלסטען פאַרפיר...

נאָר אַז קורץ איז מיין לעבען,
פרייד איז ווייניג, פיין נאָר פול,
איז נעם מיר, דיכטער,
באַזינג און באַמאָל.

ג ל י ק

ספּעציעל פאַר דער „ביאַליסטאָקער שטימע"

פון **מענדל גאָלדמאַן** (טאַשקענט)

צי דאַרף דער מענטש אַ סך?
אויפן קאָפּ אַ דאַך,
אַ ברויט צו דער זאַט,
אַ ציכטיג בעטל,
אַ טרוקענעם שוך,
אַ קלוגן בוך.

און —
יאָמער־טאַל
אַ פריידן־באַרג!

נאָר —
אויגן גרויס
און גוף צעהיצט
און תאוה ברויזט
און נאָז פאַרשפּיצט!

איז וויינוג וועלט,
איז קאַרג דער העל,
איז וואַרג זיך קעל,
כאָטש ס׳פּוילט די זעט!

און מענטש ניט זעט,
ווי גליק אויף שוועל
אַ היים זיך בעט;

טראָגט לייטזעל אים
אין גלויביגקייט
אין פריד און רו —

נאָר איך און דו
און זי און ער

פאַרבלענדט, פאַרפירט
און טעמפּ ס׳גאָהער.
און האַרץ ניט שפּירט
ווי נאָענט גליק
ביים שוועל עם ליגט,
זיך בעט אַ קינד —
פאַרשטיי און גלויב! —

נאָר מענטש
איז טויב,
נאָר מענטש
איז בלינד...

ביי אונזערע לאַנדסלייט איבער אַמעריקע

שיקאַגאָ, אילל.

אונזער ליידים אָוקזילערי ביי דער ארבעט

מיר האָבן פאַר די לעצטע עטליכע מאָנאַטן דורכגעפירט מיטינגען פון אונזער „ביאַליסטאָקער ליידיס אָוקזילערי" און מיר זיינען אָנגעגאַנגען מיט דער אַרבעט טראָץ דעם פאקט, וואָס דער עולם ווערט עלטער און שוואַכער.

יערליכע קוואָטע פון „ביאַליסטאָקער סאָשעל קלוב"

אונזער אומדערמידליכער טוער, פרעזידענט פון „ביאַליסטאָקער סאָשעל קלוב", איזראַעל מינעס, גייט אָן, ווי שטענדיג, מיט דעם יערליכען קאַמפּיין צו שאַפען די שיקאַגער קוואָטע פאַר דער ביאַליסטאָקער היים אין ניו־יאָרק. טראָץ די שווערigkeיטען, וואָס ער טרעפט אָן, האַלט פריינט מינעס אָן די וויכטיגע טראַדיציע.

ביאַליסטאָקער פאַמיליען־קלוב

ביי אונז אין שטאָט עקזיסטירט אויך אַ „פאַמיליען־קלוב פון ביאַליסטאָקער נייגעקומענע". אין שפּיץ פון דעם קאָמיטעט פון קלוב שטייט אונזער לאַנדסמאַן, בנימין אַבעלסקי. דער קלוב שטעלט מיט זיך פאָר אַן אינטימען קולטור־קרייז פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועלכע זיינען פון דער שארית הפּליטה נאָכן גרויסן חורבן.

א גוט יאָר

מיר זיינען פאַרטראָטען מיט אַ לשנה־טובֿה־וואונטשן אין היינטיגען נומער, דאָך אָבער נוצען מיר אויס די געלעגענהייט צו באַגריסען און וויכטשען אונזערע מיטגלידערינס מיט זייערע פאַמיליעס, די טוער פון „ביאַליסטאָקער סאָשעל קלוב" צוזאַמען מיט דעם פאַרדינסטפולען פּרעזידענט, אַיזראַעל מינעס, די ביאַליסטאָקער אין ניו־יאָרק און איבער דער גאַנצער וועלט און אַלע אידען אַ געבענטשט יאָר.

ראָזע צוקערמאַן

מילוואָקי, וויסק.

איינע פון די וויכטיגע ביאַליסטאָקער אַרגאַניזאַציעס וועלכע האָט תמיד געשטיצט אונזער „היים" מיט אַ ברייטער האַנט איז געווען דורך די אַלע יאָרן פון איר עקזיסטענץ די „ביאַליסטאָקער בענעוואָלענט סאָסייעטי" פון מילוואָקי, וויסקאָנסין. דער געטרייער און אומערמידלי־כער סעקרעטאַר פון דער „סאָסייעטי", מר. בען טראָש, האָט אונז געשריבען אַ בריוו, אַז צוליב דעם וואָס די מיטגלידער ווערען עלטער און שוואַכער און קיין נייע מיט־גלידער זיינען נישטאָ, איז די „סאָסייעטי" געצוואונגען זיך אויפלייזען. די געלטער וואָס זיינען געבליבען אין דער קאַסע האָבען זיי צעטיילט צו אונזער „היים" און פאַר ישראל.

מיר ווינטשען אַלע מיטגלידער פון דער „סאָסייעטי" לאַנגע געזונטע יאָרן און אַלס איינצעלנע פערזאָנען וועלען זיי גע־דענקען אונזער „היים" און וויטער שטי־צען די גוטע אַרבעט. צום נייעם יאָר זאָל זיין שלום אין ישראל און אויף דער גאַנצער וועלט.

אַכטונג ביאַליסטאָקער און ביאַלער

דער באַוואוסטער דיכטער און שריפט־שטעלער יעקב כהן גרייט צו אַ טרילאָגיע א. נ. „אויף פוילישער ערד". די ביכער זיין פאָרם פון אַן אויטאָביאָגראַפישער דערציילונג וועלען אַרומנעמען די שטעט ביאַלע און די „עיר ואם בישראל" ביאַ־ליסטאָק. ביידע שטעט וועלען ווערען באַ־שריבען לויט די אויטענטישע ידיעות פון מחבר. דאָס וועלען זיין פאַקטען און גע־שעענישען פון אַ לעבען וואָס איז שוין פאַרגאַנגען, וואָס איז שוין געשיכטע, אַ לעבען של מטה און של מעלה.

גלייכצייטיג וועלט צוגעגרייט אַ ניי בוך לידער א. נ. „ווייטן" און אַן אָפּקלייב פונם דיכטער׳ס באַרימט געווארענע אַפאָריזמען און דיאַלאָגען, זין העברעאיש א. נ. „פּכים של יעקב" און זין ענגליש אונטערן נאָמען "Jacob's Pitchers".

פאַר באַשטעלונגען און טשעק שרייבען:

J. KAHAN
125 Eastern P'kway, B'klyn, N. Y. 11238

דער ספר זכרון — יעקב טאָביאַש ז"ל

פון **אברהם שייקעוויטש** (ישראל)

צום ערשטען יאָרצייט נאָך אונזער אומפאַרגעסליכען „מלאך הגואל" יעקב טאָביאַש, וועלכער האָט גרויסע פאַרדינסטען סיי אַלס דערציער און לערער, סיי אַלס געזעלשאַפטליכער טוער, און אויך אַלס רעטער פון ביאַליסטאָקער קינדער בעת דעם גרויסען חורבן פון דער היטלער־עפאָכע, האָט אַ געזעלשאַפטליכער קאָמיטעט באַשלאָסען אַרויסצוגעבען אַ בוך, אַ ספר זכרון, אין אָנדענק פון דעם פאַרשטאָרבענעם.

אין דעם ספר איז דער נפטר אָפּגעשאַצט געוואָרען אין זיין אַלזייטיגען לעבען, אָנהויבנדיג פון זיין אָפּשטאַם און פון זיין געבורט־שטעטל נאָוואָגרוד, וואו ער איז געבוירען געוואָרען אין יאָר 1900, ביז אַ משפחה פון גרויסע לומדים. דאָרט האָט ער געקראָגען זייער אַ רעליגיעזע דערציאונג. פון נאָוואָגרוד איז ער אַריבער קיין זאַמבאָוו, וואו ער האָט אָנגעפאַנגען אַלס לערער פון זיין פריער עלטער. פון דאָרט איז ער גלייך אַריבער קיין לאָמזשע, וואו ער האָט זיך אייגעבירגערט און אָנגטייל גענומען אין געזעלשאַפטליכען לעבען. דאָרט איז ער געווען מיטגליד אין דער קהילה און אויך אין שטאָטראָט. דערנאָך האָט די מלחמה אים פאַרכאַפּט אין דרוסקעניק, וואו ער האָט געפונען די קינדער פון ביאַליסטאָק, וועלכע זיינען געלאָזען געוואָרן אויף הפקר.

יעקב טאָביאַש איז שוין געבליבען מיט די קינדער די גאַנצע צייט פון דער מלחמה.

דער ספר, וועלכער איז געשריבען געוואָרען פון זיינע פריינט, איז אייגנעטיילט אין פאַרשידענע עפּאָכעס פון זיין לעבען. דאָס איז געשילדערט פון אָזעלכע שרייבער, וויי איך דער זעלבער בינע טרעטן אויף אונזערע אינטעלעקטואַלען און שרייבער, וויי: פּסח בורשטיין, פאַרזיצער פון דעם פאַראיין פון די באַפרייטע נאַציגעליטענע; אברהם ליס, ראַדיאָ־קאָמענטאַטאָר און קריטיקער; חייקע גראָסמאַן, באַוואוסטע קעמפערין פון ביאַליסטאָקער געטאָ און איצט דעפּוטאַטין פון ישראל־כנסת; און פיל אַנדערע — פון דער זעלבער בינע האָט דער קינסטלער פון ביאַליסטאָק, שמעון אָסאָוויצקי, געזונגען און אויסגעשפּילט אַ שפּאַציר איבער די אַמאָליגע ביאַליסטאָקער גאַסען און געסלעך. עס איז געווען אַן אָוועניט, וואָס וועט לאַנג געדענקט ווערען פון די ביאַליסטאָקער אין ישראל.

אין דער אָפּטיילונג פון רעטונג פון די קינדער פון ביאַליסטאָק איז שוין געשריבען פון פון ביאַליסטאָקער, ווי איינע פון די גראַטעוועטע קינדער, וועלכע רופט זיך חנה האָט אים אָנגערופען: „אונזער פאָטער, וועמען מיר וועלען שטענדיג געדענקען"; די לערערין רחל ברעזינסקי, וועלכע האָט אים געהאָלפען אין דער אַרבעט שוין אין פראַנקרייך אין דער קינדער־הייס; א. שייקעוויטש, וועלכער האָט זיך באַקענט מיט אים שוין נאָך דער מלחמה ביי זיין באַזוך אין קאַנאַדע, שילדערט זיין שווערען וועג ביז מדינת ישראל, אַלס דער „מלאך הגואל" פון די קינדער פון ביאַליסטאָק, עס זיינען אויך געדרוקט וויכטיגע אַרבעטען פון אַנדערע.

דעם גרעסטען טייל פון בוך וועלט געווידמעט יעקב טאָביאַש ע"ה צו זיין אַקטיוויטעט אין דער שטאָט צפת, וואו ער איז געוואָרען דער דערציער פון טויזענטער קינדער מיטן אָנטייל פון געזעלשאַפטליכע טוער פון צפת, וועלכע שילדערן אים אַלס דער גוטער דערציער פון חינוך, מיטן אָנטייל פון מיניסטעריום פון חינוך און תרבות און די לערער און שילער פון תיכון צפת און די שטאָט־פאַרוואַלטונג פון צפת.

דעם גרעסטען יישר כוח קומט זיין אלמנה, די לערערין אסתר טאָביאַש, וועלכע שילדערט אין ספר איר לעבען מיט יעקב טאָביאַש ז"ל, און זי האָט אַרויסגעגעבען דעם בוך לזכרון איר ליבען אומפאַרגעסליכען מאַן, וועלכע האָט געהאַט פילע פאַרדינסטען פאַר דער מענטשהייט, אַלס רעטער פון הונדערטער קינדער אין דער צייט פון גרויסען חורבן און אַלס דערציער פון צענדליגער טויזענטער קינדער פון ביידע זייטען ים.

זאָל דער בוך זיין אַ שטענדיגע לעבעדיגע מצבה נאָך אַ גרויסען איד, וועלכער האָט פיל געטאָן פאַר זיין פאָלק, און זאָל ער ניט פאַרגעסען ווערען.

זאָל זיין ליכטיגער אָנדענק שטענדיג זיין מיט אונז.

שמעון אָסאָוויצקי, דער ביאַליסטאָקער קינסטלער

„ביאַליסטאָק, ביאַליסטאָק, מיין אידישע ביאַליסטאָק, וועסט אייביג בלייבען אין מיין האַרצען. אַזוי לאַנג ווי מיינע אויגען וועלען זיין אָפען, וועל איך שטענדיג טראַכטען און בענקען נאָך דיר".

אַזוי האָט דער קינסטלער פון ביאַליסטאָק, שמעון אָסאָוויצקי, אָנגעהויבען זיין פיינעם פּראָגראַם, אין דעם נייעם הויז פון

שמעון אָסאָוויצקי

די אידישע שרייבער און זשורנאַליסטען וואָס טראָגט דעם נאָמען פון גרויסען פּאָעט ה. לייוויק, און אין גזאַנג און פּראָזע האָט דער קינסטלער אונז צוריקגעפירט קיין ביאַליסטאָק און אויסגערעכענט די ביאַליסטאָקער גאַסען, דעם שטאָט־זייגער, דעם וואַלד. דערנאָך איז ער אַריבער צו אינסטיטוציעס און פּערזענליכקייטען.

אַ ביאַליסטאָקער אָוועניט, מיט ביאַליסטאָקער, וועמען די זכרונות פון דער שטאָט זיינען צוריקגעקומען און אָפּגעפרישט געוואָרען אין זכרון, צו הערען פון דער בינע אין אידישען שרייבער־פאַרמיין, וואו אויף דער זעלבער בינע טרעטן אויף אונזערע אינטעלעקטואַלען און שרייבער, ווי: פּסח בורשטיין, פאַרזיצער פון דעם פאַראיין פון די באַפרייטע נאַציגעליטענע; אברהם ליס, ראַדיאָ־קאָמענטאַטאָר און קריטיקער; חייקע גראָסמאַן, באַוואוסטע קעמפערין פון ביאַליסטאָקער געטאָ און איצט דעפּוטאַטין פון ישראל־כנסת; און פיל אַנדערע — פון דער זעלבער בינע האָט דער קינסטלער פון ביאַליסטאָק, שמעון אָסאָוויצקי, געזונגען און אויסגעשפּילט אַ שפּאַציר איבער די אַמאָליגע ביאַליסטאָקער גאַסען און געסלעך. עס איז געווען אַן אָוועניט, וואָס וועט לאַנג געדענקט ווערען פון די ביאַליסטאָקער אין ישראל.

שמחות ביי לאַנדסלייט

מאַלי און איסאַק ריבאַלאָווסקי פייערן זייער חתונה־אַניווערסאַרי

די באַאַמטע, מיטגלידער, דער סטאַף און די איינוואוינער פון אונזער היים דריקען אויס אַ האַרציגען מזל־טוב צו אונזער געשעצטען, געטרייען און איבער־געגעבענעם געזעלשאַפטלעכן טעקרעטאַר, מר. איסאַק ריבאַלאָווסקי און זיין ליבער פרוי מאַלי, צו זייער פייערונג פון דעם 25טען חתונה־אַניווערסאַרי. זאָלען זיי געבענטשט זיין מיט געזונט און לאַנגע יאָרן און אַנגיין מיט דער פרוכטבאַרער אַרבעט לטובת אונזער היים. מיר ווינטשען, אַז מיר אַלע זאָלען פייערן זייער 50טען חתונה־יובילעאום.

איסאַק און מאַלי ריבאַלאָווסקי

* * *

אונזער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַן, אבנר אַלטער קאַטשעפסקי, אַ זון פון יעקב דער שלאָסער פון ישיבה־גאַס, וועלכער איז אַן איבערגעגעבענער לאַנגיאָריגער מיטגליד פון אונזער היים, האָט אַריינגעשיקט 90 דאָלאָר צו זיין 90טען געבורטסטאָג. ווינטשען מיר, אַז ער זאָל פייערן דעם טאָג אַ סך יאָרן אין גוטען געזונט און צופֿליי־גען אַ דאָלאָר פאַר יעדען יאָר.

נעשקע און יוסף דאָברימאַן פירן זייער טאָכטער פרידא צו דער חתונה

דעם 12־טען יולי 1972 האָבען אונזערע ליבע לאַנדסלייט און האַרציגע אונטער־שטיצער פון אונזער אינסטיטוציע, יוסף דאָברימאַן און זיין ליבע פרוי נעשקע, פון שיקאַגאָ, געפירט זייער טייערער טאָכ־טער, פרידע, צו דער חופּה מיט מייקל אַנקין.

צו דער חתונה, וואָס איז דורכגעפירט געוואָרען אויף אַ פייערלעכען און היימי־שען אופן, איז געפאָרען אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע פון ביאַליסטאָקער צענטער און „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט", אין ניו יאָרק. צווישען זיי זיינען געווען: יעטא און סידני אייזנער, מאַשע און גדליה לין, ראַיע און אהרן אַרקער און ליזא און שמואל־ליק טשודען.

פריינט שטודען, טשערמאַן פון „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט" און דירעקטאָר פון צענטער, האָט באַגריסט אין נאָמען פון די אָרגאַניזאַציעס. ער האָט געוואונטשען די עלטערען פון דער כלה פיל נחת און גליק, און דעם יונגן פּאָרעל אַ גליקלעכען צו־זאַמענלעבען.

די דאָברימאַנ׳ס, צוזאַמען מיט די חשובע מיטגלידער פון דער דעלעגאַציע וואָס איז געקומען פון ניו יאָרק, האָבען צוזאַמען דורכגעמאַכט ליידען און פּיין ביי היטלער׳ן, און צוזאַמען אויך געוואונען אין אוישוויץ.

יוסף דאָברימאַן איז אַ פּראָמינענטער ביזנעסמאַן אין שיקאַגאָ, און איז, צוזאַמען מיט זיין ליבער פרוי, אַקטיוו אין פאַרשי־דענע אידישע אָרגאַניזאַציעס, ספּעציעל פאַר די ישראל־באָנדס. צוליב זיין טרייַ־שאַפט פאַר דער אידישער מדינה און פאַר זיינע אומדערמידליכע אַקטיוויטעטען, איז ער אויסגעלאָדען געוואָרען אַלס ספּעציע־לער חשובער גאַסט פון דער ישראל־רעגירונג.

אַ שמחה ביי מר. און מרס. עליע ליטסקי

דעם 28טען מאַן 1972 האָבען מר. און מרס. עליע ליטסקי געפייערט זייער 25־יעריגע חתונה־אַניווערסאַרי, וואָס איז פאַר זיי אויסגעאָרדענט געוואָרען פון זייערע פריינט, אין קאַפע „באבא", אין ניו־יאָרק. אַלע אָנוועזענדע האָבען פאַרבראַכט אויף אַ היימישען אופן און געוואונטשען דעם פּאָרפּאָלק נאָך לאַנגע יאָרען פון אַ גליק־ליכען צוזאַמענלעבען, געזונט און נחת אין

העלען און עליע ליטסקי

דער משפּחה. עליע ליטסקי איז געווען באַשעפטיגט אין אַמאָליגען ביאַליסטאָק אין דעם באַוואוסטען רעסטאָראַן פון מאַנ־דעלבוים. ער האָט אויך געהערט צום ספּאָרט־קלוב „מכבי", אויך דער ביאַליס־טאָקער צענטער ווינטשט דעם פּאָרפּאָלק פיל גליק, געזונט און צופֿרידענהייט אין זייער וויטערדיגען צוזאַמענלעבען.

מזל־טוב

צו אריה און פנינה עפרון און משפּחה פון חולון, ישראל, צו דער חתונה פון זייער זון, אהרן, צו איילין, טאָכטער פון דר. און מרס. דזשאָזעף האַלאָט פון פילאַ־דעלפיע, פּאַ. די חתונה איז פאָרגעקומען דעם 27־טען אויגוסט 1972 אין פילאַ־דעלפיע.

פיל נחת און גליק אין אַ וועלט פון שלום ווינטשען ביאַליסטאָקער פריינט פון ניו־יאָרק און פילאַדעלפיע.

רפואה שלמה

מיר ווינטשען אונזער געטרייען און איבערגעגעבענעם דירעקטאָר, אהרן אר־קער, אַ רפואה שלמה; זאָל ער אין גאַנצען געזונט וועלען און ווייטער אָנגיין מיט זיין טיכטיגער אַרבעט.

בריוו פון לאַנדסלייט איבער דער וועלט

דאַנק און אָנערקענונג פאַר דעם ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז אין ניו־יאָרק געווען אויף אַ באַזוך אונזער חשובֿ'ע לאַנדס־פרוי אסתר יערוזאַלימסקי פון לאָס אַנדזשע־לעס. זייענדיג דאָ האָט זי אויך זייער פֿעט באַנוצט דעם ביאַלי־סטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענ־טשען אין ניו־יאָרק, וואו עס איז זינט אַ געוויסער צייט אַן איינ־וואוינער איר ברודער, חיים ראַסקי, וועלכער איז געווען אַ חזן אין ביאַליסטאָק. נאָכדעם האָבען מיר באַקומען פּאָלגענדען בריוו פון פרוי אסתר יערוזאַלימסקי, וועלכע דריקט אויס דאַנק און אָנערקע־נונג פאַר אונזער אַרבעט, וואָס איז כסדר באַגלייט מיט האַרץ, נשמה, וואַרעמקייט און זאָרג פאַר די עלטערע איינוואוינער.

רעדאַקציע

טייערע פריינט!

איך שרייב צו אייך דעם בריוו אין הויז פון מיין זון, וואו איך בין צוריק אויפן וועג אַהיים קיין לאָס אַנדזשעלעס. איז די ערשטע זאַך וויל איך אייך דאַנקען פאַר אייער גוטער און האַר־ציגער באַהאַנדלונג צו מיין ברודער. איך האָב פֿשוט ניט קיין ווערטער אויסצודריקען מיינע געפילען פון דאַנקבאַרקייט צו אייך. מיין ברודער איז שוין עטליכע יאָר אין דער ביאַליסטאָקער היים, ער איז קראַנק און אומבאַהאָלפֿען. אָבער די אויסערגע־ווינליכע באַדינונג וואָס ער קריגט ביי אייך אין דער אינסטי־טוציע איז ממש צו באַוואונדערן.

איך בין געווען אין ניו־יאָרק זעקס וואָכען און איך האָב באַזוכט מיין קראַנקען ברודער כמעט יעדען טאָג, און איך האָב געהאַט אַ מעגליכקייט צו זען די גוטע באַהאַנדלונג און וואַרע־מע באַציאונג, וואָס ער באַקומט פון אייער פּערסאָנאַל. איך בין געווען איבערראַשט צו זען די ריינקייט און געטריישאַפט וואָס ער האָט, אין וואָס אַ קראַנקער און הילפּסלאָזער מענטש נויטיגט זיך אַזוי שטאַרק. דאָס אַלץ איז די גרעסטע טרייסט פאַר מיר.

איינמאָל, געווען איז עס אין אַ מאָנטאָג, ווען דער וועטער איז געווען זייער שיין, בין איך געקומען זען מיין ברודער. קו־מענדיג צו אייער צענטער אויף איסט בראָדוויי, האָב איך גע־טראָפֿען די עלטערע איינוואוינער פון דער „היים" אין פֿאַרק לעבען דער אינסטיטוציע אויף דער פרישער לופט. געווען אויך קראַנקע, וועלכע זיינען געזעסען אין וווהיל־טשערס. מען האָט זיי געבראַכט איז־קרים, מילך און אַנדערע רעפרעשמענטס.

עס איז אַ גרויסער טרייסט צו זען די פיינע באַהאַנדלונג, וואָס די עלטערע איינוואוינער האָבען אין אייער אינסטיטוציע, און איך וויל טאָקע דורך דעם וועג אויסדריקען אַ דאַנק צו אייך, געשעצטע פריינט, פאַר אייער גוטער אַרבעט. איך וויינטש אייך אַלעמען דאָס בעסטע, אַז איר זאָלט קאָנען אָנגיין פאַר לאַנגע יאָרן מיט אייער גוטער און וויכטיגער אַרבעט. איך שיק אייך דאָ איבער אַ קליינע מתנה פאַר די עלטערע איינוואוינער און איך וועל זיך באַמיען טאָן פאַר אונזער ביאַליסטאָקער צענ־טער דאָס בעסטע וואָס איך וועל קענען.

מיט בעסטע גרוסען צו אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט,

אסתר יערוזאַלימסקי.

אַ דאַנק־בריוו פאַר הילף צו אייגענע

אין דער לעצטער צייט האָבען מיר באַקומען פיל דאַנק־בריוו פון אונזערע לאַנדסלייט, פון פאַרשידענע ערטער, פאַר דער הילף וואָס מיר שיקען צו זיי, און וואָס איז פאַר זיי אַ גרויסער טרייסט אין זייער לאַגע. ליידער דערלויבט ניט דער פֿלאַץ אונז צו ברענגען אַפֿילו אַ קליינע טיילֿ פון די דאָזיגע בריוו. מיר ברענגען דאָ בלויז איין בריוו פון אונזער לאַנדספרוי חיה קאַפּלאַן, וועלכע וואוינט אין חיפה, מדינת ישראל:

„צום חשובֿ'ען ביאַליסטאָקער קאָמיטעט און צום געערטען פריינט איסאַק ריבאַלאָווסקי, אין ניו־יאָרק!

איך וויינטש אייך אַלעמען געזונט פאַר דער גרויסער הילף וואָס איר וווייזט אַרויס צו מיר, ווייל איך בין קראַנק. אָט אַזוי איז מיין גורל. עס איז אָבער גוט וואָס איך האָב פריינט, וועלכע פאַרגעסען ניט אין מיר, וואָס מונטערט מיך אויף. דאָס זיינען אונזערע ביאַליסטאָקער, איר אַלע! די אידישע ביאַליסטאָק איז ליידער שוין ניטאָ, אָבער די ביאַליסטאָקער מיט זייערע וואַרעמע הערצער פאַרגעסען ניט אייגער וועגען אַנדערען. איך דאַנק אייך דערביבער זייער וואָס איר פאַרגעסט ניט אין מיר און איך וויס פֿשוט ניט ווי אַזוי אייך אָפּצו־דאַנקען. איך דאַנק אייך זייער נאָכאַמאָל פאַר דעם וואָס איר האָט מיר געשיקט. דאָס וועט מיר העלפֿען צום יום־טוב פּסח און ביים סדר וועל איך אייך געדענקען. איך דאַנק אייך אַלע־מען. זייט געזונט און האַרציג געגריסט".

ביאַליסטאָקער צענטער האָט איינגעלאַדען דר. שמעון דאַטנער פון וואַרשע צום גרויסען יזכור אין יאָר 1973

דער ביאַליסטאָקער צענטער און דער „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט" האָבען איינגעלאַדען און ארויסגעשיקט אַלע נויטיגע פאַפּירען צו דעם באַוואוסטען היסטאָריקער און חורבן־פאָרשער, דר. שמעון דאַטנער, וועלכער וואוינט איצט אין וואַרשע. ווי באַוואוסט, איז דר. דאַטנער געווען אַ פּראָמינענטער לערער אין דער פאַר־מלחמה־דיגער העברעאישער גימנאַזיע אין ביאַליסטאָק. ער האָט אויך דאָרט דורכגעמאַכט די געטאָ, און שפּעטער גע־וען צווישען די ווידערשטאַנדס־קעמפער געגען די נאַציס. דר. שמעון דאַטנער, וועלכער איז דער איינציגער אומאויפהערלי־כער כראָניקער פון די ליידען, אומקום און גבורה פון די אידען אין ביאַליסטאָק, איז איינגעלאַדען געווארען דורך אונזער צענ־טער, כדי ער זאָל ארויסטרעטען ביי דער גרויסער „יזכור־פֿאַר־זאַמלונג פון די ביאַליסטאָקער, אין ניו־יאָרק, אין פעברואַר 1973. צו יענער צייט פאַלט אויס פונקט 30 יאָר זינט עס איז ליקווידירט געווארען די אידישע ביאַליסטאָק מיט אירע צענד־ליגער טויזענטער אידען, אונזערע אַלעמענס נאָענטע צווישן זיי.

ביאַליסטאָקער צענטער און „קלוב" פייערן יום העצמאות דורך קויפן ישראל־באָנדס פאַר 60,000 דאָלאַר לכבוד סעם און ראָזע סאָלאָוש

דער ביאַליסטאָקער צענטער און דער „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט" האָט אויף אַן אימפּאָזאַנטען אופן געפייערט דעם 24־טען געבורטסטאָג פון מדינת ישראל, וואָס האָט אויף אַלע אַנ־וועזנדע איבערגעלאָזט אַן אומפאַרגעסליכען אייndרוק. דערצו איז ביי דעם גרויסען יום־טוב פאַרקויפט געווארן פאַר 60 טוי־זענט דאָלאַר ישראל־באָנדס, אין כבוד פון אונזערע ליבע לאַנדס־לייט און באַקאַנטע געזעלשאַפטליכע טויער, סעם און ראָזע סאָלאָוש.

די היימישע פייערונג, וואָס איז דורכגעפירט געווארן אין ביאַליסטאָקער צענטער, אויף 228 איסט בראָדוויי, ניו־יאָרק, האָט צוגעצויגען אַ גרויסען עולם פון לאַנדסלייט, ביאַליסטאָקער פריינט און אויך פערזענליכע פריינט פון דעם ליבען פּאָרעל סאָלאָוש. דער גאַסט־רעדנער ביי דעם פייערליכען צוזאַמענטרעף איז געווען דער ישראל־קאָנסול מיכאל ששר (ששאר), וועל־כער האָט גערעדט וועגען דער לאַגע אין און אַרום מדינת ישראל און וועגען די כסדר־דיגע נויטען פון דער מדינה. אין דעם קינסטלערישען טייל פון יום־טוב איז אַרויסגעטראָטען די באַ־וואוסטע זינגערין שושנה רון, אין אַ ספּעציעלען רייכען רעפּער־טואַר פון ישראל־לידער.

אויסער די ערעץ־געסט ביי דער פייערונג, סעם און ראָזע סאָלאָוש, האָבען צו דעם גרויסען דערפאָלג פון דער אונטער־נעמונג ביים פאַרקויפען פאַר 60 טויזענט דאָלאַר ישראל־באָנדס, אויך צוגעטראָגען די פאָלגענדע חשוב׳ע אָנפירער פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער און „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט": איסאַק ריבאַלאָווסקי, גענעראַל־סעקרעטאַר; עלי טאַרלאָווסקי, פרעזידענט; עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָרין; סעם טשודין, דינער־טשערמאַן; הרב עזריאל ווייסמאַן; און מאַלי ריבאַלאָווסקי, סעקרעטאַרין פון דעם ספּעציעלען דרייוו־קאַמי־טעט. סעם און ראָזע סאָלאָוש זיינען פרעזענטירט געווארן, דורך מרס. עטל אינגבערג, מיט אַ ישראל־אויסצייכענונג פאַר זייערע פאַרדינסטען.

סעם און ראָזע סאָלאָוש, די ערעץ־געסט, זיינען טויער אין ביאַליסטאָקער צענטער און „קלוב פון ביאַליסטאָקער פריינט". ער קומט פון דער שארית הפּליטה, וועלכער האָט זיך מיט אַ גס געראַטעוועט, באַוויזען אַפילו צו קעמפען אין דער אומאָפּ־הענגיגקייט־מלחמה פון דער ישראל־אַרמיי. ער האָט זיך אַריינ־געוואָרפען אין דער אַרבעט לטובת הכלל און ספּעציעל פאַר ישראל דורך פאַרשידענע אַקטיוויטעטען. ספּעציעל צייכענען זיי זיך אויס דורך דעם ישראל־באָנד דורך פּערזענליכען קויף און העלפען וואָס מער צו פאַרשפּרייטען צווישען זייערע פריינט, וואו זיי זיינען שטאַרק באַליבט.

עס דאַרף דערמאָנט ווערען, אַז אויך פאַריגען יאָר האָט דער האָט דער ביאַליסטאָקער צענטער פאַרקויפט פאַר 50 טויזענט דאָלאַר ישראל־באָנדס. דאָס באַווייזט, אַז אויסער פאַר פאַרשי־דענע אייגענע ביאַליסטאָקער נויטען און באַדערפענישען, אַרבעט דער „צענטער" אויך אומדערמידליך פאַר מדינת ישראל און פאַר כלל ישראל.

אויפן בילד שטייען פון רעכטס צו לינקס: הרב עזריאל ג. ווייסמאַן, איסאַק ריבאַלאָווסקי, ראָזע סאָלאָש, סעם סאָלאָש, אילאַי טאַרלאָפסקי, עטל אינגבערג און סעם טשודען.

לואיס סילווער צוריק פון וויכ־טיקער רייזע אין די לענדער פון סקאַנדינאַוויע

לואיס סילווער, קולטור־טשערמאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין ניו־יאָרק און עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דער אַרבעטער־רינג היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מיטגלידער אין די בראָנקס, איז לעצטענס צוריקגעקומען פון אַ וויכ־טיגער רייזע אין אייראָפּע. ער איז געפאָרען אַלס מיטגליד פון דער אַמעריקאַ־נער דעלעגאַציע צו דעם אינטערנאַציאָ־נאַלען צוזאַמענפאָר פון סאָציאַלע וועל־פעיר־פּראָבלעמען.

אויסער אין האָג, האָלאַנד, וואו דער צוזאַמענפאָר איז פאָרגעקומען, האָט אונ־זער חשוב׳ער לאַנדסמאַן אויך באַזוכט דענמאַרק, שוועדען, נאָרוועגיע און אַנ־דערע פּלעצער אין סקאַנדינאַוויע. אומע־טום האָט פריינט סילווער זיך אויך באַ־קענט מיט דעם אָרטיגען לעבען פון די אידישע ישובים. ער האָט אויך געהאַט אינטערעסאַנטע באַגעגענישען מיט ביא־ליסטאָקער לאַנדסלייט.

אַ ענגויער באַריכט וועגען פריינט לואיס סילווער׳ס באַזוך אין די סקאַנדינאַווישע לענדער און וועגען דעם וויכטיגען וועלט־צוזאַמענפאָר, וועט זיין געדרוקט אין דעם נאָענטסטען נומער פון דער „ביאַליסטאָ־קער שטימע".

ישראל־טור

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם 25טען יום־עצמאות פון מדינת ישראל האָבען מיר באַשלאָסען צו מאַכען אַ טור קיין ישראל פאַר צוויי וואָכען, פון דעם 21טען מאַי ביז 4טען דזשון 1973. אַלע פאַרבעריי־טונ־גען וועלען געמאַכט, און פאַר איינצעל־הייטען רופט אונזער אָפּיס, ווייל נאָר אַ באַגרעניצטע גרופּע וועט פאָרען.

אַ דאַנק אויסדרוק

ביי דער געלעגנהייט ווילען מיר אויס־דריקען אַ גרויסען דאַנק און יישר כח צו די פירער פון „פאַרבאַנד" און צו אַלע מיטגלידער פאַר זייער וואַרעמער קאָאָפּע־ראַציע אין אונזער מעות חיטים קאַמפּאַיין. זייער ביישטייער איז אַ גרויסע ערמוטיגונג און מיר זיינען שטאָלץ צו האָבען אַזאַ וויכטיגע און טיכטיגע אידישע נאַציאָנאַלע ארגאַניזאַציע אַלס אונזערע מיטהעלפער.

אונזער היי־יאָריגער „זומער עמוירדזשענסי־דרייוו"

מיר פאָרצייכענען די רעזולטאַטען פון דעם „זומער עמוירדזשענסי־קאַמפּיין", וועלכער האָט אַרייַנגעבראַכט באַדייטענדע הילף צו אונזער האָום.

וואַרעמע אָפּרופען פאַר דעם קאַמפּיין זיינען אויך געקומען פון אונזערע מיט־גלידער איבערן לאַנד און פון פאַרשידענע לענדער.

יעדען אייגעם וועלכער האָט צוגעלייגט אַ האַנט צו דעם „קאַמפּיין", דריקען מיר אויס אַ האַרציגען דאַנק און אָנערקענונג.

רעגיסטראַציע אין ביאַליסטאָ־קער „היים" פון די איינוואוינער צו קאָנען שטימען ביי די וואַלען אין נאָוועמבער

אין מיטען פון פאַרגאַנגענעם חודש אויגוסט, איז אין דעם ביאַליסטאָקער צענ־טער, מושב זקנים און שפּיטאָל דוכרגע־פירט געוואָרען אַ געהעריגע רעגיסטראַציע פון אַלע עלטערע איינוואוינער, כדי צו זיין באַרעכטיגט און צו קאָנען שטימען ביי די וואַלען אין חודש נאָוועמבער.

אין דעם גרויסען האָל, גלייך ביים אַריינגאַנג אין דער אינסטיטוציע, זיינען געווען אויסגעשטעלט לאַנגע טישען ביי וועלכע עס זיינען געזעסען ספּעציעלע פאַרטרעטער פון דער רעגירונגס וואַל־אַדמיניסטראַציע, ווי אויך אַנפירער פון דער אינסטיטוציע. די טישען זיינען גע־וען באַצירט מיט געהעריגע אויפשריפ־טען, אין אידיש און ענגליש, פון בייַדע פאַרטייען, וועלכע באַטייליגען זיך אין די וואַלען מיט זייערע קאַנדידאַטען.

די עלטערע איינוואוינער פון דער אינ־סטיטוציע זיינען אייניגוויייז צוגעגאַנגען צו דעם טיש, מיט געהעריגע דאָקומענטען אין זייערע הענט, וואו זיי זיינען מיט געניויער פינקטלעכקייט פאַרשריבען און רעגיסטרירט געוואָרען, כדי צו קענען שטימען אין די וויכטיגע וואַלען, וואָס וועלען פאָרקומען היי־יאָריגען נאָוועמבער. ביים דורכפירען די רעגיסטראַציע זיינען אויך אָנגעוענדט געווען: מרס. עטל אינג־בערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָרין פון דער ביאַליסטאָקער היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשן, איסאַק ריבאַלאָווסקי, גענעראַל־סעקרעטאַר, הרב עזריאל וויי־סמאַן וויי אויך אַ צאָל אָנגעשטעלטע פון דער אינסטיטוציע.

דרייצען יאָר זינט חזן הערי פיינבערג פאַרנעמט עמוד אין פּלעטבוש „דזשואיש צענטער"

מיר גראַטולירען אונזער חשוב׳ען וויי־טשערמאַן, רעוו. הערי פיינבערג, וועלכער איז אויפגענומען געוואָרען צום דרייצענטען מאָל, אַלס שליח־ציבור אין „פלעטבוש דזשואיש צענטער" פאַר די היינטיגע ימים נוראים.

חזן פיינבערג איז באַשאָנקען מיט אַ גאָלדענער שטימע און איז אויך אַן עקס־פערט אין דעם היימישען סקאַרבאָווען נוסח פון די תפילות אין די פאַרכטיגע טעג.

צווישען אונזערע ביאַליסטאָקער איז חזן פנייבערג איינער פון די אָנגעזעענסטע טוער. ער פאַרנעמט דעם חשוב׳ן אָמט פון וויי־טשערמאַן אין אונזער אינסטיטוציע.

קרובים געזוכט

מיכאל עפּשטיין, אַרום 50 יאָר אַלט, געבוירען אין ביאַליסטאָק אָדער וואַשיל־קאָוועי. זיין מוטער׳ס נאָמען איז געווען פּעשקע, טאָכטער פון ריבה לאה און שלמה זלמן ראַדילעווסקי. ער וועלט געזוכט פון זיין מוטער׳ס שוועסטער חיה שרה. וועלט עס וויי׳סט זאָל מעלדען צו חיה־שרה׳ס טאָכטער.

MRS. LILLIAN KRAUS
2476 Webb Avenue, Bronx, N. Y. 10468

עס וועלט געזוכט יעקב ראָזענטהאַל, געבוירען אין 1910 אין ביאַליסטאָק, בשעת דער מלחמה איז ער געווען אין אוישוויץ; נאָך דער מלחמה געפאָרען קיין אויסטראַליע און אין 1962 געקומען קיין אַמעריקע.

מען בעט די פערזאָנען, וועלכע האָבען וועגען זיי אינפאָרמאַציע, שרייבען צו:

UNITED RESTITUTION ORGANIZATION
(U.R.O.)
1241 Broadway, New York, N. Y. 10001

בנימין שעלווין פון רחובות, ישראל, זוכט זיינע קרובים הערי וועניגראָווסקי פון ביאַליסטאָק, געקומען קיין אַמעריקע אין 20ער יאָרען, זיינע עלטערן האָבען גע־הייסען דוד און פייגע רחל. הערי האָט געהאַט צוויי ברידער שמאי און יעקב. אויך זוכט ער בנימין שיינמאַן. וועט עס וויי׳סט קאָן שרייבען צו:

ב. שלוין, 10 גורדון סט., רחובות, ישראל.

שלום־מיטינג פון אונזער ליידים אָוקזילערי

אויף אַ גאָר פייערליכען אופן איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען מאָנטאָג, דעם 19טען דזשון 1972 דער שלוס־מיטינג פון אונזער ליידים אָוקזילערי. מרס. בעלאַ סטאָוקס, די פּרעזידענטין, האָט באַגריסט מר. און מרס. איזידאָר זאַלאָוויץ, וועלכע זיינען צוריקגעקומען פון אַ באַזוך אין ישראל. דער הויכפונקט איז געווען דער צאתכם לשלום צו ראָוז און דיוויד דזשיי. גאָלדבערג, וועלכע גייען זיך באַזעצען אין פלאָרידע. די ערשן־געסט זיינען געלויבט געוואָרען פון מרס. אינגבערג, מר. ריבאַל און מרס. סטאָוקס פאַר זייער לאַנג־יערי־גער פירערשאַפט און געטרייער אַרבעט לטובת די עלטערע איינוואוינער פון אונזער „היים", מרס. גאָלדבערג אַלס וויס־פּרעזידענט און מר. גאָלדבערג אַלס טשערמאַן פון דירעקטאָרען־באָארד.

מרס. סטאָוקס האָט פּרעזענטירט אַ שייגע מתנה צו מרס. גאָלדבערג אין נאָמען פון דער ליידים אָוקזילערי. ראָוז און דיוויד דזשיי. גאָלדבערג האָבען מיט רירענדע ווערטער געענטפערט אויף די וואַרעמע באַגריסונגען, צוזאַגענדיג אַז זיי וועלען אַנגיין מיט דער אַרבעט פאַר אונזער „האָום" אויך אין פלאָרידע און מיט דער צייט גרינדען אין פלאָרידע אַ ברענטש, ווי עס איז פאָרגעשלאָגען געוואָרען.

אונזער יערליכער באַזאָר

עס ווערען שוין געמאַכט צוגרייטונגען פאַר אונזער יערליכען באַזאָר, וועלכער ציט שטענדיג צו אַ גרויסען עולם פון אַלע טיילען שטאָט.

דער באַזאָר איז אַן אמת'ער „ביאַליסטאָקער דעפּאַרטמענט סטאָר", אין מיניאַטור, מיט אַ רייכען אויסוואָל פון פאַרשידענע סחורות און אַרטיקלען פאַר דעם פּערזענליכען געברויך, פאַר הויז און פּאַמיליע.

אונזערע אַקטיוע שוועסטער פון דער ליידים אָוקזילערי אַרבעטען שוין אויף דעם געביט און ברענגען אַריין סחורה און אַרטיקלען. פיל אַנגעזעענע פירמעס רופען זיך אָפּ אויף אונזער וועבדונג און שיקען אַריין גוטע שטאָפּען, נוצליכע זאַכען און פאַרשידענע סחורות פון זייערע לאַגערן.

ביי דעם באַזאָר וועט מען, ווי שטענדיג, קענען איינקאַנדלען גרויסע מציאות און דערביי אויך העלפען אונזער אינסטיטוציע.

דער באַזאָר וועט פאָרקומען אין צוויי וויק־ענדס. עס וועט זיך דערעפענען שבת אָוונט, דעם 9טען דעצעמבער 1972, אין אונזער בילדינג, און דויערן ביז מאָנטאָג, דעם 11טען דעצעמבער. דאָן וועט ער זיך וויידער עפענען שבת אָוונט, דעם 16טען דעצעמבער, און זיך שליסען זונטאָג אָוונט, דעם 17טען דעצעמבער.

דער טשערמאַן פון באַזאָר איז אונזער ליבער פריינט אַרטשי לין, וועלכער איז אויך טראָסטי. פונקט ווי אין פאַרגאַנגענע יאָרן, וועט אויך דאָס מאָל מיט אים מיטאַרבעטען אַ ספּעציעלער קאָמיטע, וועלכער איז אַקטיוו צו מאַכען פון דעם באַזאָר אַ גריוסען דערפאָלג.

יישר כח צו דער ליידים אָוקזילערי

דער פּרעזידענט און אַלע באַאַמטע פון אונזער „היים" ווילען דורך די שורות פון דער „שטימע" אויסדריקען אַ האַרציגען דאַנק צו אַלע מיטגלידער פון דער „ליידיס אָוקזילערי" און צו פּרעזידענט מרס. בעלאַ סטאָוקס, פאַר זייער איבערגעגעבענער אַרבעט פאַר דעם בענעפיט פון די איינוואוינער פון אונזער „היים" און פאַר זייער ביישטייער פון איבער $11,000. זאָלען אַלע געבענטשט ווערען מיט געזונט און לאַנגע יאָרען אין אָנגיין מיט דער וואונדערבאַרער אַרבעט.

ביאַליסטאָקער אַרכיוו

מיר דאָ אין ביאַליסטאָקער צענטער און היים פאַר עלטערע מענטשען, דער אַדרעס פון אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפּטען, האָבען פאַר די לעצטע פופציג יאָר אָנגעזאַמעלט אַ סך מאַטעריאַל פון און וועגען אונזער פאַרשוויטענער היימשטאָט. מיר האָבען אַלעס קאָטאַלאָגירט. מיט אַ צייט צוריק איז איינשטימיג באַשלאָסען געוואָרען פון אונזער באָארד אָוו דירעקטאָרען נאָכצוקומען דעם פאַרלאַנג פון ארגון יוצאי ביאליסטוק אין ישראל צו שיקען דעם אַרכיוו קיין ישראל, כדי דער יונגער דור פון ביאַליסטאָקער קינדער זאָלען קאָנען שטודירען און זיך באַקענען מיט דער אידישער געשיכטע פון ביאַליסטאָק און אומגעגענט. דער אַרכיוו איז שוין אין ישראל און וועט זיך געפינען אין דער ביבליאָטעק פון דוד סאָהן אוידיטאָריום אין תיכון „ד" אין תל־אביב.

אינסטאָלייישאָן פון באַאַמטע און דירעקטאָרען

זונטאָג, דעם 4טען דזשון, זיינען אויף אַ זייער אימפּאָזאַנטען שטייגער אינסטאָלירט געוואָרען די נייַ־דערוויילטע באַאַמטע און דירעקטאָרען פאַרן יאָר 1972.

מרס. עטעל אינגבערג, איסאַק ריבאַל־אָווסקי און הרב עזריאל ג. ווייסמאַן האָבען אָפּגעגעבען אויספירליכע באַריכטען וועגען די צאָלרייכע אַקטיוויטעטען דורכן יאָר.

דערנאָך האָבען דייווייד דזשיי. גאָלדבערג, פילים נאָוויק און מרס. אינגבערג אויף אַ זייער טרעפליכען אופן אינסטאָלירט די באַאַמטע און דירעקטאָרען מיט מר. אילאַי טאַרלאָפּסקי אַלס פּרעזידענט. מר. טאַרלאָפּסקי האָט מיט רירענדע ווערטער געדאַנקט פאַר דעם כבוד און פאַר דעם צוטרוי וואָס די מיטגלידער צייגען אים און ער דריקט אויס די האָפענונג אַז מען וועט באַלד אָנפאַנגען בויען דעם נייעם פאָוויליאָן. דאָס אַלעס איז פאַרגעקומען ביי שיינע געדעקטע טישען און צום קלאַנג פון מוזיק, וואָס האָט אַריינגעבראַכט אַ פייערליכע אַטמאָספערע.

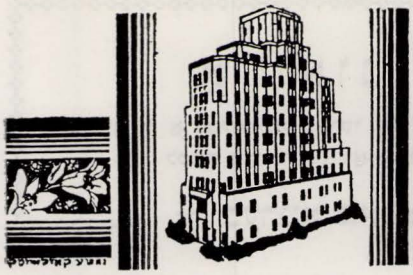
יערליכע חנוכה־פייערונג און קאָנצערט

די יערליכע חנוכה־פייערונג און קאָנצערט ווערט פאָרקומען זונטאָג, דעם 3טען דעצעמבער 1972. עס וועט ווי שטענדיג אָנגעצונדען ווערען חנוכה־מנורות פון אונזערע מיטגלידער און פריינט און דורכגעפירט ווערען אַ טראַדיציאָנעלער מוזיקאַליישער פּראָגראַם. ווי תמיד ווילען סערווירט ווערען געשמאַקע היימישע מאכלים מיט חנוכה־לאַטקעס.

מער איינצעלהייטען ווילען אָנאָנסירט ווערען אין די איינלאַדונגען, וואָס ווילען אַרויסגעשיקט ווערען פאַר דעם צוועק און אויך אין דער אידישער פּרעסע.

אונזער טראַדיציאָנעלע פּורים־פייערונג

דער פריילעכער יום־טוב פּורים וועט געפייערט ווערען מיט אַ פיינעם קאָנצערט און טראַדיציאָנעלער סעודה, זונטאָג דעם 8טען מאַרטש 1973. אין דעם רייכען פּראָגראַם ווילען זיך באַטייליגען טאַלאַנטפולע אַרטיסטען און ווי אַלע מאָל ווילען די מיטגלידער און פריינט זיך אונטערהאַלטען צו די קלאַנגען פון מוזיק און געזאַנג. אַוודאי ווילען סערווירט ווערען האָמענטאַשען מיט אַנדערע געשמאַקע מאכלים.

אונזער אינסטיטוציע

זואָס מען טוט און זואָס מען פלאַנט

ימים נוראים תפילות

אַלע פריינט און שכנים זיינען געלאַדען צו קומען און דאַוונען מיט אונז די קומענדיגע ימים נוראים — ראש השנה און יום כיפור, וועלכע פאַלען אויס דעם יאָר פרייטאָג אָוועגט, דעם 8טען סעפטעמבער, שבת און זונטאָג, דעם 9טען און 10טען סעפטעמבער 1972.

כל נדרי וועט מען זאָגען זונטאָג, דעם 17טען סעפטעמבער און יום כיפור מאָנטאָג, דעם 18טען סעפטעמבער. „יזכור" וועט מען זאָגען יום כיפור און אויך שמיני עצרת, שבת דעם 30טען סעפטעמבער. ווי אַלע יאָר וועלען גוטע בעלי תפילות אָנפירען מיט דעם דאַוונען. אַלע זיינען געבעטען צו קומען און צוזאַמען מיט דער עלטערע איינוואוינער פון דער „היים" זיך אויסבעטען אַ געזונט און גליקליך יאָר.

אונזער האָם אויפן שוועל פון ימים נוראים

אונזער „היים" איז אַן עכט אידישע טראַדיציאָנעלע אינסטיטוציע, ממילא וועלען מיר די ימים נוראים — די פאַרכטיגע טעג — אָפהיטען אויף אַן אמת'ן אידישען שטייגער, ווי אידען האָבען דאָס געטאָן אין אַלע דורות.

אין אונזער שוהל וועלען זיך פאַרזאַמלען מתפללים — אונזערע אייגענע זקנים ווי אויך שכנים פון דער געגענט — און זיך אויסבעטען אַ גוט יאָר.

יום כיפור ווען מען זאָגט „יזכור", וועלען מיר ערען דעם אָנדענק פון אַלע פאַרשטאָרבענע מיטגלידער און פריינט דורך אָנצינדען עלעקטרישע ליכט ביי די נעמען וועלכע זיינען פאַראייביגט אויף דער בראָנז־טאָפעל אין אונזער שוהל.

אויף סוכות וועלען מיר, ווי תמיד, האָבען אַ פראַכטפול־דעקאָרירטע סוכה און אויך די ארבעה מינים.

די עס־צימערן וועלען אויסקוקען יום־טוב'דיג און עס וועלען סערווירט ווערען געשמאַקע טראַדיציאָנעלע מאכלים. ביי דער געלעגענהייט ווילען מיר אויסדריקען אַ גרויסען דאַנק און אָנערקענונג צו די אַלע וואוילטעטיגע מיטגלידער און פריינט וועלכע העלפען מיט זייער ביישטייער אַריינברענגען דעם יום־טוב און די פרייליכע אַטמאָספערע אין אונזער „היים". מיר ווינטשען זיי אַ געזונט און געבענטשט נייאָר. שלום על ישראל.

לשנה טובה באַגריסונגען אין אונזער זשורנאַל

עס איז אַ יערליכע טראַדיציע פון אונזערע מיטגלידער און פריינט צו שיקען נייַ־יאָר באַגריסונגען דורך אונזער זשורנאַל. אויף אַנדערע זייטען וועט איר געפינען די באַגריסונגען.

ווי אַלע יאָר, שיקען מיר אויך דאָס יאָר אַרויס בילס פאַר די לשנה טובה־וואונטשען. מיר דערמאָנען און בעטען די יעניגע, וועלכע האָבען נאָך נישט אַרײַנגעשיקט זייער באַטרעף, אַז זיי זאָלען אַזוי גוט זיין דאָס טאָן ווי אַמשנעלסטען, ווייל הילף אין דער ריכטיגער צייט האָט אַ טאָפעלטע ווירקונג.

יערליכער טעאַטער־בענעפיט זונטאָג, אָקטאָבער 15, 2 בייטאָג

מיר זיינען צופרידען באַקאַנט צו מאַכען אונזערע מיטגלידער און צאָלרייכע פריינט, אַז צוליב דעם גרויסען דערפאָלג פון לעצטען יאָר, וועט דער היי־יאָריגער טעאַטער־בענעפיט אויך פאָרקומען אין פילהאַרמאָניק־האַל פון לינקאָלן, זונטאָג דעם 15טען אָקט. 1972. עס וועט פאָרבאַרייטעט ווערען אַ רייכע מוזיקאַלישע רעוויו „אידישע טראַדיציע", פרעזענטירט פון דעם באַוואוסטען אַרטיסט הערמאַן יאַבלאָקאָוו מיט דער באַטייליגונג פון הומאָריסט דזשאַי אדאמס (פון רַדיאָ־סטיישאַן WEVD), מימי סלאָן, באַוואוסטע זינגערין; לעאָ ליבגאָלד און לילי ליליאַנ, באַקאַנטע פאָלקס־זינגער; חזן הערי פיינבערג, ביאַליסטאָקער עמוד־קינסטלער; דלפון טריא, אינטערנאַציאָנאַלע אַרטיסטען און נאָך סטאַרס פון דער אידישער און ענגלישער בינע, ראַדיא און טעלעוויזיע. די אָרקעסטער איז אונטער דער לייטונג פון רענע סאַלאַמאַן.

טיקעטס זיינען שוין אַרויסגעשיקט געוואָרען צו אַלע שטיצער פון אונזער ביאַליסטאָקער היים און אַלע זיינען געבעטען גלייך אַריינשיקען דעם באַטרעף און אויך פאַרלאַנגען נאָך בילעטען פאַר זייער פאַמיליע און פריינט.

געדענקט! די פאָרשטעלונג קומט פאָר זונטאָג, דעם 15טען אָקטאָבער 1972, 2 אַזייגער בייטאָג. קומט און נעמט אָנטייל אין אונזער־אייער שמחה און העלפט מיט דער נויטיגער, הייליגער און זייער וויכטיגער אַרבעט.

יערליכער באַנקעט

אַלע מיטגלידער און פריינט זיינען געבעטען צו פאַרצייכענען די דאַטע, זונטאָג, נאָוועמבער דעם 5טען 1972. אין דעם טאָג וועלען מיר האָבען אונזער יערליכען באַקאָנקעט אָן פייערן דעם 41טען יובל פון אונזער עקזיסטענץ. אונזער באַנקעט איז אַ שם דבר פון יעדען שטאַנדפונקט און מיר זיינען זיכער אַז אַלע וועלען קומען און אָנטיילנעמען אין דער פייערליכער אונטערנעמונג.

דערמאָנונג וועגען „דיום"

ביים סוף פון היינטיגען יאָר 1972 וועלען פון אונזער אָפיס אַרויסגעשיקט ווערן בילס פאַר „דיוס" צום נייעם יאָר. האָבען מיר אַ בקשה צו אַלע מיטגלידער, אַז זיי זאָלען אַזוי גוט זיין און באַלד ענטפערן, כדי צו שפּאָרען פּאָסט מיט אַ דערמאָנונג. אויך בעטען מיר צו ווערבירען נייע מיטגלידער.

געדענקט! מיטגלידשאַפט איז אייער פון אונזערע הויפט־קוואַלען פון הכנסה.

אַ וואונטש

(געשריבען ביי אַ געזעגענונגס-פּאַרטי ביי דער לעידיס-אָוקזילערי, לכבוד דייוויד און ראָוז גאָלדבערג)

פון **בערטאַ טאָפאָלסקי**

מיר האָבען דאָ אַ ליב קאָפּעל
די גאָלדבערג'ס, וואָס איז אונז טייער
און איבערגעגעבן
מיט לייב און לעבן.

עס וועט אונז זיין
שווער מיט זיי זיך שיידן,
ווייל מיר אַלע וועלען
בענקען נאָך זיי ביידען.

טייערע מעמבערס,
גוטע האַרציגע מענטשען,
וואו זיי וועלען זיין,
זאָל גאָט זיי בענטשען!

לאָמיר זיי אַלע ווינטשען
גליק, געזונטערהייט צו פאָרען,
און אין אַ וועלט פון שלום
פאַרברענגען מיט גוטע פרייליכע יאָרען.

אַן איבערבליק

פון **הרב מאיר ווינשטיין**

ב"ה, אני לדודי ודודי לי, תשל"ב

זייענדיג פאַרבונדען דרייסיג יאָר אַלס דער מנהיג רוחני פון ביאַליסטאָקער מושב זקנים, וויל איך באַגריסען די זקנים און זקנות און די אַלטע הנהלה, און בפרט די איצטיגע פירער פון דעם דאָזיגען מאָדערנעם אַנשטאַלט פאַר האָבען אַרויפגעאַרבעט די דאָזיגע אינסטיטוציע פיזיש און גייסטיג צו אַזאַ הויכער, וויירדיגער שטופע.

עס איז דער עלטסטער מושב זקנים אויף דער איסט סייד, וואָס זאָרגט פאַר די באַדערפענישען פון די זקנים און מאַכט אַלע אָנשטרענגונגען כדי זיי זאָלען זיך פילען באַקוועם, ווי ביי זיך אין דער היים. מען סערווירט גוטע, געשמאַקע, היימישע כשר'ע מאָלצייטען, האָבען מאָדערנע, באַקוועמע שלאָף-צימערן און האָבען הנאה פון פאַרשידענע פאַרווייַלונגען.

אָחוץ וואָס די זקנים און זקנות גענייסען קערפּערליך, האָבען זיי אויך דאָ אַ גייסטיגען פאַרגעניגען וועו זיי קומען טאָגטעגליך אַריין אין דער גרויסער, שיינער לופּטיגער שוהל, דעם מקדש מעט און זאָגען דאָרט אין אָרטאָדאָקסישער אַטמאָספערע, מיט גרויס כוונה און צופּרידענהייט, די תפילה: "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו, אשרינו שאנחנו משכימים ומעריבים ערב ובקר ואומרים פּעמים בכל יום שמע ישראל וכו'".

ביים לערנען משניות אין אונזער שוהל

איך האָב דאָ איינגעאָרדענט טעגליכע שיעורים אין שלחן ערוך, משניות און תלמוד. מען היט אָפּ ריכטיג די קדישים נאָכן לערנען און דאָוונען. יעדען שבת פאַר מוסף הערען זיי מיין דרשה. עס קומען אין שוהל אַ סך שכנים צום דאָוונען און צום לערנען.

עס איז אויך דאָ אין בילדינג אַ שפּיטאָל מיט אַ סטעף פון גוטע דאָקטוירים און נוירסעס אַ גאַנצען מעת לעת.

ווייל עס זיינען דאָ פיל נייע אָפּליקאַנטען זקנים און זקנות, וועלכע ווילען אַריינקומען אין דער האָום און עס איז ניטאָ געניג פּלאַץ פאַר זיי, האָט די איצטיגע אַדמיניסטראַציע אָפּגעקויפט די נעקסטע בילדינג צו פאַרגרעסערן די האָום, כדי צו דערפילען דעם פאַרלאַנג און דעם וואונטש פון די אַלטע, „אל תשליכנו לעת זקנה, ככלות כחנו אל תעזבנו".

פון אַמעריקע און צוריקגעקומען קיין פראַנקרייך, וואו ער איז טעטיג היינט־צו־טאָג אַלס אינטערנאַציאָנאַלער אַדוואָקאַט.

זיין הויפּט־ציל איז צו דערנענטערן און שאַפען די באַדינגונגען פון אַ געמיינזאַמער קאָ־עקזיסטענץ, דורך פאַרשטאַרקען דעם האַנדעלס־אויסטויש צווישען די גרויסע מלוכות און מיט דעם שאַפען אַ באַזע פאַר אַ פרידליכען צוזאַמענלעבען. אין פאַריז איז שמואל פּיסאַר איצט אַ באַקאַנטע פערזענליכקייט. ער האָט אויך אַרויסגעגעבען צווויי ביכער „דאָס געווער פון שלום" און דאָס צווייטע „טראַנזאַקציעס צווישען מזרח און מערב". דאָס זיינען געווען בעסט־סעלערס מיט אַן אַריינפיר אין פאָרווערט־וועלט פון פראַנצויזישע גרויסע פערזענליכקייטען. אין דיפל אינטערוויוען פון פראַנצויזישע צייטונגען און זשורנאַלען, דערמאָנט פּיסאַר, אַז ער איז געבוירען אין ביאַליסטאָק און זיין פאָטער, דוד, איז דערשאָסען געוואָרען דורך די היטלעריסטען און זיין גאַנצע פאַמיליע איז אומגעבראַכט געוואָרען אין די נאַציש גאַז־קאַמערן.

פּוילען איז איצט פאַר אים אַ גרויסער בית־עולם, און זיין היימשטאָט ביאַליסטאָק — אַ גרויסער קבר. ער שטרייכט אונטער, אַז אין קורצען פאָרט ער קיין וואַרשע, וואו ער וועט זיין פאָרזיצער פון דער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנפערענץ פון קאָמערץ און אינדוסטריע. ער וועט קיינמאָל ניט פאַרגעסען דאָרט, גיט ער צו, אַז 100 קילאָמעטער פון וואַרשע צו מזרח איז טרעמבלינקע און 100 קילאָמעטער צו מערב איז אוישוויץ. מיין וואונטש איז, אַז דאָס אידישע פאָלק, צוזאַמען מיט אַלע פעלקער, זאָלען מער ניט דורכמאַכען אַזעלכעס, ווי דעם לעצטען גרויסען קאָטאַקליזם.

זכרונות פון פּיסאַר׳ס הויף אין ביאַליסטאָק

פון וואָלף באַביטש (פּאַריז)

בשכנות מיט אונזער הויז אין ביאַליסטאָק איז געווען פּיסאַר׳ס הויף און מויער. ווער געדענקט ניט פּיסאַר׳ס זאַל פאַר חתונות און סתם שמחות? טויזענטער ביאַליסטאָקער פּאָר־לעך האָבען אין משך פון אַ האַלבען יאָרהונדערט דאָרט גע־פֿראָווען זייער חתונה. איך געדענק נאָך די שאַמפּאַניער חתונות, וואָס פלעגען פּאָרקומען אין די נאָכמיטאָג־שעה׳ן און וואו די געלאַדענע גענסט, אונטער די קלאַנגען פון אָרקעסטער האָבען געטאַנצט און הנאה געהאַט פון די צובייסעכץ און זיסקייטען ביי געדעקטע טישען.

אַלס שכן און קינד פלעג איך ניט דורכלאָזען אַזאַ נאָכ־מיטאָג־פּאַרווייַלונג און אַריינקוקען דורך די פענסטער, וויל אינעווייניג האָט מען מיך ניט אַריינגעלאָזט. דאָרטן אויפן הויף איז אויך געווען די פּריסוטסטוויע, וואו מען פלעגט אונטערזוכען די ביאַליסטאָקער יונגעלייט פאַרן גיין אין מיליטער. דאָרט איז באַשטימט געוואָרען דער גורל פון אַ יעדען מיט אויסרופען „גאָדען" אָדער „ניע גאָדען".

פאַר דער ערשטער וועלט־מלחמה האָט זיך אין פּיסאַר׳ס הויף געפונען די אויעזדנע פּאָליציי, וואָס איז באַשטאַנען פון אַן איספּראָוויניק מיט אַ ספּעציעלער אומגעגענט־פּאָליציי. אין דעם הויף פלעגען אָפט פּאַרפּאָרען ביידלעך מיט ציגיינער און שטיין דאָרט אַ פּאָר וואָכען. פאַר אונז קינדער איז דאָס געווען אַן אַטראַקציע צו זען און זיך צוקוקען צו די דאָזיגע וואַנדערער מיט די שוואַרצע אָפּגעברענטע פּנימ׳ער. דאָס וואָס מיר האָט שטאַרק אימפּאָנירט און שטאַרק געוואונדערט, איז געווען צו זען דעם באַלעבאָס פּיסאַר רעדען מיט די ציגיינער אויף זייער לשון. פאַר מיר איז ער געווען דער איינציגער ביאַליסטאָקער איד, וואָס רעדט אַזאַ משונה׳דיגען לשון. אגב, איז פּיסאַר גע־ווען אַ מאָדערנער, קולטורעלער און באַוואוסטזיניגער איד פון דער נייער שאָסיי־גאַס.

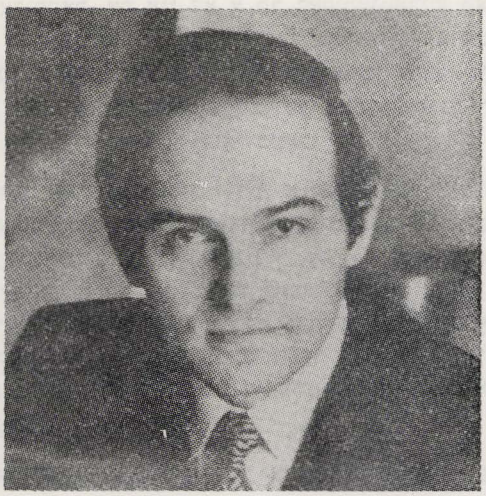
פּיסאַר איז געווען אַ פּערזענליכקייט אויף אונזער גאַס און אימפּאָזאַנט מיט זיינע גרויע פאָרדרייטע וואָנצעס, אונטערגע־שאָרענעם בערדעל און מיטן שטענדיגען ציגאַר אין מויל. אין פּיסאַר׳ס הויף האָט זיך אויך געפונען די בעקערייַ פון טאָדל און מינקע אַבראַמאָוויטש. טאָדל איז געווען אַ איד אַ גיבור, מיט אַן אייגענעם מויער, אַנהויב פון דער נייער שאָסיי־גאַס.

בשכנות, אין זעלבען מויער, האָט זיך געפונען דאָס שפּייז־געשעפט פון הערצקע יאָנאַסאָוויטש. זיין טאָכטער, רייזל, אַ ביאַליסטאָקער שיינהייט, האָט אוכאַשטעוועט אייניער פון די פּני העיר, איסאַק מאַרקוס, אַ פאַבריקאַנט, שעף פון דער אידישער פּרייווילעגיר פייערלעשער־קאָמאַנדע. שפּעטער, אין געטאָ, איז ער געווען דער פּאָליציי־קאָמענדאַנט. דערנאָך איז ער, צוזאַמען מיט אַלע אידישע פּאָליציאַנטן, אומגעבראַכט געוואָרען דורך די נאַצישע רוצחים.

די משפּחה פּיסאַר האָט געוואוינט אין הויף פון דער אייי־גענער הויז. דער עלטערער זון, שמואל, האָט זיך אויסגעציי־כענט מיט זיין שטאַרקייט. ער האָט זיך אויך פיל מאָל פאַרמאַס־טען מיט זיין כח אין ביאַליסטאָקער צירק, אויף טשענסטאָכאָוו־סקאַ גאַס. ער איז זייער יונג געשטאָרבען פון טובערקולאָז.

דער צווייטער זון, דוד, איז אין די לעצטע יאָרען פאַר דער צווייטער וועלט־מלחמה געוואָרען אַ שאָפער פון אַ טעקסי. פון פּיסאַר׳ס גרויסער משפּחה, פון די זין און טעכטער, האָט זיך אין די היטלער־יאָרען אין געטאָ געראַטעוועט נאָר אייַן אייניקעל. דאָס איז אַ זון פון דוד דעם שאָפער און וואָס טראָגט דעם נאָמען שמואל, נאָך זיין פעטער דעם באַרעץ.

דער דאָזיגער אינגעל איז אין עלטער פון 12 יאָר דעפּאָר־טירט געוואָרען אין די אויסראָטונגס־לאַגערן. אים איז אָבער געלונגען זיך צו ראַטעוועז פון די נאַצישע נעגעל. הערט טאָקע

שמואל פּיסאַר

דעם אויסטערלישען אויפשוואונג און קאַריערע, וואָס דער דאָ־זיגער געוועזענער קאַצעטלער האָט דערגרייכט אין די נאָך־מלחמה־יאָרען.

מיט פיר יאָר שפּעטער איז שמואל׳ן געלונגען צו אַנטלוי־פען פון לאַגער, און נאָך פילע וואַנדערונגען און באַהעלטעני־שען אין די וועלדער, איז ער אויסגעלייזט געוואָרען פון דער אַמעריקאַנער אַרמיי, מיט וועמען ער איז געווען די גאַנצע צייט מלחמה. נאָך דער באַפרייאונג, וועז ער איז געווען 17 יאָר אַלט, קומט ער קיין פּאַריז. דאָ האָבען די ביאַליסטאָקער אים, ווי אַלע אַנדערע פּליטים, אויפגענומען און נאָך אַ קורצען אויפהאַלט איז ער אַוועקגעפאָרען קיין אויסטראַליע צו צווייַ פעטערס, פון דער מאַמע׳ס צד. דאָרט האָט ער גלייך געלערנט די ענגלישע שפּראַך, און זייענדיג 20 יאָר איז ער אָנגענומען געוואָרען אויפן יורידישען פאַקולטעט אין מעלבורן.

צו 23 יאָר פאַרלאָזט ער אויסטראַליע און פאָרט קיין אַמע־ריקע, אין ווערט אָנגענומען אין האַרוואַרד אוניווערסיטעט. דאָרט האָט ער גראַדואירט שפּעטער פאָר אַ לאָיער מיט אַ טעזע אויף דער טעמע פון יורידישע פּראָבלעמען, אין די פאַרבינדונ־גען צוויישען מזרח און מערב. ער איז אויך געוואָרען ראָטגעבער אין סטייט־דעפּאַרטמענט, ווי אויך צו פרעזידענט קענעדי, אין די ענינים פון קאָ־עקזיסטענץ צווישען מזרח און מערב. ער האָט באַקומען די אַמעריקאַנער בירגערשאַפט דורך אַ ספּעציעלער אָפּשטימונג פון אַמעריקאַנער קאָנגרעס. ער איז שפּעטער אַוועק

גרויסע וויכטיגקייט פון אַ „ספר ביאַליסטאָק"

פון אַרוואָקאַט צבי קלעמענטינאָווסקי (תל־אביב)

בלויז אַ פּאָר וועלטער וועגען דער וויכטיגקייט פון צוגרייטען און פּאַרעפענטליכען אַ „ספר ביאַליסטאָק", אַן ערנסטען בוך, וואָס זאָל אויף אַ וויסענשאַפטליכען, גרינטליכען אופן באַשרייבען די געשיכטע פון דער ביאַליסטאָקער אידישער קהילה, פון געשיכטליכען, סאָציאַלען און פּאָליטישען שטאַנדפונקט. נאָטירליך דאַרף אויך באַשריבען ווערען דער פּאָלקלאָר פון אידישען ביאַליסטאָק. עס איז דאָ אַ סך דאָקומענטאַריש מאַטעריאַל איבער דער וועלט, אַ סך פּאָלקלאָר מאַטעריאַל, פּראָטאָקאָלען פון געטאָ; עס לעבען איבער דעם וועלט אַ סך אידען, וואָס קענען פון זיירע זכרונות צוגעבען אַ סך מאַטעריאַל צו דער געשיכטע פון דער אידישער ביאַליסטאָק.

דערצו דאַרף געשאַפען ווערען אַ ספּעציעלער וויסענשאַפטליכער אַפּאַראַט, וואָס זאָל דעם גאַנצען מאַטעריאַל אויפזאַמלען, באַאַרבעטען און צוגרייטען דעם בוך. עס איז כדאי צו אונטערשטרייכען, אַז אַ סך שטעט און שטעטלעך פון פוילען האָבען שוין אַרויסגעגעבען אַזעלכע ביכער, און דווקא ביאַליסטאָק, וואָס האָט אַקטיוול לאַנדסמאַנשאַפטען איבער גאָר דער וועלט, האָט דאָס נאָך ניט דערגרייכט. און די צייט איז אייליג, מ׳קען ניט מער וואַרטען.

ביאַליסטאָק, אייגע פון די אינטערעסאַנטסטע געווען־ענע אידישע קהילות, טאָר ניט פאַרגעסען ווערען, און איר געשיכטע מוז פאַראייביגט ווערען אין אַ וויסענשאַפטליכען, ערנסטען בוך.

פון געשפּרעכען מיט דעם פאַקולטעט פאַר די תּפוצות אין דעם אוניווערסיטעט פון תּל־אביב וויזט זיך אַרויס, אַז מ׳קען אַרגאַניזירען אַ וויסענשאַפטליכע גרופּע פון פּראָפעסאָרען און סטודענטען, וועלכע וועלען זיך מיט דער אויפגאַבע פאַרנעמען. מ׳דאַרף אָבער פאַר דעם פאַרזיכערן אַ בודזשעט. דאָס קענען די ביאַליסטאָקער איבער דער וועלט שאַפען.

ביאַליסטאָק איז וועווען אַ קהילה פון קרוב 60,000 אידען. שוין אין יאָר 1807 איז אין ביאַליסטאָק געווען אַן אויטאָנאָמע שטאָט־פאַרוואַלטונג, מיט אַ קריסטליכען פירער, וואָס האָט געהאַט צוויי געהילפען (סטאַראָסטעס), איינער אַ קריסט און אייער אַ איד. אויך וועגן נאָפּאָלעאָן האָט איינגענומען ביאַליסטאָק, אין 1812, איז באַשטימט געווארען אַ שטאָט־פאַרוואַלטונג, אין וועלכער עס האָט זיך באַטייליגט אַ איד. אין 19טען יאָרהונדערט הויבט זיך אָן צו אַנטוויקלען די אינדוסטריע אין ביאַליסטאָק, און אין 1895 זיינען שוין דאָ 415 אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען אין ביאַליסטאָק, נאָטירליך נאָר אַ טייל פון זיי — אידישע. זינט 1918, וועט ביאַליסטאָק איז אַריבער צו פוילען, האָט דאָרט עקזיסטירט אַן אויטאָנאָמע אידישע קהילה־פאַרוואַלטונג.

ביאַליסטאָק איז געווען אַ וויכטיגער פאַקטאָר אין דער אַנטוויקלונג פון ציוניזם און פון אידישע סאָציאַליסטישע פאַרטייען. אין ביאַליסטאָק האָבען זיך צוזאַמענגעטראָפען די מתנגדישע באַוועגונג און חסידיזם, און דווקא אין ביאַליסטאָק איז דער צוזאַמענלעבען פון די צוויי באַוועגונגען געווען אַ האַרמאָנישער.

דאָס אידישע ביאַליסטאָק, וואָס איז געלעגען אויפן גרענעץ צווישען דעם ליטווישען און פוילישען אידענטום, האָט געשאַפען אַן אינטערעסאַנטען טיפּ איד, וואָס האָט אין זיך איינגעזאַפּט די חסידישע התלהבות מיט מתנגדישער פּיקחות, און דאָס האָט געשאַפען אַן אינטערעסאַנטען איד פון פּסיכאָלאָגישען שטאַנדפונקט. דאָס האָט זיך אויסגעדריקט אין ליטעראַרישע ווערק אין אידיש און העברעאיש, וואָס זיינען געשאַפען געוואָרען אין ביאַליסטאָק, אין דער ביאַליסטאָקער אידישער פּרעסע און אויך אין דער געזעלשאַפטליכער און קולטורעלער אַרבעט פון דער אידישער ביאַליסטאָק.

איך קען זיך דאָ ניט אַריינלאָזען אין מער פּרטים. איך וויל נאָר אונטערצייכענען וויי וויכטיג אוז וויי אינטערעסאַנט עס וועט זיין אַ בוך וועגען דער אידישער ביאַליסטאָק. איך לייג דערבּער פאָר צו שאַפען אַ קאָמיטעט, אין וועלכען עס זאָלען זיין פאַרטרעטען אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפטליכע אַרגאַניזאַציעס, וואָס זאָל פאַרווירקליכען דעם פּלאַן. ויפּה שעה אחת קודם.

פאַרשלונגען פון טויט

צו אירע ערשטען יאָרצייט, ערב יום כיפּור

פון ראָזא נעווואָווסקאַ

פאַרבאַהאַלטען פון זונשיין און טאָג ליכט,
ווייט פון אַ לעבעדיגער, קלאַנגיגער וועלט,
וועל איל ליגן אויף אייביג פאַרפאַלען
אויף אַ גרינעם, ענדלאָזען פעלד.

עם וועלען ליכטיגע פרילינגס אָנקומען,
עם וועלען זומערס קומען צעהעלטע,
דער יעשיען־וויגט וועט אויסברומען
זיין אָנזאָג פון ווינטער און קעלט.

דאָן וויידער אַ פרילינג וועט אויפשטיין
מיט גראָזן, מיט בייסער, מיט קוויט —
נאָר איך וועל פון מיינע פיר איילען ניט אויפגיין,
פאַרשלונגען, דערוואָרגען פון טויט.

מיין טויט

אַ לויב דיר, גאָט, פאַר דיין געשאַנק,
די פּראַכט פון וואַרט האָסט מיר געגעבן
דורך צער, דורך פיין, כ׳גיב דיר מיין דאַנק,
פאַר זען די זון, פאַר אָטעמען און לעבען.

און אויב ס׳איז מיר באַשערט איינזאָם זיין אָט דאָ,
אויב ס׳איז מיין גאָב פון פילע לאַסטען שווערער,
האָב איך דאָס גליק צו זען בלויער יעדען בלאָ,
האָב דאָס גליק צו פילען מיין געדאַנק איז קלערער.

ווי גוט איז מיר צו גיין מיט ריטמען פון אַ ליד,
אין שורות אויסזינגען דעם געדולד פון פיינען,
ווען לייד און ווי פאַרפילען מיין געמיט
איז מיר באַשערט פאַרוואַנדלען זיי אין בשמים און אין ווייַנען.

דר. סוכאַרענקאָ מיט דר. יעקב מיגדען, דער הויפט־אָנפירער פון מעדיצינישען סטאָף אין דער אינסטיטוציע, און ביידע האָבען געהאַט אַן אינטערעסאַנטען שמועס.

דר. מ. סוכאַרענקאָ האָט באַזוכט אַלע אָפּטיילונגען פון דער היים אין באַגלייטונג פון איסאַק ריבאַלאָווסקי. דער חשוב'ער גאַסט איז געווען באַגייסטערט פון דער ריינקייט און ווי אַזוי מען פאַרזאָרגט און היט אָפּ די עלטערע איינוואוינער. דר. סוכאַרענקאָ האָט דערציילט, אַז יעדעס יאָר פאָרט ער אויף אַ באַזוך קיין ישראל, וואו ער האָט פריינט און חברים פון דער העברעאישער גימנאַזיע אין אַמאָליגען ביאַליסטאָק. מיט דריי יאָר צוריק איז ער אויך געווען אין וואַרשע, וואו ער האָט זיך געטראָפען מיט דר. שמעון דאַטנער, וועלכער איז געווען זיין לערער אין דער אַמאָליגער העברעאישער גימנאַזיע.

מערי נויפעלד פון טאָלידאָ, אָהייאָ

דער ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשען, האָט אויך געהאַט דעם כבוד צו האָבען אַלס באַזוכער אונזער ליבע לאַנדספּרוי, מרס. מערי נויפעלד (פון דערהיים יעלענעוויטש), וועלכע וואוינט אין טאָלידאָ, אָהייאָ, און זי איז פאַרהייראָט צו אַ באַוואוסטען דאָקטאָר.

פריינדין נויפעלד, וועלכע איז אַקטיוו אין אידישען לעבען אין טאָלידאָ, איז געקומען קיין ניו־יאָרק צו אַ קאָנפערענץ פון דער באַוואוסטער פרויען־אָרגאַניזאַציע „הדסה". זי איז די טשערי־ליידי פון דעם „הדסה"־טשאַפּטער אין טאָלידאָ.

דער חשוב'ער גאַסט האָט באַזוכט אַלע אָפּטיילונגען פון אונזער אינסטיטוציע און אויסגעדריקט גרויס צופרידענהייט מיט דעם וואָס זי האָט געזען. זי איז געווען שטאָלץ פון דעם, אַז די ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט האָלטען אויף — דורך דער גרויסער און וויכטיגער אינסטיטוציע — דעם שיינעם נאָמען פון דער אַמאָליגער אידישער ביאַליסטאָק. זי האָט אויך געשמועסט מיט אַ צאָל פון די איינוואוינער.

פריינדין נויפעלד איז אַרומגעפירט געוואָרען אין דער אינ־סטיטוציע פון איסאַק ריבאַלאָווסקי, געבראַל־סעקרעטאַר, און פון די אַנדערע פירער. עס דאַרף דערמאָנט ווערען, אַז מערי יעלענעוויטש האָט שטודירט אין דער דראַמאַטישער סטודיאָ פון באַרימטען אידיש־סאָוועטישען קינסטלער, שלמה מיכאָעלס, ווען דער אידישער מלוכה־טעאַטער האָט זיך אין דער מלחמה־צייט געהאַט עוואַקואירט קיין טאַשקענט, די הויפט־שטאָט פון אוזבעקיסטאַן. אויך דאָרט האָט איסאַק ריבאַלאָווסקי זיך געהאַט באַגעגענט מיט מערי יעלענעוויטש־נויפעלד.

חיה און משה אַפּעלשטיין, ישראל

אונזער חשוב'ע לאַנדספּרוי, די זייער באַקאַנטע שרייבערין פון „פאַרוואָרטס" מרס. צירל שטיינגאַרט, האָט געבראַכט באַ־זוכער אין אונזער „היים", חיה (געב. שטיין) און משה אַפּעל־שטיין, וועלכע האָבען פאַרלאָזט ביאַליסטאָק אין 1933 און זיך באַזעצט אין תל־אביב. די געסט האָבען אויסגעדריקט זייער באַוואונדערונג ווי עס ווערען באַהאַנדעלט די איינוואוינער אין דער „היים".

באַלטשע ביזן, קאָפענהאַגען

אין דער באַגלייטונג פון באַוואוסטען אַרטיסט הערשל גענ־דעל האָט באַזוכט אונזער „היים" באַלטשע ביזן, וועלכע איז איצט די ביבליאָטעקאַר אין דער מלוכה־ביבליאָטעק אין קאָפענ־האָגען, דענמאַרק, מיט איר טאָכטער האָלינאַ, אַ פסיכאָלאָג אין לאָנדאָן. זיי האָבען שטאַרק געלויבט די אַרבעט פון אונזער „היים".

פּנינה און אריה עפּרון און זון, ישראל

מר. און מרס. טשודען, טשערמאַן פון „קלוב ביאַליסטאָקער פריינט", האָבען געבראַכט ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, מר. און מרס. אריה עפרון און זייער זון, וועלכע וואוינען אין חולון, ישראל, צו באַזוכען אונזער היים. זיי האָבען נישט געהאַט ענוג לויב־ווערטער צו באַשרייבען זייער באַוואונדערונג פאַר די אַלע זאַכען וואָס זיי האָבען געזען אין דער היים.

לובא סטאָלאַרסקאַ־מיסלער פון ישראל

דעם 21טען אויגוסט האָט אונז באַזוכט אונזער ביאַליסטאָ־קער לאַנדספּרוי פון ישראל לובא סטאָלאַרסקאַ־מיסלער, אַן אַרטיסטין פון דעם חיפה שטאָט־טעאַטער.

זי איז געקומען אין דער געזעלשאַפט פון איר שוועסטער, אונזער איבערגעגעבענע מיטגלידערין באַשאַ קריגער. זי האָט אויסגעדריקט גרויסע באַוואונדערונג אויף דעם וואַרעמען אופן וואָס מיר באַהאַנדלען די עלטערע איינוואוינער פון אונזער היים. ווי זי אַליין האָט געזאָגט „כ'האָב נישט געוואוסט לויב־ווערטער".

אַ משל אַוואַ...

מיר זיינען זיכער, אַז אַ סך פון אונזערע לייענער זיינען באַקאַנט מיט דער פאָלגענדער אידישער פאָלקסטימליכער סאַ־טיריישער מעשה'לע וועגען פּסח דעם בעל עגלה.

פּסח איז געווען אַ איד אַ גרויסער קבצן, מטופל מיט אַ גרויסער משפּחה. ער האָט זיך און די ווייב מיט די קינדער דערנערט פון פּירעון סחורה פאַר די „רייכע" סוחרים פון שטע־טעל אויף זיין ציבראָכענעם וואָגען, געפּירט פון אַן אויסגעדאַרט פערדל. ווייסט איר דאָך אַלע, אַז אויב עס האָט נישט געסטייעט קיין עסען פאַר די קינדער, איז אויך נישט געווען קיין עסען פאַרן פערד. איז פּסח געפאַלען אויף אַן המצאה אויסצולערנען דאָס פערד נישט צו עסען. ווען איר דאָך פרעגען ווי אַזוי האָט ער דאָס געטאָן. איז דער ענטפער גאָר פּשוט. איר זענט דאָך אַלע באַקאַנט מיט „דייעט" (די פרויען זיכער). איז וואָס טוט אונזער ר' פּסח? יעדען טאָג גיט ער דעם פערד ווייניגער היי, מיט דער האָפענונג, אַז עס וועט קומען אַ צייט און דאָס פערד וועט מער נישט דאַרפען און נישט פאַרלאַנגען קיין עסען. ויהי היום, קומט דער טאָג און דאָס פערד פאַלט אַוועק און הויבט זיך מער נישט אויף. קראַצט זיך ר' פּסח אין קאָפּ און זאָגט:

„אַ שאָד, כמעט אַז איך בין שוין געווען דערפאָלגרייך, דאָס פערד האָט זיך אויסגעלערנט נישט צו עסען, טוט עס אָפּ אַ שפּיצעל און פאַלט גאָר אַוועק".

דוכט זיך, אַז מען דאַרף נישט דעם נמשל. איך בין זיכער אַז „די לחכימא ברמיזא", אַז איר פאַרשטייט אַליין.

די אַלע יאָרען פון דער עקזיסטענץ פון „ביאַליסטאָקער היים פאַר עלטערע מענטשען" האָבען די מיטגלידער און פריינט געשטיצט מיט אַ ברייטער האָנט סיי ביים בויען און סיי אין דער טאָג־טעגליכער אַרבעט. בעטען מיר אייך: גייט אַן מיט דער וואַרעמער שטיצע.

האָט זיך געפרייט אויף דעם היימישען ביאַליסטאָקער שטייגער. עס איז בלויז אַ שאָד, וואָס חייקע גראָסמאַן האָט ניט געקענט פאַרבלייבען ביי דער וויכטיגער אונטערנעמונג אַ געהעריגע צייט, ווייל זי האָט געמוזט אָוועקגיין צוליב דעם, וואָס זי האָט זיך געהאַט אָפגעראַטעוועט צו קומען אין דער זעלבער צייט אויף אַ צווייטען פלאַץ, וועגען אַ וויכטיגען ענין.

פאַר אונז, אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל, וואָס איז דער צענטראַלער אַדרעס פאַר ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט אין דער גאַנצער וועלט, איז געווען אַ גרויסער כבוד און שטאָלץ, אַז מיר האָבען אין אונזער אינסטיטוציע געמאַכט אַזאַ חשובֿען און באַרימטען גאַסט ווי חייקע גראָסמאַן, אין באַגלייטונג פון דעם פּראָמינענטען אידישען און אַלגעמיינעם געזעלשאַפטליכען פירער, מאַרטין בורשטין מיט זיין פרוי.

פּאני גלאַזמאַן-קרעמער פון בראַזיל

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז אונזער ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשען באַזוכט געווארן פון פּאני גלאַזמאַן־קרעמער, פון בראַזיל. אונזער חשובֿע לאַנדסלייט איז געקומען קיין אַמעריקע מיט אַ גרופּע לערער פון בראַזיל, וואו אויך זי איז באַשעפטיגט אַלס אַנגעזעענע לערערין. דאָ האָט די דאָזיגע גרופּע געקומענע לערער דורכגעמאַכט אַ קורס פון ענגליש, אין דעם דזשאָרדזשטאָן אוניווערסיטעט, אין וואַשינגטאָן, כדי צו לערנען די ענגלישע שפּראַך. זיי האָבען אויך באַזוכט מיאַמי, אַרלאַנדאָ, ניו־יאָרק און אַנדערע פלעצער.

עס איז שוין אויך דעם עלפטען מאָל זינט פּאני גלאַזמאַן־קרעמער פירט אָן מיט אַ טור קיין מדינת ישראל און אייראָפּע, אין די חדשים יאַנואַר און פעברואַר. דאָס לעצטע מאָל האָט זי אָנגעפירט אַזאַ טור, צוזאַמען מיט נאָך זעקס לערער, פון 126 שילער אין עלטער פון 15 ביז 22 יאָר. זי איז אַ העברעאישע לערערין און זי פירט אָן מיט די העברעאישע לימודים אין דער א. ליעסין גימנאַזיע, אין ריאָ־דע־זשאַניירא. גלייכצייטיג איז זי אויך אַקטיוו אין פאַרשידענע דאַרטיגע אידישע געזעלשאַפטלי־כע אָרגאַניזאַציעס. איר מאַן, דוד קרעמער, איז וויצע־סעקרע־טאַר פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און אויך אַ טעטיגער חבר אין דעם קולטור־ און שרייבער־קרייז פון ריאָ־דע־זשאַניי־רא. זייער טאָכטער, רחל, שטודירט אין אוניווערסיטעט אין ירושלים. די עלטערע טאָכטער האָט חתונה געהאַט אין ריאָ, וואו זי וואוינט מיט איר מאַן און זייער טעכטערל.

דאָס יאָר — האָט פאני גלאַזמאַן־קרעמער איבערגעגעבען, — גרייט זי ווידער אַ טור פון שילער קיין מדינת ישראל, און אויפן וויג אויך וויזען די יונגע געבוירענע בראַזיליאַנער קינ־דער וויי אַזוי עס האָבען אויסגעזען די נאַצישע טויט־לאַגערן אין דאַכאַו און אוישוויץ, כדי די קינדער צו באַקענען מיטן אידי־שען חורבן און פון דאָרט — צום אויפבלי און שאַפונג אין מדינת ישראל.

פאני גלאַזמאַן־קרעמער איז אויפגעוואַקסן אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער פון איסאַק ריבאַלאָווסקי, געווארענע־ל סעקרעטאַר פון דער וויכטיגער און פּאָפולערער אינסטיטוציע. ער האָט דעם חשוב'ען גאַסט אַרומגעפירט איבער אַלע אָפּטיי־לונגען פון דער היים און געגעבען נויטיגע אויפקלערונגען. פאני

פּעני גלאַזמאַן-קרעמער

איז געווען געריטן פון דעם אַלעם וואָס זי האָט געזען. זי האָט פּשוט ניט געהאַט קיין ווערטער פון אָנערקענונג און באַגייס־טערונג פאַר די פירער און אַלע שטיצער פון דער אינסטיטוציע, מיט וויפיל ליבע און ווארעמקייט עס ווערען דאָ אַרומגענומען און פאַרזאָרגט די עלטערע מענטשען, וואָס העלפט אויך אויף אַזאַ ווירדיגען אופן אויפהאַלטען דעם שיינעם נאָמען פון דער חרוב געוואָרענער אידישער ביאַליסטאָק. פאני גלאַזמאַן־קרע־מער און איסאַק ריבאַלאָווסקי האָבען אויך דערביי אויפגעלעבט די צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה, וועו זיי זיינען, צוזאַ־מען מיט דוד קרעמער, געווען פאַרוואָרפען אין דעם וויטען טאַשקענט, די הויפּט־שטאָט פון אוזבעקיסטאַן.

דר. מ. סוכאַרענקאָ פון דער שווייץ

מיט גרויס וואַרעמקייט און פריינטשאַפט האָבען מיר אויפ־גענומען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער דעם פּראָמינענטען דאָקטאָר מ. סוכאַרענקאָ, וועלכער וואוינט איצט אין דער שווייץ. דר. סוכאַרענקאָ, וועלכער איז געווען אַ שילער פון דער העברע־אישער גימנאַזיע אין ביאַליסטאָק, איז פריער געווען פינף יאָר אין דעם אידישען שפּיטאָל אין בראַטיסלאַוואַ, טשעכיע. וועו די סאָוועטען זיינען אַריין קיין טשעכיע, אין 1968, איז ער אַוועק פון טשעכיע און זיך באַזעצט אין דער שווייץ. דאָרט איז ער אַ דאָקטאָר אין אַ קאָנוואַלעסענט־אינסטיטוציע, וואו ער איז דער אָנפירער פון 200 איינוואוינער. ער איז דער איינציגער איד ניט נאָר אין דעם קאָנוואַלעסענט־הויז, נאָר אויך אין דעם גאַנצען שווייצאַרישען שטאָטל.

זייענדיג דאָ אויף זיין באַזוך איז דר. מ. סוכאַרענקאָ געווען אויך דער גאַסט ביי שמעון עמיאל אין מעקסיקע. ער האָט זיך אויך געטראָפען מיט זיינע יוגענט־חברים, די אַמאַליגע סטודענטען פון דער העברעאישער גימנאַזיע אין ביאַליסטאָק. זייענדיג אין ניו־יאָרק, האָט דר. סוכאַרענקאָ אויך טעלעפאָנירט צו איסאַק רי־באַלאָווסקי, געווארענעם סעקרעטאַר פון דעם ביאַליסטאָקער צענ־טער, מושב זקנים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשען. ריבא־לאָווסקי האָט דעם חשוב'ען גאַסט איינגעלאַדען צו באַזוכען די אינסטיטוציע, און ער איז געווען געקומען אין דער ביאַליסטאָ־קער היים. ריבאַלאָווסקי האָט אויך בעת דעם באַזוך באַקענט

חשובע געסט באַזוכען דעם צענטער אין ניו־יאָרק

פון איסאַק ריבאַלאָווסקי
געזעלשאַפטלעכן אַרבעטער פון ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל

חייקע גראָסמאַן

אין אָנהויב זומער האָבן מיר געהאַט אַ זייער חשובן גאַסט אויף אַ באַזוך אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל פֿאַר עלטערע מענטשן, אין ניו־יאָרק. דאָס איז די באַרימטע אַנטי־נאַצי קעמפערין חייקע גראָסמאַן, אונזער זשרס אַ ליבע ביאַליסטאָקערין, וועלכע איז געווען אין ניו־יאָרק אין פֿאַרבינדונג מיט די זיצונגען פון דער הויפּט־אָנפּירערשאַפט פון דעם אידישן וועלט־קאָנגרעס.

חייקע גראָסמאַן איז געקומען אין ביאַליסטאָקער צענטער אין דער באַגלייטונג פון איר קאָזין מאַרטין בורשטין, אַ פֿראָמינענטע פֿערזענליכקייט אין היגען אידישן און אַלגעמיינעם לעבן. מאַרטין בורשטין, וועמענס מוטער איז לאַנגע יאָרן געווען אַקטיוו אין דער ביאַליסטאָקער אָוקזילערי און זי האָט די לעצטע יאָרן אויך געוואוינט אין אונזער אינסטיטוציע, איז אַ לענגערע צייט געווען אַ וויכטיגער טוער פון דעם „האַיאַס". איצט

די באַרימטע אַנטי־נאַצי קעמפערין חייקע גראָסמאַן, איצט מיטגליד פון כנסת אין ישראל.

פֿאַרנעמט ער אַ וויכטיגע רעגירונגס־שטעלע. באַלד נאָך דער מלחמה האָט מאַרטין בורשטין באַזוכט די די. פּי. קעמפּס אין אייראָפּע, וואו ער האָט זיך פֿאַרנומען מיט העלפען די געראַטעוועטע אידען פון די נאַציס. זייענדיג אין די לאַגערן האָט ער אויך אומעטום אויפגעזוכט ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועמען ער האָט געהאָלפען מיט וואָס נאָר ער האָט געקענט. מאַרטין בורשטין איז באַלד נאָך דער מלחמה אויך געווען דער ערשטער צו באַזוכן אונזער געוועזענע היימשטאָט ביאַליסטאָק.

וועז חייקע גראָסמאַן איז געקומען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער, איז זי באַגעגנט און אויפגענומען געוואָרן מיט גרויס וואַרעמקייט פון איסאַק ריבאַלאָווסקי, געזעלשאַפטלעכן־סעקרעטאַר פון ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל. ער האָט די חשוב'ע געסט פֿארגעשטעלט פֿאַר עטל אינגבערג, עקזעקוטיוו־דירעקטאָר פון דער אינסטיטוציע און פֿאַר הרב עזריאל וויים־מאַן. צוזאַמען מיט מאַרטין בורשטין און זיין פרוי, האָט חייקע גראָסמאַן באַזוכט אַלע אָפּטיילונגען פון דער אינסטיטוציע. זי האָט זיך באַקענט מיט די איינריכטונגען אין פירערשאַפט און אויך געשמועסט מיט אַ צאָל פון די עלטערע איינוואוינער.

חייקע גראָסמאַן, וועלכע איז געבוירען אין ביאַליסטאָק, איז געווען אַן אַבסאָלוועטין פון דער גימנאַזיע אין ביאַליסטאָק. אין די יאָרן פון דער צווייטער וועלט־מלחמה איז זי געווען פון די אָנפירער פון דער ווידערשטאַנד־באַוועגונג צום קאַמף געגען היטלעריזם. פון אָנהויב איז זי געווען די פֿאַרבינדלערין פון די פֿאַרטיזאַנער באַוועגונגען מיט די געטאָס אין ווילנע, וואַרשע און ביאַליסטאָק. האָבענדיג ביי זיך פֿאַלשע „אַרישע" פּאַפּירן האָט זי אויך איבערגעפירט געוועזער פֿאַר די געטאָ־קעמפּער און זיך אויך באַטייליגט אין אויפשטאַנד אין ביאַליסטאָקער געטאָ. נאָך די שווערע קאַמפען אין געטאָ, וועז דאָס געוואָר פון די אויפשטענדלער האָט זיך פֿאַרענדיגט און דער גאַנצער געגנט אין וועלכער זיי האָבן זיך געפונען איז אַרומגענומען געוואָרן פון פלאַמען, איז חייקע גראָסמאַן געראָטעוועט אין וואַלד צו די פֿאַרטיזאַנער.

באַלד נאָך דער מלחמה איז חייקע גראָסמאַן געווען זייער אַקטיוו אין דעם אידישן געזעלשאַפטליכן לעבן אין פוילן. זי איז אויך געשיקט געוואָרן מיט דער ערשטער דעלעגאַציע פון „צענטראַל קאָמיטעט פון אידען אין פוילן" קיין אַמעריקע, וואָס איז דאַמאָלס אָנגעפירט געוואָרן פון דר. עמיל זאַמער־שיין ע"ה. און אין יאָר 1948 איז חייקע גראָסמאַן געקומען קיין ישראל, וואו זי לעבט די גאַנצע צייט אין קיבוץ עברון, צוזאַמען מיט איר מאַן מאיר אַרקין — פון דער באַקאַנטער משפּחה אַרקין אין ביאַליסטאָק — מיט זייערע צוויי טעכטער. חייקע גראָסמאַן איז אַ דעפוטאַטין פון דער כנסת אין מדינת ישראל. זי איז אויך פֿאַרזיצערין פון דער פֿאַרלאַמענט־קאָמיסיע פֿאַר אַלע געזעלשאַפטליכע באַדינגונגען, וועלכע אונטערליגען דער מדינה. זי האָט פֿאַרעפֿענטליכט אַ גרויס בוך אין העברעאיש „אנשי המחתרת" („די מענטשען פון אונטערגרונט"), וואָס איז דערשינען אין עטליכע אויפלאַגעס און וועט איצט אויך אַרויסגעגעבען ווערען אין אַנדערע שפּראַכען. זי איז אויך געווען מיטרעדאַקטאָרין און געשריבען אַ גרויסען טייל פון דעם 2־בענדיגען זייער וויכטיגען בוך „ספר הפּרטיזנים היהודים".

זייענדיג אויף איר באַזוך אין ביאַליסטאָקער צענטער מיט איר קאָזין מאַרטין בורשטין און זיין פרוי, איז חייקע גראָסמאַן געווען באַגייסטערט פון דעם אַלעם וואָס זי האָט געזען. זי האָט אויסגעדריקט לויב און אַנערקענונג צו די פירער פון אונזער אינסטיטוציע, ווי אויך פֿאַר אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט, וועלכע העלפען אין דער דאָזיגער וויכטיגער אַרבעט, וואָס העלפט אויפהאַלטען און ציט וויטער דעם גרויסען יחוס פון דעם אַזוי טראַגיש־פֿאַרשניטענעם אַמאָליגען וואונדערליכען אידישען ביאַליסטאָק.

חייקע גראָסמאַן איז געקומען אין דעם ביאַליסטאָקער צענטער גראָד אין יענעם זונטאָג, וועז מיר האָבן דורכגעפירט דעם גרויסען דרייוו פֿאַר ישראל־באָנדס. זי האָט זיך באַגעגנט מיט פיל פריינט אין דער אינסטיטוציע און מיט לאַנדסלייט. מען

פונם ביאַליסטאָקער געטאָ, אין אויגוסט 1943. איך האָב ניט געהערט וואו זיי זיינען אומגעקומען, צי אין טרעבלינקע, מיי־דאַנעק אָדער אוישוויץ, צי אפשר דער'הרג'עט אויפן אָרט. זיי האָבען איצט אויפגעלעבט אין מיין זכרון, איצט, וועו איך באַמי זיך צו דערמאָנען די אַלע וואָס האָבען געהאָט אַ שייכות צו „מיין" גימנאַזיע. זאָל דאָס זיין אָנשטאָט אַ מצבה, אָנשטאָט אַ הספּד, זאָל בלייבען אַ זכר נאָך איינער פון די שייניע ביאַלי־סטאָקער געשטאַלטען, וואָס זיינען דעמאָלט אומגעקומען אין די צענדליגער טויזענטער...

דער טראַגישער סוף

עס איז געקומען די צייט פון אונזער ענדגילטיגען חורבן, די אויגוסט 1943 קאַטאַסטראָפע, וואָס האָט פאַרשלונגען דאָס אידישע ביאַליסטאָק. צוזאַמען מיט די לעצטע איבער 30 טויזענט אידען, זיינען אומגעקומען אַלע לערער און תלמידים־לעך — מיט געציילטע יוצאים מן הכלל — וואָס האָבען זיך געפונען אין געטאָ. ניט יעטוועדענס וועג אינם אומקום איז מיר באַקאַנט. וועגען משה חזנאָוויטש (דער העברעאיש־לערער) און א. אהרונא־וויטש (דער לערער פון לאַטיין?) האָט מען מיר איבערגעגעבען, אַז דער טויטען־צוג וואָס האָט צווישען אַנדערע זיי און זייערע משפּחות געפירט, האָט זיך „אָפּגעשטעלט" אין טרעבלינקע. איך וויים ניט וועגען די לעצטע טעג פון ר. סאַלאָמאָן (לערערין פון מכינה „ב"), פון מגר. יעקב שנאפּער (לערער פון ענגליש), פון ש. יעקובאָווסקי (לערער פון צייכענען און האַנט־אַרבעט), פון גוטקע גריפעל (פון דערהיים גוטמאַן, לערערין פון מכינה „ג"), פון מגר. נ. קאַפּלאַן (לערער פון מאַטעמאַטיק). אַ טייל פון די טויט־טראַנספּאָרטען האָט מען אין יענע קדיש־טעג פון אויגוסט אָפּגעפירט אינם פאַרניכטונגס־לאַגער מיידאַנעק (לובלין).

דאָרט זיינען אויך אָנגעקומען צווישען טויזענטער אַנדערע ביאַליסטאָקער קרבנות, מיין חבר און לערער רודאָלף (?) שעפּער, לערער פון פוילישער געשיכטע. זיין פרוי, וואָס איז ניצול גע־ווארען און האָט דורכגעלעבט, האָט מיר באַלד אין די ערשטע טעג נאָכן באַפרייען ביאַליסטאָק פון די היטלעריסטישע רוצחים, דערציילט וועגען די לעצטע מאָמענטען פון איר מאַן און זייער זון, וואָלטער. מען האָט אָפּגעשיידט די פרויען פון די מענער. די פרויען האָט מען נאָך אויף אַ געווויסע צייט פאַרשוינט און זיי זיינען לעת עתה געבליבען לעבען. דער גרעסטער טייל פון די מענער איז געווארען אומגעברַאַכט אויפן אָרט. צווישען זיי איז געווען שעפּער און זיין זון. זיי האָבען, ווייזט אויס, געוואוסט וואו מ'פירט זיי. אין דער טויט־קאַמער („די באָד") זיינען זיי געגאַנגען געאָרעמט, פעסט אייניער צום אַנדערען צוגעדריקט. זיי האָבען איר, דער פרוי און מוטער, געוואונקען מיט קליינע הענט־באַוועגונגען. און דאָס לעצטע... ער, דער טאַטע, האָט אויפגעהויבען זיין זונ'ס האַנט און די צווייטע אייגענע, פרייַ האַנט האָט ער אויך אויפגעהויבען, זיין פויסט אַ געבייטע (פאַר־פרעסטע) הויך צום הימעל. זי האָט עס פאַרשטאַנען: מיר גייַען אַווועק, אָבער דאָרט הויך אין הימעל איז גאָט'ס נקמה פאַר זייער צוגעריבט לעבען...

איך האָב די דערציילונג פאַרגעדענקט... אויף תמיד.

די טייערע תלמידים

איך וויל פאַרענדיגען דאָס קאַפּיטעל „א קדיש דער גימ־נאַזיע" מיט עטליכע שורות געווידמעט די תלמידים און תלמידות. דאָס איז געווען אַ הערליכע יוגענט, פול מיט התלהבות, נאַציא־נאַלען שטאָלץ און ווילען צו טאַט, צום קאַמף. מיט עטליכע פון זיי האָב איך זיך געטראָפען אין געטאָ. צו דער זעלביגער ווי־דערשטאַנדס־אָגראַניזאַציע, צו וועלכער איך בין געווען אָנגע־שלאָסען (די אָרגאַניזאַציע פון יהודית נאָוואָגרודזקע, „יודיטע"), האָבען געהערט: סיאָמע קוכאַרעווסקי, גאָלדבערג (אַ יונגער בלאָנדער, געהאָט אַן עלטערען ברודער), לעווין (אַ „געלער"), משה ביאַלאָגורסקי, מאַרמאָרווארג, ברוך בעקער, מאיר מוצניק, ואחרון מיין טעכטערל לילע (שולמית) און איר עלטער שוועס־טערל מיקע (מרים), וואָס האָט געהערט צו אַן אַנדערער ווי־דערשטאַנד־אָרגאַניזאַציע („די אַלטע"). א ווידערשטענדלער איז אויך געווען אפרים אָלכין (זיין משפּחה איז אין ישראל). קורץ און כמעט פאַרבייגייענדיג האָב איך זיך געטראָפען אין געטאָ מיט דוד קווינטמאַן, משה גאָטליב (משפּחה אין ישראל), באַשע מושאצקע, צביה פּאָרעצקע, באַשע באצאלסקע, געצל גראָסספעלד און זייַנע צוויי חברים: גרינגראס און באַכראַך (זון פון ירוחם, לייטער פון דער שטודיר־ביבליאָטעק ביי דער קהילה); די בלאָנ־דע מיידעל שמוקלאַרעוויטש, זבאַר (אברהם?). באַשטימט זיינען נאָך געווען אַנדערע, וועמענס נעמען אָדער זייערע געשטאַלטען דערמאָן איך זיך ניט איצט.

איך דערמאָן זיך די אלמנות פון אונזערע לערערס: די פרוי אַדלער, די אלמנה נאָך אונזער פאָלאָניסט מאָוריצי אַדלער, וואָס איז געשטאָרבען נאָך פאַר דער מלחמה. זי האָט ניט אויפ־געהערט צו טראַכטען און בענקען נאָך אירע צוויי זין, פינעק און ניונעק, וואָס די מלחמה האָט זיי אָפּגעריסען פון איר, בעת זיי האָבען געווויילט אין קוראָרט דרוסקעניקי און זיינען אָפּגע־ראַטעוועט געווארען אין ראָטען־פאַרבאַנד און לעבען איצט אין ארץ־ישראל; אָבער זי האָט עס שוין ניט דערלעבט און איז אומגעקומען מיט איר טאַכטער ראַשקע. איך זע די איידעלע אלמנה נאָך משה זאַבלודאָווסקי. איך דערמאָן זיך נאָך אין איין קאַטעגאָריע מענטשען: די מאַמעס און טאַטעס פון אונזערע שי־לערס. הונדערטער פון זיי זיינען געווען אין געטאָ. איך דערמאָן זיך די געשטאַלטען פון שמוקלאַרעוויטש, דעם טאַטע פון משה, נחמה און באַשע (?), און וויזשאַנסקי, דעם טאַטע פון אפרים („פרויציק"). איך באַדויער, וואָס איך דערמאָן זיך ניט די אַנ־דערע וואָס איך האָב אָנגעטראָפען אין געטאָ. דאָס דערמאָנען זייערע נעמען איז דאָך דער אייניציגער זכר, די אייניציגע מצבה אויף זייערע ניט־עקזיסטירענדיגע קברים. זיי זיינען אַלע אַווועק אין בלוט, רויך און שטיקענדיגען גאַז, ניט קומענדיג צו קבר ישראל. זאָלען די דאָזיגע פראַמענטען פון זכרונות וועגען דער העברעאישער גימנאַזיע זיין וויי אַ סימבאָלישער קדיש פאַר די לערער, תלמידים און עלטערן, וואָס זיינען געווען פאַרבונדען מיט דער דאָזיגער אינסטיטוציע און זיינען אומגעקומען פון די רוצחישע הענט און ניט דערלעבט צו זען דעם טאָג פון נצחון איבער זייער דם־שונא, ווי דעם היינטיגען טאָג פון זייער פאָלק, וואָס קעמפט שטאָלץ און מוטיג און מיט דערפאָלג פאַר זייער עתיד.

פאַרלאַנגט

מיר נויטיגען זיך אין אַ ספּינעט־פּיאַנאָ פאַר אונזער אוידי־טאָריום אין דעם נייעם בילדינג. וועט עס האָט און וויל שענקען איז געבעטען צו רופען אונדזער אָפּיס. א דאַנק.

צום אָנדענק פון דער העברעאישער גימנאַזיע אין ביאַליסטאָק

פון דר. שמעון דאַטנער (וואַרשע)

פנינה (פערל) בערנשטיין

(פון דער היים פאַפּירמייסטער)

אַ געבוירענע ביאַליסטאָקערין, קליין־וואוקסיג, שוואַרץ־חנ׳עוודיג, שיין, פלינק, סימפּאַטיש, אינטעליגענט, פול מיט הו־מאָר, אַ לאַכענדיג פּנים — אָט אַזוי איז זי געבליבען אין מיין זכרון, פּנינה׳לע, די לערערין פון לאַטיין (אויב איך האָב ניט קיין טעות), די בראַווע פרוי, מוטער און חבר׳טע. מיר האָבען דורכגעמאַכט צוזאַמען דעם גורל פון דער גימנאַזיע, ביז דער מלחמה — די גליקליכע יאָרען פון דער „גימנסיה עברית" — און אויך דאַן די יאָרען 1939—1941, וועו די גימנאַזיע איז פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין דער 9־טע מיטעלשול מיט דער אידי־שער שפּראַך מיט דער רוסישער אונטערריכטס־שפּראַך. און דאַן איז געקומען דער אומגליק — דייטשען אין ביאַליסטאָק — בלוט, רויב, מאָרד, געטאָ. איך האָב איר פאַרלוירען פון מיינע אויגען. ס׳איז געקומען דער גרויסער חורבן, די „ערשטע אַקציע", די זיבען שרעקליכע טעג פון 5־טן ביז 12־טען פעברואַר 1943, די גרויזאַמע שחיטה אויפן אָרט און דאָס אַרויספירען קיין טרעבלינקע, אוישוויץ א. אַ. ו. גאַנצע מחנות פון ביאַלי־סטאָקער אידען; צען טויזענט קרבנות, קינדער, מענער און פרויען, כמעט די גאַנצע געטאָ אין אונטערערדישע טיילען, מלינות („סכראָבעס"), ווי מען האָט עס על פּי רוב ביי אונז גע־רופען. און דעמאָלט האָט פּנינה׳לע באַוויזען העלדישקייט.

זי איז צוזאַמען מיט איר מאַן, דעם דאָקטאָר מעדיצינער, און זייער איין־אָדער צוויי־יאָריג קינד — ברוך, געדענק איך, האָט דאָס עופה׳לע געהייסען — זיך געפונען אין איינעם פון די הונדערטער געטאָ־„סכראָבעס". עס זיינען דאָרט געווען אַ סך מענטשען. אָבער די קליינע קינדער — דאָס איז געווען אַ סכנה. זיי האָבען, ווי קליינינקע קינדער, גאָרניט פאַרשטאַנען. די „גרויסע" קינדער פון אַ יאָר 5—6 האָבען שוין יאָ פאַרשטאַנען וואָס עס דראָט זיי און די אַלע אַרום זיי, און זיי האָבען זיך פאַרהאַלטען רואיג. אָבער די פּיצעלעך... מען האָט זיי איינגע־שלעפּערט מיט דראָגס, על פּי רוב לומינאַל. אָבער ניט תמיד האָט מען עס געהאַט, ניט תמיד האָט עס געווירקט. די סכנה אַז די דייטשען קענען דערהערען אַ געשריי פון אַ קינד האָט גורם געווען, אַז אין צענדליגער „סכראָבעס" האָט מען דער־שטיקט די ווייננדיגע עופה׳לעך. איך בין בייגעווען ביי איינעם אַזאַ פאַל... איך וואָלט ניט געוואָלט זיין אַ שופט אין אַזאַ פּראָ־צעס און באַשטימען ווער עס איז דער אמת׳ער שולדיגער אין אַ קינדער־מאָרד, אין די באַדינגונגען פון אַן „אַקציע".

בעת דער פעברואַר מאָרד־אַקציע האָט זיך די משפּחה בערשטיין געפונען אין איינעם פון די „סכראָבעס", וואו עס האָט זיך באַהאַלטען אַ גרעסערע צאָל מענטשען. די דראָענדיגע סכנה פון אַנטדעקען די באַהעלטענישן, די דערדריקענדיגע און צו־גלייך נערוועזע שטימונג האָט גורם געווען, אַז מען האָט זיך געַ־וועדעט צו די עלטערן פונם קליינעם ברוכ׳ל, וואָס איז געווען אַ פּאָטענציעלע סכנה פאַרן לעבען פון די אַלע פאַרזאַמעלטע, אַז זיי זאָלען באַזייטיגען דאָס קינד, וואָס האָט פונקט ווי אַ קינד, זיך פאַרהאַלטען אומרואיג, געווויינט א. אַ. ו. דער מצב איז געווען אַ שרעקליכער, פון איין זייט — דאָס לעבען פון עטליכע צענדליג מענטשען און פון דער צווייטער — דאָס לע־בען פון אַן אייגען איין און אייניציג קינד. פאַר דער אידעלער פּנינה און איר מאַן איז אָבער אייגן געווען קלאָר: זיי וועלען ניט צולייגען זייער האַנט צו שפּיכת דמים, סיי פון זייער אייגען קינד, סיי פון אומשולדיגע זייטיגע מענטשען. פּנינה פאַסט דעם הערַאישען באַשלוס: זיי אַלע דריי, מאַן, פרוי און קינד פאַר־לאָזען דעם „סכראָן" אינמיטען דער מורא׳דיגער „אַקציע", וועו די געטאָ איז געווען פאַרפלייצט פון באַוואָפענטע דייטשע מער־דער, וואָס האָבען זיך נאָכגעיאָגט נאָך אידען אין זייער לעבען. דאָס האָט באַטייט אַ זיכערער אומקום.

דורך די פּוסטע גאַסען זיינען זיי דערגאַנגען ביז צום געטאָ־טויער אויף יורַאוועצקע־גאַס, וואו עס איז שוין געשטאַנען אַ מחנה אידען געכאַפּטע דורך די מערדער, גרייט אַרויסגעפירט צו ווערען קיין טרעבלינקע... פּנינה באַוויזט נאָך „אונטערצו־וואַרפען" איר בן יחיד אַ באַקאַנטען אידישען פאָליציאַנט, וואָס האָט מסכים געווען ברוכ׳ן לעת עתה צונעמען צו זיך און אים דאַן, אפשר, איבערגעבען קרובים אַדער באַקאַנטע פון די בער־שטיינס. זי אַליין און איר מאַן שטעלען זיך אין ריי צוזאַמען מיט צענדליגער אַנדערע וואַרטענדיגע אויפן „טראַנספּאָרט" צום טויטען־לאַגער...

און עס האָט פאַסירט אַ נס... דאָקטאָר בערשטיין איז גע־ווען אַנגעטאָן אין אַ וויסען דאָקטאָר־כאַלאַט און געטראָגען אויפן אַרבעל דעם בלויען קרייץ. (אין געטאָ איז דורך די דייטשען פאַרווערט געעווען די דאָקטוירים און קראַנקען־שוועסטער צו טראָגען דעם אָפּצייכען פון רויטען קרייץ, נאָר דווקא אַ בלויען...) דאָס טראָגען וויסע כאַלאַטן איז אין יענע צייטען געווען אַן אַלגעמיינער מנהג ביי דעם אידישען מעדיצינישען געטאָ־פער־סאָנאַל. מען האָט דערביי גערעכענט, אַז אפשר וועלען די מער־דער שוינען די, וואָס זיינען פון אורצייטען — אפילו אין צייטען פון מלחמות און פּוּרעניות — געשטאַנען אונטערן שוץ. אויך די היטלעריסטישע רוצחים האָבען אין געוויסע פאַלען זיך גע־נויטיגט אין אידישע דאָקטוירים און זיי צייטווייליג געשוינט.

און אַזוי איז עס געשען. אין אַ געוויסען מאָמענט האָט זיך צו דער גרופּע וואַרטענדיגע אידען דערנענטערט דער אָנפירער פון דער מאָרד־אַקציע, דער רוצח פון די ביאַליסטאָקער אידען, דער געשטאַפּא־אָפּיציר, פריץ פרידעל, און באַמערקענדיג דעם וויסען כאַלאַט פון דאָקטאָר בערשטיין זיך פאַראינטערעסירט מיט זיין פּערזאָן. דערוויסענדיג זיך, אַז דאָס איז אַ דאָקטאָר, האָט ער אים געהייסען באַפרייען פונם טראַנספּאָרט צוזאַמען מיט זיין פרוי. דאָס פאַרפאַלק איז ניצול געוואָרען און זיך פאָר־אייניגט מיט זייער קינד. איך האָב געטראָפען פּנינה נאָך דער „אַקציע" און געהערט די געשיכטע פון איר אייגען מויל. דאַן האָב איך ווידער פאַרלוירען פון מיין אויג.

די משפּחה בערשטיין איז ניצול געוואָרען אויף אַרום אַ האַלב יאָר, ביז ס׳איז געקומען די ענדגילטיגע ליקווידאַציע

געווען אַמאָל אַ שטאָט אַזאַ

(ביאַליסטאָקער מעמואַרען)

אידישער ספּאָרט אין ביאַליסטאָק

פון **שלמה גאַרבער** (ישראל)

אין יאָר 1926 האָב איך אָנגעהויבען אַרייַנקומען אין החלוץ הצעיר, אויף מאַרק גאַס 13. דאָרט איז געווען דער בית־עם פון דער ציוניסטישער אַרגאַניזאַציע, און דאָרט האָב איך אָנגעהויבען מיינע אַקטיוויטעטן. איך און מיינע חברים האָבען מיר געשאַפען אַ ספּאָרט־גרופּע אונטערן נאָמען „הכח". געווען איז אין טורען־גרופּע פון מענער און אין טורען־גרופּע פון פרויען, אונטער דער אָנפירונג פון חבר זילבערג. נאָר די צייט האָט ניט באַווייזען, ווייל די מענטשען זיינען זיך צופֿרידן ווער אין ישראל. ווער אויף הכשרה און ווער אין אַנדערע לענדער אין דער וועלט. אָבער אונזער חשק האָבען מיר ניט פֿאַרלאָרען און איך און די חברים ג. קרוטשעווסקי און ד. ראַק האָבען מיר באַשלאָסען, אַז מיר גייען איבער אויף ליפֿאָוו 41, אין דער ערשטער העברעאישער שולע. דאָרט איז געווען די פֿאַרטיי פון פּועלי ציון און מיר האָבן דאָרט געהאַט צו אונזער דיסקוסיציע אַ לאָקאַל, און מיר האָבען געשאַפען אַ ספּאָרט־גרופּע פון מענער. מיר האָבען איינגעלאַדען נפתלי פיינשטיין אַלס טורען־לערער. מיר האָבען גלייַכצייטיג געשאַפען אַ פרויען־גרופּע און מיר האָבען אויך איינגעלאַדען מ. סערלין אַלס טורען־לערער פֿאַר דער פרויען־גרופּע. מיר האָבען זיך צונויפגעלייגט מיט געלט און מיר האָבען געקויפט ברעטער. דער חבר קרוטשעווסקי איז אַ סטאָלער, האָט ער געמאַכט אַ פינג־פֿאָנג טיש און איך, אַלס שלאָסער, האָב געמאַכט די אייזענס צו דעם רעשעט. אַזוי אַרום האָבען מיר פֿאַרטיג געמאַכט דעם פינג־פֿאָנג טיש, און עס איז געשאַפען געוואָרען אַ פינג־פֿאָנג סעקציע. דאָס האָט אָנגעהויבען אַרייַנציען נייַע מיטגלידער און אַזוי אַרום איז סוף 1929 אָנגעטאָנען דער ספּאָרט־קלוב „קראַפט". עס זיינען אויסגעוויילט געוואָרען צווויי ערען־מיטגלידער און אַ פֿאַרוואַלטונג, אין וועלכער עס זיינען אַריין דר. גראָספעלד און ל. שטשופּאַקעוויטש אַלס ערען־מיטגלידער. די פֿאַרוואַלטונגס־מיטגלידער זיינען געווען: י. קאָוואַלסקי, ח. ש. גאַרבער, קרוטשעווסקי, געשוני און יערוזאַלימסקי.

דעם ערשטען יאָר פון זיין עקזיסטענץ האָט „קראַפט" געפירט זיין טעטיגקייט אין לאָקאַל פון פּועלי ציון און ניט אַרויס־געווויזען, אגב, קיין באַזונדערע רירעוודיגקייט. לעצטענס האָט „קראַפט" זיך איינגעשאַפען אַ נייעם לאָקאַל, אויף מאַרק־גאַס 31, און האָט זיין אַרבעט פֿאַרשטאַרקט. די צאָל מיטגלידער איז געוואָרען ביז 180 מאַן. ביי „קראַפט" האָבען עקזיסטירט 4 טורען־גרופּען, אונטער דער אָנפירונג פון אינסטרוקטאָר ש. זאַק און פֿאַרוואַלטונגס־מיטגליד ג. קרוטשעווסקי. חוץ דעם — אַ פוטבאָל־מאַנשאַפט, וועלכע האָט אין לעצטען סעזאָן פֿראָגרעסירט און איז אַריינגעטראָטען אין קלאַס ב. עס זיינען אויך געווען סעקציעס פֿאַר לייכט־אַטלעטיק, באַוועגליכע שפּילען, ציק־ליסטען און אַ פינג־פֿאָנג גרופּע, וועלכע האָבען זיך באַזונדערס אויסגעצייכענט. דעם ערשטען אָרט אין ביאַליסטאָק פון דער פרויען־גרופּע האָט פֿאַרנומען יונה ראַק, און פון דער מענער־גרופּע האָט פֿאַרנומען דעם ערשטען אָרט שלמה גאַרבער.

די פינג־פֿאָנג סעקציע איז אויך אַרויסגעפֿאָרען אין גראָדנע און דאָרט האָט זי באַזיגט מיט 2:3 פֿאַר ביאַליסטאָק. עס איז אויך געשאַפען געוואָרען אַ וואַנדער־סעקציע, אונטער דער אָנפירונג פון ש. גאַרבער און ז. בונאָוויצקי, וועלכע פלעגט מאַכען אויספלוגען צופוס. דער באַזוך איז געווען אין זאַבלודאָווע, בעלסק, קרינעק, סאָקאָלקע, גראָדנע, לאָמזע. די וואַנדער־סעקציע האָט געציילט עטליכע צוואַנציג פערזאָן. עס האָט אויך עקזיסטירט אַ שוועך־אַטלעטישע סעקציע, אונטער דער אָנפירונג פון באַוואוסטען אַטלעט יודקע קאַגאַנאָוסקי, אין וועלכען עס האָט זיך אויסגעאיבט דער באַוואוסטער אַטלעט שמעון רודי, זיידאל, פינקעלשטיין, בערלינסקי, גאַרבער, כאַזען, ד. ראַק און נאָך חברים, וועלכע איך געדענק ניט זייערע נעמען.

אין 1932 האָט „קראַפט" געביטען דעם נאָמען אויף „הפועל", וועמענס נאָמען איז געווען דער ערשטער אין פוילען. מען האָט אויך געביטען דעם לאָקאַל אויף אַ גרעסערען, ביי גובינסקי'ן אויף נייַ־וועלט. מען האָט געפירט די טעטיגקייט ביז 1939, ווען ס'איז געקומען דער חורבן פון גאַנץ ביאַליסטאָק.

קאַלענדאַר פון די נעקסטע אונטערנעמונגען פון דעם ביאַליסטאָקער צענטער

1. זונטאָג, דעם 15טען אָקטאָבער — דער יערליכער טעאַטער־בענעפיט, 2 אַזייגער בייטאָג, אין פילהאַרמאָניק האַל פון לינקאָלן סענטער.
2. זונטאָג, דעם 22טען אָקטאָבער — מיטינג פון דירעקטאָרען־באָארד און אַלגעמיינער מעמבערשיפ מיטינג.
3. זונטאָג, דעם 5טען נאָוועמבער — דער גרויסער יערליכער באַנקעט לכבוד אונזער 41טען יובל.
4. זונטאָג, דעם 3טען דעצעמבער — די יערליכע חנוכה־פייערונג און קאָנצערט.
5. שבת אָוונט, דעם 9טען דעצעמבער, זונטאָג, דעצ. 10, מאָנטאָג, דעצ. 11, שבת אָוונט דעם 16טען דעצ. און זונטאָג דעם 17טען — דער יערליכער באַזאָר.
6. זונטאָג, דעם 11טען פעברואַר 1973 — 30טער יאָר־צייט נאָך ביאַליסטאָקער קדושים, אזכרה.
7. זונטאָג, דעם 18טען מאַרטש 1973 — די יערליכע פורים־פייערונג און קאָנצערט.

שטימע". אין פאַרלויף פון די פאַרגאַנגענע העכער 45 יאָר איז סאָהן געווען דער רעדאַקטאָר פון דאָזיגען זשורנאַל, וואָס איז, אַגב, די איינציגע און רעגעלמעסיגע אויסגאַבע פון דעם מין צווישען היגע אידישע לאַנדסמאַנשאַפטען.

איינע פון דוד סאָהנ'ס גרויסע דערגרייכונגען איז אויך געווען דאָס צונויפשטעלען פון אים און אַרויסגעבען דעם באַרימטען „ביאַליסטאָקער אַלבום", וואָס איז דערשינען אין יאָר 1951. דער אַלבום שפּיגעלט־אָפּ די גאַנצע געשיכטע פון אַמאָליגען אידישען ביאַליסטאָק; דעם גרויסען הורבן בעת די היטלער־יאָרן, און דאָס לעבען פון ביאַליסטאָקער אידן אין אַלע וועלט־טיילען.

* * *

צו דעם טיש פון דוד סאָהן אין „ביאַליסטאָקער צענטער" אויף דער איסט סאַיד, האָבען זיך געצויגען פעדים פון אַלע טיילען אין דער וועלט. דאָס זיינען געווען בריוו און וועכדונגען פון ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, וועגען פאַרשידענע ענינים און הילף. אָט די אומצאָליגע בריוו זיינען קיינמאָל ניט געבליבען אָן ענטפער. דוד סאָהן האָט געענטפערט אַלעמען און — ניט בלויז מיט געווייניליכע בריוו. ער האָט געענטפערט מיט ליבע און וואַרימקייט.

די אַמאָליגע ביאַליסטאָק, מיט די דאָרטיגע האַרציגע אידן, איז מער ניטאָ. אָפּגעווישט און פאַרטילגט געוואָרען איז די וואונדערליכע קהילה, צוזאַמען מיט דעם גאַנצען אַמאָליגען שפּרוי־דעלדיגען אידישען לעבען אין מזרח־אייראָפּע. אָבער דער אידיש־ביאַליסטאָקער גייסט לעבט ווייטער.

געציילטע טעג פאַר זיין טויט האָב איך ווידער געשמועסט מיט דעם ליבהאַרציגען דוד סאָהן. איך האָב אים באַזוכט אין דעם נייעם מאָדערנעם שפּיטאָל פון ביאַליסטאָקער מושב זקנים, וואו ער איז געלעגען אַ קראַנקער און אויסגעהויבט זיין נשמה. ער איז געווען צופרידען פון דעם, אַז דאָס גרויסע ווערק וואָס ער האָט אויפגעבויט, דער ביאַליסטאָקער צענטער און מושב־זקנים, גייט איבער אין טרייַע הענט. ער האָט מיט דעם געמיינט די אינגערע ביאַליסטאָקער טוער.

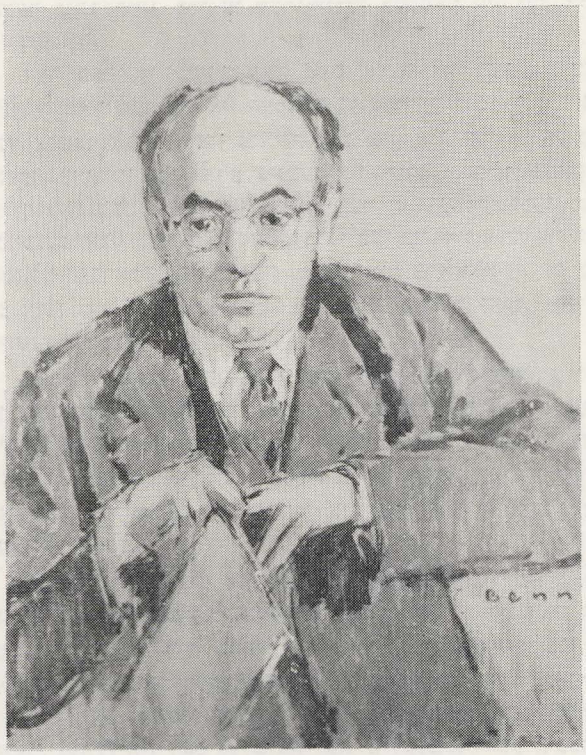
„איך בין גליקליך צו וויסען — האָט דוד סאָהן דאָן צו מיר געזאָגט מיט אַ שוואַכער שטימע — אַז אונזער וויכטיגע אַרבעט גייט וויטער אָן; אַז עס ווערט וויטער געצויגען דער גאָלדענער פאָדים פון גרויסען יחוס, וואָס הייסט אידישע ביאַליסטאָק..."

וועג דוד סאָהן וואָלט איצט נאָך געלעבט, וואָלט ער זיכער געהאַט גרויס נחת. ער וואָלט געזען ווי אַזוי דער ביאַליסטאָקער צענטער, מושב־זקנים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשען, וואָס ער האָט געבויט מיט אַזוי פיל אָנשטרענגונגען, איז גע־וואָרען נאָך מער שענער, פאַרבעסערט און אויסגעבריטערט און איז איצט איינע פון די פאָפולעראַסטע אינסטיטוציעס מיט אַ פראָמינענטען נאָמען אין היגען אידישען, און אויך אין אַלגע־מיינעם לעבען. דאָס אַלץ איז צו פאַרדאַנקען די טרייַע פירער פון דער וויכטיגער אינסטיטוציע, די אַקטיוויסטן טוער און די גרויסע מחנה שטיצער און פריינט, וועלכע האָלטען כסדר אויף מיט אַזוי פיל ליבע און טריישאַפט — דורך אָט דער אינסטי־טוציע, אויף 228 איסט בראָדוויי אין ניו־יאָרק — דעם דער־הויבענעם און פול מיט יחוס נאָמען פון דער אַזוי טראַגיש אום־געבראַכטער אידישער ביאַליסטאָק, בעת די גרויזאַמע היטלער־יאָרן.

קונסט־ווערק פון דעם באַרימטען ביאַליסטאָקער קינסטלער בען אין הויז פון ישראל־פרעזידענט

אונזער חשוב'ער לאַנדסמאַן און באַרימטער קינסטלער בען האָט מיט אַ צייט צוריק געמאָלען אַ גרויס קונסט־בילד פון זלמן שזר, איידער ער איז געוואָרען פּרעזידענט פון מדינת ישראל, ווען ער איז געווען אויף אַ באַזוך אין פּאַריז, וואו עס וואוינט און שאַפט בען.

איצט האָט אַ רייכער איד אָפּגעקויפט דאָס בילד ביי בען און דאָס איבערגעגעבען אַלס מתנה צום פּרעזידענט פון מדינת

זלמן שזר

ישראל, זלמן שזר. בען איז גליקליך און צופרידען, וואָס איינע פון זיינע גרויסע קונסט־ווערק איז פון איצטיגען פּרעזידענט פון דער אידישער מדינה, און אַז דאָס בילד באַצירט אויך די וואַנט אין דעם קאַבינעט פון ישראל־פּרעזידענט, וואוהין עס קומען אויף באַזוכען און ביי אַנדערע געלעגענהייטען אומצאָליגע מענ־טשען. דער מלוכה־פּרעזידענט פון ישראל, ר' זלמן שזר, האָט זיך אויסגעדריקט, אַז בען האָט אין דעם בילד אַריינגעטאָן אַ טייל פון זיין נשמה.

פאַרשטייט זיך, אַז אויך מיר זיינען צופרידען און גליקליך פון דעם, וואָס אונזער חשוב'ער לאַנדסמאַן און באַרימטער קינסטלער פאַרשאַפט ניט בלויז גרויס אָנזען זיך, נאָר אויך כבוד אונז אַלעמען, זיינע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט. מען דאַרף, אגב, דערמאָנען, אַז היינטיגען חודש אָקטאָבער וועט פאַרקומען אַ גרויסע אויסשטעלונג פון נייַע קונסט־שאַפונגען פון בען, אין סאַן־קלאָו, פראַנקרייך. מיר וויינטשען אים און זיין ליבער פרוי פיל גליק, געזונט און וויטערדיגע שעפערישע יאָרן אַלס גרויס־סער און באַרימטער קינסטלער.

שטייגער איז געווען אין יענער צייט, איז דאָס לעבען פאַר די געקומענע אידישע אימיגראַנטן געווען נישט לייכט. אויך דוד סאָהן איז ניט געווען קיין אויסנאַם. אָבער ניט געקוקט אויף דעם שווערען אָנהויב דאָ, אין דער נייער וועלט, האָט ער אויף קיין איין מינוט ניט איבערגעריסען זיין פאַרבינדונג, אויף אַ געזעל־שאַפטליכען פאָרנעם, מיט דער אַלטער היים. אין דער זעלבער צייט האָט ער זיך גלייך געשטעלט צום דינסט פאַר זיינע היגע לאַנדסלייט.

ווען דוד סאָהן איז געקומען קיין אַמעריקע, מיט 61 יאָר צורויק, האָבען ביאַליסטאָקער אידען אין ניו יאָרק שוין געהאַט פאַרשידענע אָרגאַניזאַציעס. עס איז דאַמאָלט אָבער נויטיג געווען אַ געהעריגע האַנט, אַן אָרגאַניזאַטאָרישער כוח, וואָס זאָל פאַר־אייניגען און קאָאָרדינירען אַלע אַקטיוויטעטן פון די ביאַליס־טאָקער לאַנדסלייט, כדי צו דערגרייכען בעסערע און געהעריגע רעזולטאַטן.

דער פאַסיגער מענש פאַר דעם אַלעם און דער גרויסער אָרגאַניזאַטאָרישער כוח איז דאַמאָלט געווארען דוד סאָהן. אַ דאַנק זיינע אָנשטרענגונגען און באַמיהונגען איז, אין יאָר 1919, גע־שאַפען געווארען דער פאַראיניגטער און גרויסער „ביאַליסטאָקער רעליף־קאָמיטעט". סאָהן איז געווען דער יעניגער, וועלכער האָט צונויפגעבראַכט אַלע ביאַליסטאָקער גרופען ביי אין טיש. ער האָט דאַמאָלט געבראַכט פאַרשידענע פּלענער און פּראָגראַמען, ווי אַזוי אָנצוגייען מיט הילפס־אַרבעט פאַר דער אַלטער היים, מיט אַ בריייטן פאַרנעם.

דאַמאָלט טאַקע, ווען סאָהן האָט געשאָפען די פאַראייניגטע און צענטראַלע אָרגאַניזאַציע פון ביאַליסטאָקער אידען אין אַמע־ריקע, האָבען זיך אָנגעהויבען די גרויסע און פאַרצווייגטע אַקטי־ויטעטן. דאָס איז אַ גאַלדען קאַפּיטעל אין דער געשיכטע פון די ביאַליסטאָקער אידען, א ון פון אידישען פאָלקס־לעבען אין אַמעריקע בכלל.

בלויז אין פאַרלויף פון דרייצען יאָר, פון 1919 ביז 1932, האָבען די ביאַליסטאָקער אידען אין אַמעריקע, אַ דאַנק די אַנ־שטרענגונגען פון דוד סאָהן און דורך דער פאַרמיטלונג פון „ביאַליסטאָקער רעליף־קאָמיטעט", איבערגעשיקט צו די לאַנדס־לייט אין דער אַלטער היים די סומע פון העכער פינף מיליאָן דאָלאָר. געווען איז דאָס געלט פאַר פאַרשידענע אידישע אינסטי־טוציעס אין ביאַליסטאָק, נויטבאַדערפטיגע יחידים, פאַר אלמנות און יתומים, געליטענע פון דער ערשטער וועלט־מלחמה און אַנדערע.

אין יאָר 1920, אין סאַמע ברען פון דער פּויליש־סאָוועטישער מלחמה, ווען געפאַרען האָבען געלויערט פון אַלע זייטען, איז דוד סאָהן אָפּגעפאָרען פון ניו יאָרק קיין ביאַליסטאָק. די שטאָט איז געווען באַלאַגערט, עס איז אַנגעגאַנגען די באַלשעוויסטישע אינ־וואַזיע, אָבער סאָהן האָט זיך מיט דעם אַלעם ניט געריכטעט.

ער האָט גוט געוואוסט, אַז זיין שליחות איז דרינגענד און נויטיג. ער האָט געוואוסט, אַז די אידען אין ביאַליסטאָק וואַרטען אויף אים. ער האָט אויסגעפירט זיין וויכטיגע שליחות וויי אַ טרייער סאַלדאַט אויפֿן פראָנט. די עטליכע הונדערט טויזענט דאָלאָר, וואָס סאָהן האָט מיט זיך דאַמאָלט געבראַכט קיין ביאַ־ליסטאָק, האָבען טאַקע געהאָלפען טויזענטער אידען אין זייער נויט, הונגער און הוימלאָזיגקייט.

דאָס האָט אויך געהאָלפען וויייטער אויפהאַלטען און שטאַרקען, ניט לאָזען אונטערגיין, צעבליגער וויכטיגע אידישע אָרגאַניזאַ־ציעס אין דער אַמאָליגער ביאַליסטאָק.

דוד סאָהן איז געווען אַ אידישער פאָלקס־פירער מיט אַ בריייטער וויזיע. אין יאָר 1921, גלייך נאָכדעם ווי ער איז צוריק־געקומען פון ביאַליסטאָק, האָט ער זיך מיט נאָך מער ברען אַריין־געוואָרפען אין דער הילפס־אַרבעט פאַר ביאַליסטאָק, און אויך פאַר די לאַנדסלייט דאָ, אין אַמעריקע. ער איז אַרויסגעקומען מיט׳ן גדאַנק, אַז עס זאָל געשאַפען ווערען אַ גרויסער „צענטער", ווייל עס איז ניט בלויז די פראָגע פון צייטווייליגער הילף. ער האָט שוין דעמאָלט פאַראויסגעזען, אַז אַזאַ הילף וועט נויטיג זיין פאַר לאַנגע יאָרען. עס מוז דעריבער געשאַפען ווערען אַ פּאַסיגער „צענטער", וואָס זאָל זיין פאַרבונדען מיט דער אַלטער היים; וואָס זאָל אויך אַרומנעמען און פאַרבינדען אַלע ביאַליסטאָקער אידען אין כיו יאָרק, אין אַמעריקע, און אויך אין אַלע טיילען וועלט.

דעמאָלט טאַקע, און אַ דאַנק דוד סאָהן, האָט זיך אָנגעהויבען דער נייער און גרויסער קאַפּיטעל ביי די ביאַליסטאָקער אידען אין אַמעריקע: אויף 228 איסט בראָדוועי אין ניו יאָרק, איז אויס־געבויט געוואָרען דער גרויסער „ביאַליסטאָקער צענטער", וואָס איז גלייך געוואָרען אַ וועלט־אָדערס. מיר האָבען אין ניו יאָרק לאַנדסלייט פון פאַרשידענע שטעט און צענטערס אין מזרח־אייראָפּע, פיל פון יענע שטעט זיינען געווען גרעסער ווי די אַמאָליגע אידישע ביאַליסטאָק. אָבער קיינער פון אָט די גרויסע לאַנדסמאַנשאַפטען האָט ניט אויפגעבויט אַזאַ לעבעדיגען מא־קומענט נאָך זיינערע פאַרניכטעטע היים־שטעט און די דאָרטיגע אידען, ווי דאָס איז דער גרויסער „ביאַליסטאָקער צענטער" אויף דער איסט־סאַיד.

שוין אין יאָר 1926 האָט דוד סאָהן געזען די פּראָבלעם פאַר עלטערע אידישע מענשען. ער האָט שוין דעמאָלט פאָרגעפילט, אַז די פּראָבלעם פון עלטערע אידישע מענשען וועט מיט דער צייט פאַרנעמען דעם אויבען־אָן אין אונזער לעבען. איז דוד סאָהן אַרויסגעקומען מיט׳ן געדאַנק צו בויען אַן אייגענעם מושב זקנים. גאָר גיך איז דער וויכטיגער פלאַן געוואָרען ווירקליכקייט. אַרום יאָר 1930 האָבען די ביאַליסטאָקער אידען, אונטער סאָהנ׳ס אָנ־פירערשאַפט, אויסגעבויט די 10־שטאָקיגע געביידע אויף דער איסט סאַיד, וואָס איז געווארען און איז די גאַנצע צייט ביז איצט, אייגע פון די בעסטע אינסטיטוציעס פאַר עלטערע אידישע מענ־שען, פאַר ביאַליסטאָקער און אויך פאַר אַנדערע.

אַלס גרינדער, פירער און עקזעקוטיוו דירעקטאָר פון ביאַ־ליסטאָקער צענטער און מושב זקנים, האָט דוד סאָהן אַלע יאָרען אַרויסגעוויזען האַרץ און נשמה אין זיין פאַרצווייגטער אַרבעט. אַזוי איז אויך געווען נאָך דעם גרויסען אידישען חורבן ביי היט־לער׳ן, ווען די ביאַליסטאָקער אידען אין אַמעריקע האָבען, אונטער דער אָנפירערשאַפט פון דוד סאָהן, געשיקט ברידערליכע הילף צו דעם רעשטעל על־פי־נס געראַטעוועטע לאַנדסלייט אין דער אַלטער היים, צו נויט־באַדערפטיגע ביאַליסטאָקער אידען אין די די.־פּי. לאַגערן, קיין מדינת ישראל און אין אַנדערע לענדער.

עס דאַרף, אָגב, דערמאָנט ווערען, אַז אַ דאַנק די איניציאַטיוו און אָנשטרענגונגען פון דוד סאָהן, איז אויך אין מדינת ישראל אויסגעבויט געוואָרען אַ גאַנץ שטעטל, „קרית ביאַליסטאָק", וואו ס׳וואוינען איצט העכער 200 פאַמיליעס, די מערסטע ביא־ליסטאָקער. דאָס איז געווען אַ רעזולטאַט פון דעם וועלט־צוזא־מענפאָר, וואָס דוד סאָהן האָט פאַררופען אין ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו יאָרק, אין 1949.

אין יאָר 1921, גלייך נאָכדעם ווי עס איז געגרינדעט געוואָרען דער „צענטער", האָט דוד סאָהן אויך אָנגעהויבען אַרויסגעבען אַן אייגענעם זשורנאַל פון די לאַנדסלייט, די „ביאַליסטאָקער

צום פינפטען יאָרצייט נאָך דוד סאָהן, ע"ה

פון י. שמולעוויטש

דעם 10־טען פעברואַר 1973, וועט פינף יאָר זינט עס איז געשטאָרבען דער אומפאַרגעסלעכער „וועלט־אַמבאַסאַדאָר" פון די ביאַליסטאָקער אידן, דער באַליבטער און פאָפולערער אידישער פאָלקס־פירער, דוד סאָהן ע"ה. אויב עס איז איצט דאָ אַזאָ וואונ־דערבאַרע אינסטיטוציע ווי דער ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשען, איז דאָס הויפּטזאַך־ליך צו פאַרדאַנקען דעם פאַרשטאַרבענעם דוד סאָהן. אַזוי איז אויך מיט דער „ביאַליסטאָקער שטימע", וואָס סאָהן האָט גע־גרינדעט אין יאָר 1921, וואָס איז געווען דער ערשטער אידישער לאַנדסמאַנשאַפטליכער זשורנאַל איבער דער גאַנצער וועלט, און וואָס שפּיגעלט אין פאַרלויף פון אַלע יאָרען אָפּ דאָס לעבען און שאַפען פון אונזערע ברידער לאַנדסלייט אין אַלע טיילען וועלט.

זייער אָפט, וען איך פלעג פאַרבייגיין דעם ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים, פלעג איך זיך באַגעגענען מיט דעם גוטהאַרציגען דוד סאָהן ע"ה, וועלכער איז געשטאַרבען אין עלטער פון 77 יאָר, טאָקע אין דער גרויסער און וויכטיגער פאָלקס־אינ־סטיטוציע, וואָס ער האָט געבויט, אויספּעשפּרייט און אָפּגעהיט מיט האַרץ און נשמה, ביז זיינע לעצטע כוחות. דאָס אויפבויען דעם פראַכטפולען צענטער און מושב זקנים, האָט דוד סאָהן אייג־נאָל מיר דערציילט, אין יאָר 1931, האָט געקאָסט אַ האַלבען מיליאָן דאָלאָר. אין יענער צייט איז דאָס געווען ווי אַ פאַנטאַ־טשע סומע. „דאָס אַלץ — האָט ער צוגעגעבען מיט אַ שמייכעל אין זיינע אויגען — איז געקומען פון ביאַליסטאָקער אידן, וועל־כע האָבען צוגעטראָגען זייערע ביישטייערונגען מיט פרייד און ממש מיט אַ הייליגען ציטער; ווי זיי וואָלטען שוין דאָמאָלט געוואוסט, אַז מיט דעם העלפען זיי בויען אַן אייביגען לעבעדיגען מאָנומענט, פאַר אונזער שפּעטער אַזוי טראַגיש אומגעבראַכטער אידישער ביאַליסטאָק, פון די היטלעריסטישע רוצחים".

אין זיינע אָפּטע שמועסן מיט מיר, פלעגט דוד סאָהן זייער פיל רעדען וועגען דעם אַמאָל און היינט. אַלץ וועגען וואָס ער האָט געערעדט איז געווען פאַרבונדען מיט דעם אידישען לעבען אויף דער איסט סאַיד, אין דער גרויסער ניו יאָרק. ווי אַלץ האָט זיך געענדערט, כמעט ניט צום דערקענען. דוד סאָהן פלעגט מיר אָנווייזען אויף פלעצער און הייזער אויף דער איסט סאַיד, און דערביי אויפלעבען, וואָס דאָ איז אַלץ אַמאָל געווען.

„איך בין כמעט דער לעצטער, — פלעגט ער צו מיר זאָגען — דער לעצטער פון אַ וואונדערליכען דור אידישע פאָלקס־פירער, וועלכע האָבען דאָ, אויף דער אַמעריקאַנער ערד, אויפגע־בויט און פאַראַנקערט אַ שטיק אידישע וועלט פון יענער זייט ים. קיינער, קיין שום אַנדערע נאַציאָנאַליטעט פון אַנדערע געקומענע אימיגראַנטען, קען זיך ניט פאַרגלייכען מיט אונז, אידען. איצט גייען מיר, די בויער און פירער פון דעם אַלעם אַוועק. אָבער מיר לאָזען דאָס אַלץ איבער אין טרייַע הענט"...

דוד סאָהן פלעגט אויך, פאַרשטייט זיך, רעדען מיט פיל ליבע און בענקשאַפט וועגען דער אידישער ביאַליסטאָק פון אַמאָל, אין דער אַלטער היים; און וועגען דער אידישער ביאַליסטאָק דאָ, אין דער נייער וועלט, וואָס ער האָט מיט אַזוי פיל ליבשאַפט געהאָלפען בויען. „די קנאַפּע פופציג יאָר וואָס איך האָב אָפּגע־

דוד סאָהן ע"ה

זיין געווען אַלטע היים. דער דאָרטיגער שפּרודעלדיגער ישוב, צוזאַמען מיט די זעכציג טויזענט אידען איז אָפּגעווישט געוואָרען פון די רוצח'ישע נאַציס. „מיר לאָזען אָבער ניט פאַרגעסען — האָט ער צוגעגעבען — וואָס עס איז געווען. מיר היטען אויך אָפּ מיט טריישאַפט און מיט הייליגקייט די גרויסע גייסטיגע ירושה פון די אומגעבראַכטע ביאַליסטאָקער אידען".

* * *

דער אידישער פאָלקס־ישוב אין אַמעריקע איז געווען גע־בענשט מיט אַ דור זעלטענע אייגענע פירער. ווען דער גרויסער שטראָם אידישע אימיג־אַנטען איז מיט צענדליגער יאָרען צוריק געקומען קיין אַמעריקע, פון די שטעט און שטעטלעך אין מזרח־אייראָפּע, זיינען צווישען זיי אויך געווען אַזעלכע, וועלכע האָבען זיך אַרויסגעוואָקסען אַלס פירער.

די דאָזיגע זיינען מיטגעגאַנגען און געווען צווישען די מאַסען, זיי זיינען געוואָרען די וועג־וויזער און לערער. אָט די פירער האָבען מיט טריישאַפט און ליבע געבויט דאָס אידישע פאָלקס־לעבען, זיי זיינען געווען מיט די מאַסען אין זיערע לייַדען און פריידען, ביים דערהויבען און בעסער מאַכען דאָס אידישע פאָלקס־לעבען. איינער פון אָט די פירער, וועלכער איז געשטאַנען אויף דער וואַך כמעט ביז'ן סוף פון זיין לעבען, איז געווען דוד סאָהן.

געקומען קיין אַמעריקע איז סאָהן אין יאָר 1911. ווי דער

איז שוין אַרויס פון געפאַר און בקרוב וועט זי שוין קענען פאַרלאָזען דאָס בעט.

קען מען זיך פאַרשטעלען מיין פרייד, כאטש אין שטוב האָט מען מיר נאָך ניט אַריינגעלאָזען.

די סוכות־טעג זיינען געווען זוניג און וואַרעמע ווי אין זומער. די השגחה איבער מיר איז געווען אַ שוואַכע. האָב איך זיך באַטראַכט, אַז נאָכדעם ווי גאָט האָט געהאָלפען, אַז מיין שוועסטערל איז אַרויס פון סכנה, וואָלט געווען אַ יושר אָפּשטאַטען אַ וויזיט מיין חבר מענדלען פון וואַשליקאָווע.

דעם צווייטען טאָג חול־המועד אינדערפרי האָב איך אָפּגעגעסען פרישטיק, אָנגעטאָן אַ וואַרעמען רעקעל, טאַמער איז אין יענעם שטעטעל קעלטער ווי בייַ אונז (כ׳האָב אָפּגעבראָקט אַ ליגען, אַז איך גיי צו אַ חבר, וואו כ׳וועל זיין אַ גאַנצען טאָג) און „וילך" מרדכי וועלוועל, מיט דער האָפענונג שפעטער צו מאַכען אַ „ויסעו".

וועג איך בין שוין געווען אויפן שאָסיי, וואָס פירט צו וואַשליקאָווע, האָבען מיר בעלי־עגלות פאַרגעלייגט אַרויפצוקריכען אויפן וואָגען.

וועג כ׳האָב אָבער געפרעגט „מה יקר", וואָס וועט קאָסטען דער פאַרגעניגען, האָט מען מיר דערקלערט: דער פרייז איז 3 קאָפּיקעס, וועג איך וויל פאָרען ווי אַ מענטש, דאָס הייסט, די פיס וועלען אויך זיין אויפן וואָגען. פאַר 2 קאָפּיקעס וועלען די פיס מוזען זיין אַראָפּגעהאַנגענע...

— און ווי קען מען פאָרען פאַר אַ קאָפּיקע, וויל מער האָב איך ניט (כ׳האָב אָפּגעבראָקט אַ צווייטען ליגען, וויל כ׳האָב פאַרמאָגט פינף נייע קאָפּיקעס).

— אויפן פערד רייטענדיג! — האָט מיר אַ בעל־עגלה, אַ לץ, געענטפערט...

ענדליך האָט זיך אָפּגעפונען אַן עלטערער פורמאַן, וועלכער האָט מיר אַרויפגענומען אויפן וואָגען פאַר אַ קאָפּיקע און האָט מיר אָפּילו דערלויבט צו האַלטען אויך די פיס אויפן וואָגען, ס׳הייסט פאָרען ווי אַ מענטש!...

ווער האָט זיך דאָמאָלס געקענט מיט מיר פאַרגלייכען. עפעס אַ קלייניגקייט „פאָרען ווי אַ מענטש" פאַר אַ קאָפּיקע און דערצו זהען אַ נייעם כרך...

בינו לבינו בין איך אָנגעקומען אויפן מאַרק־פלאַץ.

כ׳האָב זיך אָנגעהויבן צו פרעגען אויף מיין חבר מענדל, האָט מען מיר גלייך געגעבען צו פאַרשטיין, אַז וואַשליקאָווע פאַרמאָגט אַ טוץ אינגלעך און אפשר נאָך מער, וואָס זייער נאָמען איז מענדל. זאָל איך זיי אָנרופען זיין פאָמיליע־נאָמען!

האָב איך אָבער זיין פאָמיליע־נאָמען קיינמאָל ניט געוואוסט. פאַר מיר איז געווען געגוג מענדל.

— זיין מאַמע פאַרמאָגט אַ שיינע ווייסע קאָזעלע מיט אַ שוואַרצער גזשיבע — האָב איך געגעבען סימנים.

— דאָס מוז זיין נעכע׳ס זונדעל. זי באַזיצט טאַקע אַ ווייסע קאָזע מיט אַ שוואַרצער גזשיבע, אָבער איר אינגעל הייסט ניט מענדל, נאָר יאָשקע!

בין איך שוין געבליבען אַ געפּלעפּטער. וואו גענינט מען מיין חבר מענדל?

וואו תורה איז דאָ חכמה. איז מיר איינגעפאַלען, דער בעס־טער אָרט אים צו געפינען, איז דער בית מדרש, וועלכען ער האָט מיר אַזוי שטאַרק אָפּגעלויבט.

היות ס׳איז נאָך געווען צו פרי, אַפּילו צו דער ערשטער מנחה, בין איך דערווייל אַריין אין אַ קרעמעל און געגומען אַ טשאַסטע פון גרעק׳ס אויסאַרבעטונג. איז מיר די טשאַסטע אַרויסגעפאַלען פון די הענט.

— אַזאַ ליימענער גולם — האָב איך געכאַפּט אַ קאַמפּלי־מענט...

— וואָס קאָסט עס — האָב איך געפרעגט.

— 4 קאָפּיקעס! (אין ביאַליסטאָק האָט עס געקאָסט 3 קאָ־פּיקעס), אָבער כ׳האָב געמוזט איר נעמען...

האָב איך אָפּגעגעבען מיינע לעצטע פיר נייע קאָפּיקעס און בין אַוועק אין בית מדרש, באַטראַכטען זיין גלאַנץ און פּראַכט און אגב אפשר דאָרט געפינען מענדלען.

אין בית מדרש האָב איך געטראָפען עטליכע אידען, וואָס האָבען אַריינגעקוקט אין אַ ספר און אַ פּאָר מדינה־גייערס, וואָס האָבען געציילט קופּערנע מטבעות: גראָשענס און קאָפּיקעס...

— וואָס האָט מענדל אַזוינס געפונען די שיינקייטען פון זייער בית מדרש? דעם ארון קודש קען מען טאַקע ניט אַוועק־מאַכען מיט דער האַנט. ס׳איז נישקשה, אָבער ווי קען מען עס פאַרגלייכען מיטן ביאַליסטאָקער גרויסען בית־מדרש אויף נייַ־וועלט?...

בין איך דאָרט אָפּגעזעסען ביז נאָך מנחה און והילד איננו — מענדל האָט זיך ניט געיאַוועט. אַ פּנים ער האָט געהאַט וויכטי־גערע זאַכען ווי דאָוונען מנחה... וואָס, אַ שטייגער, האָט זיך מיר געגלוסט וויסען...

דאָ האָב איך זיך דערמאָנט, אַז ס׳איז מיר גאָרניט געבליבען פון מיינע 5 קאָפּיקעס. ניטאָ אָפּילו קיין קאָפּיקע צו באַצאָלען שכר עגלה, טאָ וועג וועל איך אָנקומען אַהיים?

האָב איך אָנגעהויבען צו שפּאַנען מיט מיינע קינדערישע פיס איבערפאָרען. אַ פּאָר פורמאַנעס האָבען מיר אָפּילו פאָרגעלייגט מיר אַרויפלאָזען אויפן וואָגען בלויז פאַר אַ קאָפּיקע, אָבער כ׳האָב דאָס ניט פאַרמאָגט.

ערשט שוין אָפּמאַכענדיג עטליכע וויאָרסט מיט מיינע קינ־דערשע רגלים, האָב איך דערהערט אַ באַקאַנטע שטימע. דאָס איז געווען דער עלטערער פורמאַן, וואָס האָט מיר געבראַכט קיין וואַשליקאָווע.

— וואָס דרייסט זיך אַרום ווי אַ פּיעכאָטנער מגיד. כאָפּ זיך אַרויף אויפן וואָגען! — האָט ער מיר באַפּוילען.

— כ׳האָב שוין אָבער ניט קיין קאָפּיקע!

— מילא, כ׳געטרוי דיר, דו וועסט מיר באַצאָלען אַן אַנ־דערש מאָל.

כ׳האָב זיך ניט געלאָזט בעטען, אָבער כ׳האָב זיך שוין ניט געפילט אַזוי דופּ׳דיג ווי פאַרנדיג קיין וואַשליקאָווע. דאָמאָלס בין איך געפאָרען ווי אַ מענטש. כ׳האָב באַצאָלט שכר עגלה, איצט פאַר איך ווי אַ בעטלער — אויס רחמנות.

קיין ביאַליסטאָק בין איך דאָך אָנגעקומען.

מיין ערשטער אַרויספאָר

(אַ דעראינערונג פון די קינדער־יאָרן)

פון מ. סיראָטאַ (פראַנקרייך)

ווען מ׳קוקט זיך צו ווי מ׳באַהאַנדעלט איצט קינדער, ווי מ׳זאָרגט פאַר זייערע פאַרגעניגענס, מ׳באַקליידט זיי פון דאָס שענסטע און בעסטע, אַפילו ביי אַרבעטער און פויערים, מ׳לאָזט אַפ קינדער אויף גאַנצע חדשים צו שעפּען פרישע לופט, זיך אַנפרעהען מיט גאָט׳ס שיינער וועלטל; מ׳פירט זיי מיט אויטאָ־קאַרס, אויף וווייכע פאָטעלען, אין ספּעציעלע פאַר זיי קאָלאָנטיעס, וואו מ׳קען טאַנצען, שפּרינגען און אַ וועלט איבערקערען.

דערמאָן איך זיך אין מיינע קינדער־יאָרן מיט 60—70 יאָר צוריק, הגם איך האָב זיך געהאָדעוועט אין אַ בעל־הבית׳ישער פאַרמעגליכער פאַמיליע, וואו מ׳האָט געגעסען צו זאָט און גע־וועלט, איז מיין שלעכט באַקליידט. אָבער וואָסערע תענוגים האָבען מיר געהאַט? ווי שטייט געשריבען: „לא על הלחם לבדו יחיה האדם", ברויט אַליין איז ווייניג פאַר אַ מענטשען, מ׳דאַרף אויך האָבען אַ ביסעל פרייד, אַ מעגליכקייט זיך אַ ביסעל אויסצושטיפּען.

אַ גאַנץ יאָר, אַפילו אין די שענסטע זומער־חדשים, זיינען מיר געווען פאַרשפּאַרט אין חדר, אַמאָל אין אַן ענגען שטינקענ־דיגען צימער. ווען האָט מען אַנגעזען אַ גרינעם גראָז, אַ פאַר־ביגען בליאַמל? ווען האָט מען געהאַט צייט אַנצוקוועלען פון בלויען הימעל און זיך גוט אָפּברענען אויף דער לויכטענדיגער זון, זען אַ וועלט מיט איר נאַטור־שיינקייט — זעלטען אין אַ יובל...

וואָס שייך מיר, איז מיין שטאַרקסטער באַגער געווען זיך אַ ביסעל דורכפאָרען. אויף קיין גרויסע שטרעקעס האָב איך ניט געהאַט קיין אויסזיכטען, איז ביי מיר רעכט געווען זיך אַנ־הענגען אַן דראַנגאָווען טראַסקענדיגען וואָגען, אַבי צו פילען דעם טעם פון פאָרען... ניט איינמאָל האָב איך באַקומען „מיין אויסקומענישׁ" פון פורמאַנ׳ס בייטש, אָבער ס׳פלעגט מיר ניט אַרען. דער שמיץ פון „אַ אידישען גזלן" אַ פורמאַן איז געווען, מער אויף אָפּשרעקען, ווי אויף וויי צו טאָן.

אָבער אין רעכטען ברען פון אַזאַ „יאַזדע" פלעגט מיר קו־מען אויפן געדאַנק: ווי פאַסט עס פאַר אַ אידישען אינגעל, וואָס הויבט שוין אינגיכען אָן צו לערנען גמרא, זיך אויפּפירען ווי אַ הפקר־יונג... פלעג איך ביסלעכווייז אָפּלאָזען די הענט פון וואָגען און אָנהויבען שפּרייזען מיט געמאָסטענע טריט ווי אַ גוט דערצויגענער אידישער אינגעל... ניט אַלעמאָל האָב איך אָבער באַווייזען גובר צו זיין דעם יצר הרע...

אויף אונזער הויף האָט ביי אַ שכנה אויף אַ שלאָף־באַנק „געהאַלטען סטאַנציע" אַ אינגעל פון וואַשליקאָווע נעבען בייא־ליסטאָק, מיטן נאָמען מענדעל. איך האָב זיך מיט אים גע׳חבר׳ט.

פלעגט ער מיר דערציילען נסים ונפלאות פון זיין שטעטל, וועגען זיינע חברים, וואָס פלעגען זיך ניט אָפּשרעקען פאַר די שטאַרקסטע שקצים און צעקיילען זיי די ביינער און, להבדיל, פון זייער שיינעם בית המדרש מיטן גרויסען בליץ־לאָמפּ און גע־שניצטען ארון קודש מיט לייבען און לעמפּערטען און זיך באַ־רימען מיט זייער רב, וואָס קען מער לערנען אַפילו פאַר ר׳ חיים הערצ׳ן, דעם ביאַליסטאָקער ראש בית־דין.

צו דעם אַלעמען האָט ער מיר פאַרטרויט, אַז זיין מאַמע האָט אַ קאָזעלע, וואָס איז די שענסטע אין שטעטל, אַ וויסינקע, אַ קלאַרינקע מיט אַ שוואַרצער גזשיבע און מיט אַ בערדעל ווי ביי אַ מענטשען. איר מילך איז די בעסטע און זי גייט נאָך זיין מאַמען אַזוי ווי אַ הינטעל... קום צו אונז, וועסטו פאַרזוכען אירס אַ קעזעל.

קיין סך קאָזעס האָב איך ביז דאַמאָלס ניט געזען און אַנ־הערענדיג זיך פון מיין וואַשליקאָווער די מעלות און חכמות פון זיין מאַמע׳ס קאָזע, האָב איך באַקומען אַ חשק צו שליסען קאַנט־שאַפט מיט דער דאָזיגער טשיקאָווער בהמה׳לע.

געווואוסט האָב איך, טאַקע פון מיין וואַשליקאָווער, אַז מאַכען אַ נסיעה׳לע אין זיין שטעטל, איז „אַ קיי און שפּיי". מ׳דאַרף נאָר צוקומען צום שאַסי, קען מען פאַר אַ קאָפּיקע אָדער צווויי געפּינען אַ בעל־עגלה, וואָס וועט מיר אַרויפּנעמען אויף זיין וואָגען, ביזן שטעטל.

ווען קען מען אָבער מאַכען אַזאַ נסיעה, אַז אין דער וואָכען דאַרף מען גיין אין חדר און שבת טאָר מען ניט פאָרען, טאָ ווען זשע?

מאַכט זיך, אַז פונקט דעם ערשטען טאָג ראש השנה ווערט קראַנק אויפן האַלז מיין עלטערע שוועסטערל און זי באַקומט 40 גראַד היץ.

האָט מען באַלד געבראַכט צו איר דעם קינדער־דאָקטאָר זימאָן, וועלכער האָט פעסטגעשטעלט ביי איר „שקאַרלאַטינע", וואָס האָט זיך אַמאָל געריכענט פאַר אַ געפערליכער מחלה.

ער האָט פאַראָרדענט לייגען אויפן האַלז אַ פענכערל מיט אייז און האָט פאַרשריבען רעצעפטען. מיין פאָטער האָט ניט געוואָלט שטעלען אינגאַנצען אויפן ד״ר זימאָן, האָט ער אויך באַשטעלט דעם ד״ר איסערזאָן, וועלכער האָט אויך קאָנסטאַטירט שקאַרלאַטינע, נאָר אַנשטאָט לייגען אייז צום האַלז, האָט ער פאַראָרדענט הייסע קאָמפּרעסען. דאָס האָט זיך מיין פאָטער גע־לייגט מער אויפן שכל.

אונז, מיר מיט מיין אינגערען ברודערל, האָט מען גלייך באַשטאָט ביים זיידע און באָבע, מיר זאָלען זיך ניט אָנשטעקען. האָב איך שוין געהאַט אַ טרויעריגען ראש השנה און יום־כיפּור. כ׳האָב זיך קיין אָרט ניט געפונען. כ׳פלעג אָפּשטיין שעה׳ן לעבען פענסטער פון מיין שוועסטער׳ס שלאָף־צימער, אַרויסנאַרען ביי איר אַ שמייכעל, וואָס פלעגט פאַרלייכטערן מיין געמיט.

אַ דאַנק גאָט און זיין שליח, דעם ד״ר איסערזאָן, האָט מיין שוועסטער׳ס געזונט־צושטאַנד אָנגעהויבען זיך צו פאַרבעסערן און פונקט צו סוכות האָט שוין ד״ר איסערזאָן געמאָלדען, אַז זי

ביאַליסטאָקער שטימע

אָפּיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 311 • ערב ראש השנה, תשל"ג — ניו־יאָרק, סעפטעמבער, 1972 • 52סטער יאָרגאַנג

אַ דרינגענדע וועגדונג צו אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט און פריינט

צוליב די ענדערונגען אין איצטיגען לעבען, צוליב דעם כסדר־דיגען טוישען זיך פון געגענטען, ווילען פיל עלטערע אי־דישע מענטשען איצט לעבען צוזאַמען אין אַן אייגענער און היימישער סביבה, צו זיין אויך פאַרזאָרגט מיט אַלעם נויטיגען, ניט אַלע עלטערע אידישע מענטשען, וועלכע מוזען ענדערען זייערע איצטיגע וואוינונגען, זיינען אָבער שוין גרייט צו וואוינען אין אַן אינסטיטוציע פאַר עלטערע מענטשען. דערווייל ווילען זיי לעבען פאַר זיך, אָבער גלייכצייטיג אין פאַרבינדונג מיט אַ פאַסי־גער אידישער אינסטיטוציע אין פאַר עלטערע מענטשען.

די ביאַליסטאָקער היים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשען, האָט דערציבער באַשלאָסען איצט צו בויען ספּעציעלע וואוינונגען פאַר אַזעלכע עלטערע מענטשען. מיר גרייטען זיך צו בויען אייך צימערדיגע אַפּאַרטמענטס מיט אַ קליינער קיך, פאַר עלטערע מענטשען, וועלכע זיינען נאָך ניט גרייט אַריינצוגיין וואוינען אין אַ היים פאַר עלטערע מענטשען, וועלכע ווילען נאָך דערווייל פירען אַ לעבען פאַר זיך. דאָס מיינט, אַז זיי וועלען מאַכען ברעקפעסט ביי זיך און פאַר זיך, אָבער לאָנטש און סאַפּער וועלען זיי באַקומען אין דעם אַלגעמיינעם עס־זאַל פון אונזער היים.

די דאָזיגע איינצעלנע אַפּאַרטמענט־צימערן מיט אַ קיך וועלען געבויט ווערען אין דעם „נייעם פּאַוויליאָן", די געביידע וואָס מיר האָבען געקויפט מיט אַ קורצער צייט צוריק, אויף 232־230 איסט בראָדוויי, וואָס איז אין שכנות פון דעם גרויסען ביאַליסטאָקער צענטער אין ניו־יאָרק. די איינוואוינער אין אַזעלכע איינצעלנע רומס פאַר זיך, וועלען אויך פון אונז פאַרזאָרגט ווערען מיט אַ פולער באַדינונג אין זייערע צימערן און אַ סך אַנדערע נוצליכע זאַכען. די נייע איינוואוינער אין דער געביידע מיט איינ־צעלנע ספּעציעלע רומס פאַר זיך, וועלען אויך צו יעדער צייט קענען גענייסען פון דער מדיצינישער הילף וואָס איז אין אונזער גרויסער מאָדערנער אינסטיטוציע, ווי דאָקטוירים, מדיצינישע מכשירים און עגליכעס פון דער איצטיגער האָוּם, אויב זיי וועלען זיך אין אַזעלכעס נויטיגען. אין עמוירדזשענסי־פאַלען, וועט מען אַזעלכע קראַנקע אויך צייטווייליג איינאַרדענען אין דעם האָספּי־טאַל פון דער איצטיגער ביאַליסטאָקער היים.

די איינוואוינער פון די איינצעלנע וואוינונגען אין מאָדערנעם „נייעם פּאַוויליאָן", וועלען אויך קענען גענייסען פון די פאַר־שידענע פאַרווייליגען און אונטערנעמונגען אין ביאַליסטאָקער צענטער, פון פּראָווען אַלע אידישע ימים־טובים, פון דער פיינער שוהל, קאָנצערטען, מואוויס א.ד.ג. וואָס עס וועט זיין אין דעם ספּעציעלען פלאַן פון דעם „נייעם פּאַוויליאָן".

אונזער בוי־קאָמיטעט האָט שוין אָפּגעהאַלטען אַ צאָל ספּע־ציעלע מיטינגען מיט אַ באַוואוסטען אַרכיטעקט, וועלכער האָט אונז שוין צוגעשטעלט דעם געהעריגען פלאַן, וואָס איז צוגעגרייט פון אַ גרויסער בוי־קאָמפּאַני. מיר האָבען דאָס ווי געהעריג באַטראַכט און באַשטעטיגט. די פלענער פון דעם „נייעם פּאַ־ווילאָן". זונטאָג בייטאָג, דעם 5־טען נאָוועמבער 1972, וועט דורכגעפירט ווערען אין ביאַליסטאָקער צענטער דער ערשטער גרויסער קאָמפּעין־דינער. ביי דער אונטערנעמונג וועלען אויך אָפּגעגעבען ווערען וויכטיגע באַריכטען. מיר בעטען אַלעמען צו רעזערווירען די דאָטע, און צו קומען צו דער דאָזיגער פייערליכער און וויכטיגער אונטערנעמונג.

מיר וועגדען זיך צו אַלע ביאַליסטאָקער לאַנדסלייט, צו אונזערע פריינט און צו דער היגער אידישער באָפעלקערונג בכלל, מיטן רוף: העלפט אונז פאַרווירקליכען אונזער הייליגען ציל! העלפט אונז, אַז מיר זאָלען וואָס גיכער קענען אויסבויען דעם „נייעם פּאַוויליאָן", וואָס איז אַזוי דרינגענד נויטיג אין דער איצטיגער צייט פאַר פיל עלטערע אידישע מענטשען.

ביאַליסטאָקער צענטער, מושב זקנים און שפּיטאָל פאַר עלטערע מענטשען, 228 איסט בראָדוויי, ניו־יאָרק נ. י.

BIALYSTOKER HOME & INFIRMARY FOR THE AGED
228 East Broadway, New York, N. Y. 10002

In recognition of the important service the Bialystoker Home for the Aged is providing, I wish to share in the building of the "New Pavilion."

I ☐ pledge ☐ donate $.....

Name.....

Address.....

.....
Signature

ביאַליסטאָקער צענטער, נושב זקנים און שפּיטאָל

228 איסט בראָדוועי, ניו יאָרק

אַ כתיבה וחתימה טובה ! אַ געבענטשט יאָר !

41טער יובילעאום
פון
ביאַליסטאָקער היים און שפּיטאָל
1931– –1972

חשובע לאַנדסלייט און פריינט :

איר זענט העפליך געלאַדען צו פייערן מיט אונז דעם 41טען יובילעאום פון אונזער היים

זונטאָג, דעם 15טען אַקטאָבער, 1972, 2 אַזייגער בייטאָג

אין

פילהאַרמאָניק האַל פון לינקאָלן סענטער

בראָדוועי און 64טע גאַס, נ. י.

מיט אַ יום-טובדיגען

טעאַטער בענעפיט און מוזיקאַלישע רעוויו

„אידישע טראדיציע"

פּראָדוצירט און פּרעזענטירט פון

הערמאַן יאַבלאָקאָוו

מיט דער באַטייליגונג פון די פאָלגענדע אַרטיסטען :

גאַסט אַרטיסט — באַרימטער הומאָריסט דושאַוני אַדאַמס

די טאַלאַנטירטע זינגערין מימי סלאָן ; באַוואוסטע פּאָלקס־זינגער לעאָ ליבגאָלד און לילי לילי־אַנאַ ביאַליסטאָקער עמוד־קונסטלער הערי פיינבערג ; אינטערנאַציאָנאַלע אַרטיסטען „דלפון טריא" ; און נאָך סטאַרס פון דער אידישער און ענגלישער בינע, ראַדיאָ און טעלעוויזיע.

אָרקעסטער אונטער דער פירערשאַפט פון **רענע סאָלאָמאָן**

צום לינקאָלן סענטער קאָן מען צופאָרן מיטן סאָבוועי „אי אַר טי." בראָדוועי 7טע עוועניו ליין צו דער 66טער גאַס. אין סענטער איז דאָ אַ גרויסער פּאַרקינג־גאַראַזש.

ביאַליסטאָקער יערליכער באַזאַר

אין לויף פון צוויי וויקענדס אין אונזער בילדינג

דערעפענונג : שבת אָוונט, 9טען דעצעמבער, 1972, ביז מאָנטאָג, 11טען דעצעמבער.

וויידער־דערעפענונג : שבת אָוונט, 16טען דעצעמבער.

שלוס פון באַזאַר : זונטאָג אָוונט, 17טען דעצעמבער.

קומט, האַנדעלט גרויסע מציאות און העלפט דערמיט אונזער אינסטיטוציע !

ביאַליסטאָקער מושב זקנים און שפּיטאָל

זייט אַזוי גוט און העלפט אַרויס מיט דאָוויישאָוס פון וואַרע און אַרטיקלען פאַר אונזער באַזאַר !

יערליכער חנוכה פעסטיוואַל

און מיטינג

פון דעם

ביאַליסטאָקער צענטער און מושב זקנים

זונטאָג, דעם 3טען דעצעמבער, 1972

אין אונזער האָום, 228 איסט בראָדוועי, נ. י.

- **פייערליכע צערעמאָניע פון אָנצינדען די טראַדיציאָנעלע חנוכה-מנורות.**
- חזן הערי פיינבערג און כאָר וועלען בענטשען חנוכה-ליכט און זינגען פאַסיגע נומערען.
- **אַ יום-טוב'דיגער כיבוד, חנוכה-לאַטקעס** און אַנדערע פאַט-ראַוועס וועלען סערווירט ווערען.

פאַרצייכענט דעם דאַטום און קומט מיט אונז פאַרברענגען לכבוד דעם יום־טוב !

A HAPPY NEW YEAR! ראש השנה נומער לשנה טובה תכתבו!

BIALYSTOKER STIMME

ביאַליסטאָקער שטימע

אָפּיציעלער אָרגאַן פון דער ביאַליסטאָקער לאַנדסמאַנשאַפט אין אַמעריקע

נומער 311 . ערב ראש השנה, תשל"ג — ניו־יאָרק, סעפּטעמבער, 1972 . 52סטער יאָרגאַנג

1931 1972

BIALYSTOKER HOME AND INFIRMARY FOR THE AGED

You are cordially invited to a

Dinner and Concert

to celebrate with us the

41st ANNIVERSARY OF OUR HOME

ON SUNDAY, NOVEMBER 5TH, 1972
at 2:00 P.M.

IN OUR AUDITORIUM
232 East Broadway, New York City

Subscription: $7.50 per person *R.S.V.P.*

ארויסגעגעבן פון ביאַליסטאָקער צענטער, 228 איסט בראָדוויי, ניו יאָרק
דוד סאָהן ע"ה, גרינדער
רעדאַקציע־קאָלעגיום: לואיס סילווער, איסאַק ריבאַלאָווסקי, עטעל אינגבערג און רבי עזריאל וויסמאַן
Published by the Bialystoker Center, 228 East Broadway, New York City